

Al-Qaida på den arabiske halvøys bruk av vold:

belyst gjennom en studie av organisasjonens ord og handlingsmønster
mellom 2006 og 2010.

Jone Meinich-Bache

Masteroppgave i Religion og Samfunn,
Det teologiske fakultet

UNIVERSITETET I OSLO

August 2011

Veileder: Anders Kjølberg

Al-Qaida på den arabiske halvøys bruk av vold:

belyst gjennom en studie av organisasjonens ord og
handlingsmønster mellom 2006 og 2010.

© Jone Meinich-Bache

2011

Al-Qaida på den arabiske halvøys bruk av vold: belyst gjennom en studie av organisasjonens ord og handlingsmønster mellom 2006 og 2010.

Jone Meinich-Bache

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Innhold

Forord	9
1 Introduksjon	10
1.1 Innledning og problemstilling	10
1.2 Disposisjon	13
1.3 Forskningsoversikt	14
1.4 Tidligere forskning på Al-Qaida på den arabiske halvøy	15
1.5 Analytisk bakteppe: det sentrale al-Qaida.....	17
1.5.1 Al-Qaidas mål om en revidert amerikansk utenrikspolitikk	17
1.5.2 Muslimske regimer ansett som al-Qaidas overordnede mål	18
1.5.3 USA som et mål i seg selv	19
1.6 Palestinas rolle.....	20
1.7.1 Et religiøst prosjekt?.....	22
1.7.2 Et politisk prosjekt?.....	23
2 Teoretisk rammeverk	24
2.1.1 Voldelige ikke-statlige aktører	24
2.1.2 Bruk av vold for politisk endring	25
2.2.1 Teorien om kosmisk krig.....	27
2.2.2 Symbolske terroraksjoner.....	28
2.2.3 Konstruksjon av fiendebildet	29
2.3.1 Hybridiserte fiendebilder.....	29
2.3.2 Årsaksforklaringer til ideologiske hybridiseringsprosesser	29
2.4.1 Den Vestlige rettferdig krig–tradisjonen	30
2.4.2 Jihad	31
2.4.3 Muhammad ibn al-Hasan al-Shaybani	32
2.4.4 Ibn Taymiyya	33
2.4.5 Rettferdig krig i islamsk tradisjon	34
3 Metodisk rammeverk	34
3.1.1 Quentin Skinner.....	35
3.1.2 Skinners pragmatiske tilnærming til historiske tekster	35
3.1.3 Skinners kritikk av historiefagenes mytologier.....	36

3.2 Talehandling som metode	37
3.3 Refleksjoner om metodebruk	39
3.4 Analysemateriale	40
4 Kontekstuelte rammeverk	41
4.1 Muhammad Faraj og den nære fiende	42
4.2 Abdullah Azzam og klassisk jihad	43
4.3 Osama Bin Laden og global <i>jihad</i>	44
4.4 Irak-krigen som en arena for klassisk jihad	46
4.5 Operasjonelt og ideologisk sideblikk til den saudiske al-Qaida fraksjonen.....	46
4.6 AQAP sin organisasjonsstruktur	47
4.7 Interne disputer og ideologiske forskjeller internt i al-Qaida	48
4.7.1 Abu Musab al-Suri	49
4.7.2 Abu Musab al-Zarqawi.....	49
4.8.1 Sentralregjeringen i Jemen	50
4.8.2 Stammesamfunnene som sosialt og politisk alternativ	51
4.8.3 Vannressurser, minkende oljeforekomster og analfabetisme.....	51
4.8.4 Jemens interne konflikter	52
5 Analytisk rammeverk	53
5.1.1 Ordmonster i perioden 2006-2010	53
5.1.2 Sada al-Malahim	54
5.1.3 Forholdet mellom den nære og fjerne fiende i AQAPs retorikk	55
5.1.4 <i>Jihad</i> i Sada al-Malahim	59
5.1.5 Politiske og militærstrategiske motiver for AQAPs prosjekt.....	61
5.2.1 Aksjonsmønsteret til AQAP i perioden 2006-2010	64
5.2.2 Oljeinstallasjoner angrepet 15. september 2006	65
5.2.3 Attentatet mot Ali Mahmoud Qusailah	67
5.2.4 Drapet på Mohammed Ben Rabeesh al-Kaalan 20. oktober 2008	68
5.2.5 Henrettelsen av Bassam Sulayman Tarbush	68
5.2.6 Terroraksjoner mot utenlandske turister i Jemen	69
5.2.7 Hvordan forstå terroraksjonene mot sivile turister?	70
5.2.8 Jenteskole rammet den 18. mars 2008	72
5.2.9 Mindre aksjoner våren 2008.....	73

5.2.10	Ambassadeangrepet 17. september 2008	73
5.2.11	Sør-koreanske turister drept av selvmordsbomber 15. mars 2009	75
5.2.12	Flere sivile henrettet i Saada i juni 2009	76
5.2.13	Militærkolonne angrepet av AQAP 31. juli 2009	78
5.2.14	Attentatsforsøket mot Muhammad Bin Naif 27. august 2009	78
5.2.15	Juledagsplottet 25. desember 2009.....	80
5.3	Oppsummering av ord og handlingsmønster	81
6	Konklusjon	82
6.1	Religiøse eller politiske motiver og mål for bruken av vold.....	82
6.2	Prioritering av den nære eller fjerne fiende i gruppens strategi	83
6.3	Refleksjoner om AQAPs fremtid	85
7	Litteraturliste	88

Forord

En stor takk til Anders Kjølberg for god veiledning under oppgaveskrivingen. Oddbjørn Leirvik og Thomas Hegghammer fortjener også takk for gode råd og konstruktive tilbakemeldinger underveis. Takk til Peder Inge Samdal Knutsen og Ida Øistad for gjennomlesning og tilbakemeldinger. Takk til Resa-gjengen for vennskap og et kjempebra studiemiljø. Takk til min flotte mamma for all støtte.

1 Introduksjon

1.1 Innledning og problemstilling

I oppgaven vil jeg studere om al-Qaida på den arabiske halvøy (AQAP)¹ sentrert i Jemen, kan sies å ha religiøse eller politiske motiver og mål i sin bruk av vold, og undersøke om det er muslimske regimer eller vesten som er organisasjonens hovedfiende. Gruppen er en fraksjon i det som var avdøde Osama Bin Ladens al-Qaida nettverk. Dekapiteringen av al-Qaidas ledelse i mai 2011 bidro til at organisasjonen mistet sin karismatiske grunnlegger og fremste symbol for global *jihad*.² Den mytiske lederskikkelse forbundet med nærmest uovervinnelige krefter var borte – et inntrykk som vokste seg sterkere for hvert år som gikk uten at USAs militære klarte å få tak i saudieren. Selv om Bin Ladens død var en tilsynelatende seier for hva den tidligere amerikanske presidenten George W. Bush kalte ”*War on Terror*”- og like fullt et tilbakeslag for *jihadistbevegelsen* – så er det mulig at den globale *jihad* ideologien er levedyktig i de ulike al-Qaida fraksjonene i muslimske land. *Jihadist* deriverer fra *jihad* og brukes i oppgaven for å beskrive de aktører som kan relateres til al-Qaida. Benyttelsen av en slik terminologi rettfærdiggjøres ved at benevnelsen *jihadist* ofte blir brukt av organisasjonens medlemmer om seg selv.³ *Jihadisme* kan brukes som et synonym for *militant sunni-islamisme*, mens islamisme kan defineres som generell islamsk aktivisme.⁴

En hypotese er at tyngdepunktet for al-Qaidas aktivitet har forflyttet seg mot den Jemen-baserte terrorgruppen, en potensiell arvtaker til det sentrale al-Qaida som virker isolert og svekket i Afghanistan og Pakistan. Kun dager etter elimineringen av den saudiske lederen i den pakistanske byen Abbottabad forsøkte nemlig USA i et droneangrep å drepe den USA-fødte *jihadisten* Anwar al-Awlaki i Jemen.⁵ Al-Awlaki er angivelig et høytstående medlem av AQAP.⁶ Hendelsen kunne være et signal om at amerikanske myndigheter ikke anså terrorfaren som lavere etter Bin Ladens død. Al-Qaida har tilsynelatende verken gjennomført eller koordinert store angrep i vesten på flere år, mens AQAPs aktive terrorkampanje de siste

¹ Denne gruppen vil heretter i oppgaven refereres til som AQAP.

² Militante islamister forstår *jihad* som den sjette og viktigste søyle i islam. For militante islamister er *jihad* synonymt med væpnet kamp. Begrepets etymologi og global *jihad* blir redegjort for senere i oppgaven.

³ Anne Stenersen. *Al-Qaeda's Quest for Non-Conventional Weapons, 1996-2006 – The history behind the hype*. (Masteroppgave, Universitetet i Oslo, 2008): 11.

⁴ Thomas Hegghammer. *Jihad in Saudi-Arabia*, (Cambridge University Press, 2010): 3.

⁵ Cocker Margaret, Entous Adam and Barnes Julian E. *Drones Targets Yemeni Cleric*, The Wall Street Journal, (May 7, 2011) <http://online.wsj.com/article/SB10001424052748703992704576307594129219756.html> (Lest 06.06.2011).

⁶ *ibid*

fem årene har rettet seg mot både lokale og globale mål, i og utenfor Jemen. Uttalelser og tekster fra ledere og andre medlemmer av AQAP refererer ofte til kjente militante islamister i al-Qaida, noe som bidrar til at det er essensielt å anerkjenne det sentrale al-Qaidas innflytelse på den Jemen-baserte fraksjonen og skape en dynamikk mellom gruppene i oppgaven. Det er med andre ord viktig å se AQAP i lys av det sentrale al-Qaida. AQAP har i sitt eget magasin *Sada al-malahim* sverget ed til Osama Bin Laden og Ayman al-Zawahiri, med løfte om å fortsette *jihad* fra Jemen.⁷

Den generelle islamismelitteraturen har vanskeligheter med å forklare militante islamisters motiver, mål og handlingsmønstre. Det er ofte vanskelig å skille mellom politiske og religiøse motiver. Studier av ord og handlingsmønstre vil kunne belyse den relative betydningen av religiøse og politiske komponenter i slike aktørers virkelighetsoppfatninger og motstandskamp.

Al-Qaida kan i følge Bruce Hoffman defineres som et organisatorisk nettverk bestående av fire nivåer.⁸ Aktørene i de forskjellige kategoriene beskriver generelt sett hvilket samarbeid og kontakt det er mellom det sentrale al-Qaida og andre aktører som støtter gruppen. Kjernen i nettverket er strateger, ideologer, rådgivere og militante *jihadister* som tilhører organisasjonen Osama Bin Laden etablerte. Den neste inndelingen omfatter al-Qaida fraksjoner som er regionalt basert og som sverget troskap til Osama Bin Laden. Saudieren forsøkte å få slike grupper til å fokusere på global *jihad*, snarere enn *jihad* mot muslimske regimer. Bin Ladens ønske om prioriteringen av *jihad* mot USA og Israel må ses i lys av diskusjoner i *jihadistmiljøet* om hvilken konflikt som er ansett som mest presserende av henholdsvis den *fjerne fiende* som primært regnes som USA og Israel,⁹ og den *nære fiende* som regnes som muslimske regimer som ses på som uislamske og korrupte. De to siste nivåer i Hoffmans modell inkluderer mindre terrorceller og individer som utfører sporadiske angrep mot vestlige mål i tråd med al-Qaidas globale *jihad* ideologi, eller støtter gruppen verbalt.¹⁰ I henhold til Hoffmans modellbeskrivelse tilhører AQAP kategorien av regionale al-Qaida

⁷ Sada al-Malahim. *Al-Qaida in Yemen: From Here We Will Begin and in Al-Aqsa We Shall Meet*. NEFA Foundation, (January 23, 2009) <http://nefafoundation.org/file/FeaturedDocs/nefaqaidayemen0209.pdf> (Lest 12.10.2010).

⁸ Bruce Hoffman. *Inside Terrorism* (New York: Colombia University Press, 2006): 285-289.

⁹ Det er i flere al-Qaida artikkelinger referert til ”*jewish-crusader alliance*”, noe som henviser til et angivelig samarbeid mellom Israel og USA som rammer muslimer gjennom okkupasjonen av Palestina og amerikansk innflytelse i den arabiske verden forøvrig. Men den fjerne fiende eller global *jihad* kan også inkludere Vesten generelt som terroraksjonen i Madrid i 2004 markerte.

¹⁰ Hoffman, *Inside Terrorism*, 285-289.

fraksjoner. Slike grupper har en lokal agenda, og al-Qaidas globale *jihad* ideologi kan i noen tilfeller føre til strategiske gnisninger mellom al-Qaida og de respektive fraksjoner.¹¹

I kjølvannet av Bin Ladens død har det kommet frem at hans besettelse om å angripe USA og stadige instruksjoner om aksjoner mot amerikanske mål skapte irritasjon hos AQAP.¹² Dette illustrerte hvordan fraksjonen kan ha hatt sin egen agenda foruten og bare være en tro tjener for Osama Bin Ladens globale *jihad*. Al-Qaida i Jemen, ble i første fase etablert i 2002 - men ble uskadeliggjort som terrororganisasjon som følge av effektive kontra- terrorismidler. Et vellykket amerikansk droneangrep mot daværende leder Ali Qaed Senyan al-Harethi, resulterte i at organisasjonen lå nede frem til 2006.¹³ I februar 2006 rømte imidlertid 23 al-Qaida mistenkte fanger fra et fengsel i hovedstaden Sanaa. De fleste av disse rømningene har siden blitt arrestert eller drept, men to av rømningene - Nasser Abdul Karim al-Wahayashi og Qasim al-Raymi gjenetablerte al-Qaida i Jemen.¹⁴ I januar 2009 proklamerte lederskapet i organisasjonen en sammenslåing med den saudiske fraksjonen av al-Qaida, en organisasjon som også strevde med å overleve, og skiftet navn til al-Qaida på den arabiske halvøy (AQAP).¹⁵ Organisasjonen drar fordel av en svak sentralstat og stammelojalitet i provinsene som gruppen opererer i. Fra våren 2011 bidro i tillegg den muslimske folkerevolusjonen til å gi gruppen større frihet til planlegging og gjennomføring av aksjoner ettersom det jemenittiske etterretningsvesenet har fokus på opprøret som pågår i landet.¹⁶ AQAP sin rolle i dette folkeopprøret er fortsatt uklar, men medlemmer av organisasjonen erobret deler av byen Zinjibar, sør i Jemen.¹⁷

Oppgaven søker derfor å belyse i hvilken grad al-Qaida på den arabiske halvøy bruk av vold er av religiøse eller politiske motiver og mål med utgangspunkt i gruppens ord og handlingsmønstre i perioden mellom 2006 og 2010. I tillegg vil oppgaven gjennom å

¹¹ Binnie, Jeremy. *Dead man's shoes – Al-Qaeda looks to a future without Bin Laden*, Jane's Intelligence Review, (June 2011):13.

¹² Miller, Greg and DeYoung, Karen. *Bin Laden's preoccupation with U.S. is said to be source of friction with followers*, The Washington Post, May 12, 2011, http://www.washingtonpost.com/national/bin-ladens-preoccupation-with-us-said-to-be-source-of-friction-with-followers/2011/05/11/AFy8zAuG_story.html (Lest 28.05.2011).

¹³ Boucek, Christopher, Johnsen, Gregory and Villarosa, Shari. *Al-Qaeda in Yemen*, Carnegie Endowment for International Peace, July 7, 2009, <http://www.carnegieendowment.org/2009/07/07/al-qaeda-in-yemen/3zt> (Lest 4.12.2010).

¹⁴ BBC News. *Profile: Al-Qaeda in the Arabian Peninsula*, BBC News, 2010, <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11483095> (Lest 12.12.2010).

¹⁵ Sada al-Malahim. *Al-Qaida in Yemen: From Here We Will Begin and in Al-Aqsa We Shall Meet*.

¹⁶ NRK. *Urix*. NRK, 3.5.2011, <http://www.nrk.no/nett-tv/indeks/262297/> (Lest 10.5.2011).

¹⁷ Stratfor Global Intelligence. *Yemen: AQAP Seizes Government Buildings in Zinjibar*, Stratfor Global Intelligence, May 27, 2011. Linken er utilgjengelig for ikke-medlemmer av Stratfor Global Intelligence (Lest 2.6.2011).

analysere organisasjonens retorikk og handlinger søke å belyse den relative betydning av den "nære" og den "fjerne" fiende i dens strategi.

Temaene i problemstillingen er omfattende og byr på flere utfordringer. Målet mitt i oppgaven er ikke å redegjøre for feltene religion og politikk, eller hva som inngår i disse. Imidlertid vil jeg bruke en deduktiv tilnærming i oppgaven og analysere ord og aksjonsmønstre opp mot utvalgte teorier om religiøs og politisk vold. Dette er kategorier som er komplekse, noe som *jihad* i den islamske jurisdiksjonen beviser. I sin helhet korrelerer legitim bruk av vold i islam snarere med hva som karakteriseres som politisk vold, enn religiøs vold som kjennetegnes av troen på at vold er nødvendig i en alternativ virkelighet, der aktivistene har en egen forståelse av godt og ondt.¹⁸

Oppgaven er i stor grad internettbasert, noe som er nødvendig ettersom det foreligger lite faglitteratur utenom elektroniske kilder om gruppens retorikk og handlinger. På tross av at det kan være utfordrende å bruke internettkilder så kan dette også rettferdiggjøres av at *jihadister* selv bruker internett som et kommunikasjons og rekrutteringsverktøy. Bruken av slike preferanser kan belyse hvorvidt det er politiske eller religiøse motiver og mål ved bruken av vold, og i hvilken grad det er den nære eller fjerne fiende som er sentral i gruppens fiendebilde. Selv om det er viktig å understreke at funnene i oppgaven gjelder den respektive gruppen alene, kan studien ha overføringsverdi til andre *jihadistgrupper*s motiver, mål og handlingssett. Forhåpentligvis kan oppgaven gi et utsnitt over hvilke religiøse eller politiske elementer som kan være utløsende for bruken av vold for militante islamister eller *jihadister*. Selv om jeg ikke kan utelukke at slike store forskningsområder er komplekse og favner både religiøse og politiske komponenter, er det en formålstjenelig fremgangsmåte å bruke teorier som står i opposisjon til hverandre for å kunne analysere materialet opp mot et bredt teoretisk spekter.

1.2 Disposisjon

Oppgaven består av totalt syv deler. *Introduksjonsdelen* søker å gi en forståelsesramme for oppgavens emne og vise relevant forskning med formål om å skape et grunnlag for temaene som problemstillingen tar opp. Videre følger *teorikapittelet* hvor teorier om politisk og

¹⁸ Nordmannen Anders Behring Breiviks terrorhandling mot det norske regjeringskvartalet og AUFs sommerleir på Utøya 22.7.2011 problematiserer kategoriske inndelinger av religiøs og politisk vold. Publiseringen av manifestet "A European Declaration of Independence" på internett viste hvordan Breivik tilsynelatende var en politisk intellektuell som planla terroraksjonen på en pragmatisk måte til minste detalj, og utførte angrepene slik religiøse aktivister gjennomfører ekstreme og surrealistiske terroraksjoner.

religiøs vold introduseres gjennom Klejda Mulaj og Mark Juergensmeyer. Her presenteres også rettferdig krig-tradisjonen som en parallell til den islamske jurisdiksjonens generelle forståelse av *jihad*. I det påfølgende *metodekapittelet* har jeg konsentrert meg om Quentin Skinners fokus på ord som handlinger og hans vektlegging av kontekst og konvensjoner som avgjørende for hvordan ytringen blir til. I relasjon til Skinners fokus på de nevnte punktene presenteres kapittelet *kontekstuellet rammeverk* hvor det overordnede målet er å redegjøre for den lingvistiske kontekst, ideologier og fysiske forhold som AQAP er innleiret i. I *analysekapittelet* brukes teoriene, metoden og rammeverket aktivt for å belyse funnene i ord og handlingsmønsteret opp mot emnene i problemstillingen. I *konklusjonen* besvares oppgavens problemstilling og avsluttes med refleksjoner om AQAPs fremtid. Til slutt følger *litteraturlisten*.

1.3 Forskningsoversikt

Jeg vil presentere både forskning som er gjort på AQAP, og synspunkter om hva målene til det sentrale al-Qaida er, og hvorvidt dette kan betegnes som et religiøst eller politisk prosjekt. Som nevnt er det nødvendig å se AQAP i lys av det sentrale al-Qaida av to grunner, at forskningslitteraturen på førstnevnte er snever og at organisasjonen har sverget ed til gruppen til Osama Bin Laden. Det blir derfor naturlig å se al-Qaida fraksjonen i forlengelsen av den sentrale organisasjonen. Nødvendigheten av en omfangsrik forskningsoversikt om Osama Bin Ladens al-Qaida er også essensiell da den har overføringsverdi til besvarelsen av oppgavens problemstilling. I så måte vil jeg bruke faglitteraturen om organisasjonen aktivt i min egen analyse av AQAP, og vurdere egne drøftninger av materialet opp mot hypoteser i forskningsoversikten. For eksempel har Palestina-spørsmålet en tilsynelatende like stor plass i retorikken til AQAP som hos det sentrale al-Qaida. Etersom oppgavens temaer er innfløkte og utfordrende å besvare presenterer jeg et grundig analytisk bakteppe og redegjørelse av konteksten som gruppen opererer i. Dette kan videre ses i sammenheng med metodekapittelet der fokuset på kontekst er fremtredende gjennom Quentin Skinner.

Uttalelser og tekster av al-Qaidas ledere og medlemmer gjennom to tiår, kan summeres som en vag og inkonsistent portefølje, uten en utkrystallisert hovedfiende eller prioriteringer. Det finnes passasjer i denne samlingen hvor fiender blir nevnt eksplisitt – som i krigsdeklarasjonene på 1990 tallet hvor global *jihad* ideologien ble offisielt introdusert.¹⁹ Et

¹⁹ FBIS Report. *Compilation of Usama Bin Ladin Statements 1994 – January 2004*, FBIS Report, 2004, 13-28 og 56-58. <http://www.google.com/search?q=fbis+report+bin+ladin&rls=com.microsoft:no:IE-SearchBox&ie=UTF->

bredt spekter av angivelige fiender som det saudiske kongehuset, europeiske nasjoner og USA blir nevnt, noe som bidrar til at det er vanskelig å konkludere med hva det overordnede al-Qaida prosjektet egentlig dreier seg om. For eksempel har USA blitt tilbudt våpenhvile av Osama Bin Laden i 2006- dersom nasjonen valgte å trekke sine militærstyrker ut av Irak.²⁰ Svaret på spørsmålet om hva al-Qaida *er* og *ønsker* avhenger i stor grad av ulike forskningsperspektiver med forskjellige motiver for spørsmålene som stilles.

1.4 Tidligere forskning på Al-Qaida på den arabiske halvøy

Etter å ha gått igjennom tilgjengelig forskningslitteratur høsten 2009 ble det klart at Jemen og landets al-Qaida fraksjon, *al-Qaida på den arabiske halvøy* (AQAP), bare i liten grad var analysert av norske og internasjonale forskere. Samtidig utførte organisasjonen flere terrorangrep mot mål i Jemen, i Saudi-Arabia og mot USA. Terroraktiviteten til AQAP førte til økt fokus og interesse fra etterretningsorganer, medier, politikere og forskere.

For eksempel presenterte Truls H. Tønnesen ved Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) en rapport kalt *Trusselen fra al-Qaida i Jemen i lys av juledagsplottet* den 25. januar 2010, om terrorforsøket som skjedde 25. desember 2009, utført av den nigerianske *jihadisten* Umar Farouk Abdulmutallab som hadde fått opptrening i Jemen av AQAP. Samme måned publiserte Combating Terrorism Center (CTC Sentinel) en spesialutgave om AQAP i Jemen som drøftet ideologi, operasjonelt potensial og andre faktorer vedrørende organisasjonen.²¹ Christopher Boucek og Marina Ottaway publiserte en bok kalt *Yemen on The Brink* (2010) som handlet om problemene som Jemen står ovenfor som stat, og den politiske håndteringen av al-Qaida i landet.²² Den franske forfatteren Francois Burgat bodde flere år i Jemen, og i boken *Islamism in the Shadows of al-Qaida* (2008) skrev han store deler av boka ut fra en jemenittisk kontekst.²³ Den norske islamismeforskeren Thomas Hegghammer forfattet boken *Jihad in Saudi-Arabia* (2010), som omhandlet den saudiske al-Qaida kampanjen på begynnelsen av 2000 tallet - frem til organisasjonen ble knust av det saudiske sikkerhetsapparatet i 2006. Boka er relevant i den grad at den illustrerer de dynamiske komponentene mellom det sentrale al-Qaida og en tilknyttet fraksjon.

[8&oe=UTF-8&sourceid=ie7&rlz=117WZPC_no](#) Dokumentet må lastes ned som pdf-fil i Adobe Reader. (Lest 10.10.2010).

²⁰ Fattah, Hassan. *U.S rejects truce offer from bin Laden*, New York Times, January 20 2006,

<http://www.nytimes.com/2006/01/20/international/middleeast/20tape.html> (Lest 8.8.2010).

²¹ CTC Sentinel. *Special Issue: Yemen*. CTC Sentinel, January 2010.

²² Christopher Boucek and Marina Ottaway. *Yemen on the Brink* (Washington D.C: Carnegie Endowment for International Peace, 2010).

²³ Francois Burgat. *Islamism in the shadows of al-Qaeda* (Austin: University of Texas Press, 2008).

Michael Page, Lara Challita og Alistair Harris publiserte rapporten *Al Qaeda in the Arabian Peninsula: Framing Narratives and Prescriptions* i *Terrorism and Political Violence* (2011) hvor de analyserte magasinet til AQAP kalt *Sada al-Malahim*. Barak Barfi skrev i november 2010 om organisasjonens pragmatiske og folkelige retorikk som et forsøk på å øke sin oppslutning blant muslimer i og utenfor Jemen.²⁴ De fremste ekspertene på AQAP fra et vestlig perspektiv er amerikaneren Gregory Johnsen og Thomas Hegghammer. Etter Osama Bin Ladens død skrev Johnsen om hvordan likvideringen av saudieren kunne påvirke organisasjonen. Han oppsummerte med at på tross av eliminasjonen ville AQAP fortsette å drive *jihad* mot lokale, regionale og vestlige mål.²⁵ Begge har publisert flere artikler og blogger aktivt om organisasjonen på sine respektive bloggsider kalt *WAQ AL-WAQ.com* og *jihadica.com*. Det er uenighet mellom forskerne om hvilken trussel AQAP i realiteten utgjør og hvilket operasjonelt potensial gruppen har. Gregory Johnsen hevder at organisasjonen har stor kapasitet til å angripe både lokale og globale mål fra sine tilholdssteder i Jemen, mens Thomas Hegghammer mener at organisasjonen først og fremst er levedyktig på grunn av at Jemen er en notorisk svak stat hvor myndighetene prioriterer andre konflikter i landet.²⁶ I Jemen finnes det flere journalister som rapporterer om AQAP, og den lokale ekspert Abdul-Elah Haidar Shayea er trolig en av dem som følger organisasjonen tettest. Han er imidlertid mistenkt av jemenittisk politi for å være organisasjonens offisielle talsmann og samarbeide med AQAP-lederen Nasser al-Wahayashi.²⁷

Jeg har ikke funnet eksempler på forskningsarbeid som har samme tilnærming som min egen oppgave. Det eksisterer en generell oversikt over aksjonsmønsteret til AQAP, og andre drøftninger av innholdet i magasinet *Sada al-Malahim*. Men det finnes ikke en analyse av retorikk og adferdsmønster der hensikten er å undersøke om det er religiøse eller politiske motiver som ligger til grunn for AQAPs kampanje, og hvorvidt det er den nære eller fjerne fiende som er i fokus i gruppens strategi.

²⁴ Barfi, Barak. *AQAP's Soft Power Strategy in Yemen*, CTC Sentinel, Vol 3 Issue 11-12 (November 2010).

²⁵ Johnsen, Gregory D. "The Impact of Bin Ladins Death on AQAP in Yemen", I *CTC Sentinel Special Issue, Bin Ladins killing and its effect on al-Qaida: What comes next?* (May 1, 2011).

²⁶ Hegghammer, Thomas, *Jihadisme i Saudi-Arabia og Jemen: Det lokale og internasjonale trusselbildet*. Seminar: Den Norske Atlanterhavs Komite (3. desember, 2010).

²⁷ Al-Kibsi, Majid. *Prosecution Investigates Shayea's al-Qaeda ties*, Yemen Observer, Sep 25, 2010 <http://www.yobserver.com/front-page/10019719.html> (Lest 4.4.2011).

1.5 Analytisk bakteppe: det sentrale al-Qaida

Jeg vil klassifisere ulike forskningstilnæringer som presenterer hypoteser over hva det sentrale al-Qaida *egentlig ønsker å oppnå*. Disse synspunktene utelukker ikke nødvendigvis hverandre, men at de kan ses som delvise sannheter, som totalt sett, fremmer en forståelsesramme for hva som er al-Qaidas prioriteringer og mål. Al-Qaidas prioriteringer kan omfatte både kortsiktige og langsiktige mål. Den nære fienden er de muslimske regimene som regnes for å være korrupte og illegitime, mens den fjerne fienden er Israel og USA. Parallelt med diskusjonen om hvorvidt å angripe de muslimske regimene eller den fjerne fiende, finnes det uenigheter blant teoretikere om frigjørelsen av Palestina i realiteten er en hjertesak for al-Qaida. Til slutt viser jeg eksempler på forklaringer som enten hevder at organisasjonen er et religiøst eller politisk prosjekt. Oversikten kan knyttes til emnene i problemstillingen og fungerer som et grunnlag for analysedelen.

1.5.1 Al-Qaidas mål om en revidert amerikansk utenrikspolitikk

Denne kategorien inkluderer forskere som tolker al-Qaidas mål som å undergrave amerikansk politisk innflytelse i den arabiske verden. I følge Rohan Gunaratna, er det ikke de amerikanske verdiene i seg selv som er opphavet til hatet mot supermakten, men snarere den utenrikspolitikken som er blitt ført.²⁸ Et spørsmål som kan stilles til uttalelsen, er om ikke utenrikspolitikken reflekterer bestemte verdier? Olivier Roy skriver at al-Qaidas mål er å ødelegge USA, men at dette først og fremst er en protest mot internasjonaliseringen av vestlige verdier og amerikansk forlengelse av imperialismen i muslimske land.²⁹ "It is clear that Al Qaeda has "islamised" an existing space of anti-imperialism and contestation. Its militants are activists, with little ideological formation or few ideological concerns. Al Qaeda is heir to the ultra-leftist and Third Worldist movements of the 1970s."³⁰

Ved å sammenligne Osama Bin Ladens organisasjon med ytterliggående marxistiske bevegelser på 1970 tallet, mener Roy at al-Qaida fyller et politisk vakuum blant

²⁸ Karen J. Greenberg. *Al-Qaeda Now – Understanding Today's Terrorists*. (Cambridge: Cambridge University Press 2005): 42-43.

²⁹ Olivier Roy. *Globalized Islam*. (New York: Columbia University Press, 2004): 321-325

³⁰ Roy, *Globalized Islam*, 324.

venstreorienterte som deler radikale anti-amerikanske holdninger og verdier. Dersom al-Qaidas angivelige anti-amerikanisme i realiteten er en protest mot amerikansk maktpolitikk, hvor taperne er majoriteten av muslimer generelt, vil det være mulig å anvende diplomatiske virkemidler snarere enn militære tiltak. Samtidig skriver Roy at Bin Laden manglet en langsiktig strategi, ettersom hans *jihad* ikke kunne spores direkte til bestemte konflikter i Midtøsten, og at 11/9 aksjonen var mislykket i den forstand at den ikke hadde den masseeffekten Bin Laden intenderte hos depriverte muslimer verden over.³¹ Det er konsensus blant teoretikerne innenfor denne tilnærmingen til hva organisasjonen ønsker å oppnå, nemlig en revidert amerikansk utenrikspolitikk og svekket politisk innflytelse i den arabiske verden.

1.5.2 Muslimske regimer ansett som al-Qaidas overordnede mål

I denne kategorien er teoretikere som i stor grad samsvarer med Gunaratna og Roy i synet på amerikansk utenrikspolitikk som en relevant årsaksforklaring på al-Qaidas prosjekt, men vektlegger veltingen av de autoritære regimene i den muslimske verden som al-Qaidas primære mål. Denne tilnærmingen tar utgangspunkt i at al-Qaidas kamp mot USA er et middel i nå det egentlige målet, nemlig å fjerne hva som anses som korrupte regimer i den muslimske verden og implementere *Sharia-lovgivning* i muslimske land.³² I et historisk perspektiv var al-Qaidas prioriteringer den nære fiende inntil midten av 1990 tallet, da organisasjonens krigsdeklarasjoner eksplisitt fremhevet USA som fiende.³³ Francois Burgat, en fransk islamismeforsker, forener på mange måter teoriene om USAs utenrikspolitikk og illegitime muslimske regimer som årsaksforklaringer på hva som er al-Qaidas mål. Tilhengere av radikale islamistbevegelser representerer en klar minoritet i den muslimske verden. Men det er flere muslimer som avviser å kalle slike aktørers aktiviteter for kriminelle handlinger i samme ordelag som vestlige politiske ledere gjør.³⁴ *Jihad-ideologi*ens innflytelse forsterkes som en konsekvens av vestlig militær intervensjon i muslimske land som Irak, Tsjetsjenia, Afghanistan og okkupasjonen av Palestina, ifølge Burgat.³⁵ Vestens støtte til muslimske korrupte ledere har fratatt en hel muslimsk generasjon demokratiske rettigheter. På politisk nivå har samarbeidet mellom nasjonale og internasjonale aktører tjent kapitalismen i vest og makthaverne i regimene. Spillet om makt og penger har i all hovedsak foregått over hodene til

³¹ Roy, *Globalized Islam*, 55-57.

³² Sharia betyr tradisjonell islamsk lov.

³³ Brooke, Steven. "Strategic Fissures: The Near and Far enemy Debate", I *Self-Inflicted Wounds: Debates and Divisions Within al-Qa'ida and its Periphery*, edited by Assaf Moghadam and Brian Fishman (West Point, Harmony Project Combating Terrorism Center, 2010), 49.

³⁴ Burgat, *Islamism in the shadows of al-Qaeda*, 87.

³⁵ Burgat, *Islamism in the shadows of al-Qaeda*, 99.

majoriteten av befolkningen, mener Burgat. ”The violence of the local political environment, the exclusion from representation of a whole political generation, and the support of the international environment for the implementation and the legitimization of such violence seem to have played a decisive role.”³⁶

Noen teoretikere mener at al-Qaida ikke vil være fornøyd med å innføre *Sharia-lovgivning* i en muslimsk nasjonalstat, men at organisasjonen ønsker å gjenopprette kalifatet.³⁷ Den velrenommerte journalisten Jason Burke hevder at al-Qaida ikke anerkjenner konstruerte territorialgrenser og at organisasjonens langsiktige mål er å samle hele den muslimske *umma* i et kalifat basert på *sharia-lover*.³⁸ I praksis betyr dette at al-Qaida ikke vil være fornøyd med en islamistisk stat som for eksempel Taliban representerte.

1.5.3 USA som et mål i seg selv

Al-Qaidas globale prosjekt betraktes av flere akademikere som et mål i seg selv. USA, som hegemonisk maktsentrum i verden, representerer det verdensbildet terrororganisasjonen ønsker å knuse. Thomas Hegghammer tillegger politiske motiver og militære invasjoner fra amerikansk side mindre vekt enn Francois Burgat. Han erkjenner imidlertid at den amerikanske involveringen i muslimske land har pågått siden 1950 tallet, men argumenterer at invasjonene av Afghanistan og Irak skjedde etter 2001. I et tidsperspektiv samsvarer ikke bildet av militærinvasjonene som utslagsgivende hovedaspekter i al-Qaidas ideologi, ettersom Osama Bin Laden allerede på 1990 tallet proklamerte USA som organisasjonenes hovedfiende. Retoriske klagemål med politisk og religiøst innhold overskygger det essensielle faktum at organisasjonens prosjekt, i all hovedsak, er å kjempe til USA ligger i ruiner slik Sovjetunionen gjorde i 1989.³⁹ Hegghammers argumenter og synspunkter på al-Qaidas mål om å knuse USA, underbygges i den omfattende amerikanske rapporten *The Commission Report 9/11*: ”Bin Ladin’s grievance with the United States may have started in reaction to specific U.S. policies but it quickly became far deeper.”⁴⁰ Terrorforsker Fawaz Gerges mener at al-Qaida ikke er fornøyd med å velte et par amerikanskstøttede muslimske regimer, men at

³⁶ Burgat, *Islamism in the shadows of al-Qaeda*, 98.

³⁷ Kalifatet henviser til både en islamsk statsform og et geografisk område som inkluderer alle verdens muslimer inn under en og samme politiske enhet, regjert av en øverste autoritet kalt kalif.

³⁸ Burke, Jason, *Think Again – Al Qaeda*. Foreign Policy, May 1, 2004, http://www.foreignpolicy.com/articles/2004/05/01/think_again_al_qaeda (Lest 10.10.2010).

³⁹ Hegghammer, Thomas, *Why Jihad Went Global*, The Institute Letter, September 6, 2010, [http://hegghammer.com/files/Hegghammer - IAS Newsletter - Why jihad went global.pdf](http://hegghammer.com/files/Hegghammer_-_IAS_Newsletter_-_Why_jihad_went_global.pdf) (Lest 10.10.2010).

⁴⁰ *The Commission Report 9/11*. (New York: W.W. Norton, 2004): 51. <http://www.9-11commission.gov/report/911Report.pdf> (Lest den 8.10.2010).

det endelige målet er å styrte det nåværende verdenssystemet skapt og ledet av USA.⁴¹ Reuel Gerecht, en amerikansk forsker ved den neokonservative tenketanken American Enterprise Institute, hevder at al-Qaida eksisterer for å drepe amerikanere.⁴² Dersom al-Qaida ønsker en total utslettelse av USA vil ikke en ”mykere” utenrikspolitikk ha vesentlig effekt i henhold til organisasjonens målsetninger. I sin helhet anerkjenner denne kategorien at militære virkemidler er et nødvendig bidrag i ”kampen mot terror”.

1.6 Palestinas rolle

Al-Qaidas mål og prioriteringer er ikke fullstendig uten å nevne Osama Bin Laden og *jihadistenes* forhold til Palestina-spørsmålet. Det har hersket stor uenighet blant akademikere, journalister og politikere om hvor viktig Palestina-konflikten egentlig var for Osama Bin Laden og fortsetter å være for al-Qaida. De aller fleste arabere forenes i drømmen om et frigjort Palestina, og deler en felles bitterhet og følelse av avmakt mot Israels okkupasjon av palestinske områder.

Hovedårsaken til at enkelte røster hevder at Bin Laden i realiteten ikke interesserte seg for frigjøringen av Palestina, var et resultat av mangelen på omfattende terroraksjoner fra organisasjonens side mot Israel og jødiske mål. Med dette menes fraværet av store og symbolske aksjoner mot jødiske mål og mål i Israel, fra aktører med tilknytning til det sentrale al-Qaida. Imidlertid har det vært flere mindre aksjoner rettet mot jøder og jødiske fasiliteter. Ulike jødiske mål i Afrika ble i tiden etter 11/9 angrepet, og det ble angivelig planlagt en aksjon mot det israelske fotballandslaget under en bortekamp mot Malta i 2002.⁴³ På samme tid har al-Qaida blitt kritisert av muslimer og *jihadister* for den påståtte neglisjeringen av terrorangrep mot Israel.⁴⁴ Dersom det finnes et konsistent forankringspunkt i al-Qaida diskursen de siste 20 årene, så handler dette likevel nettopp om Palestina-konflikten.⁴⁵ Frigjøringen av Palestina er et uttalt langsiktig mål for de fleste radikale islamistgrupper. *Jihadister* betrakter kampen mot Israel som den primære og mest selvsagte

⁴¹ Fawaz Gerges. *The Far Enemy – Why Jihad Went Global* (New York: Cambridge University Press, 2005): 150.

⁴² Greenberg, *Al Qaeda Now – Understanding Today's Terrorists*, 95.

⁴³ Hovdenak, Are. *Al-Qaida – a challenge for Hamas?* Forsvarets Forskningsinstitutt, januar 2009, <http://www.ffi.no/no/Rapporter/00092.pdf> (Lest 5.5.2011).

⁴⁴ Brooke, *Strategic Fissures: The Near and Far Enemy Debate*, 59-60.

⁴⁵ Hegghammer, Thomas. *Palestina og global jihad*, Babylon, oktober 2004 http://hegghammer.com/files/Palestina_og_global_jihad_-_Thomas_Hegghammer_-_Babylon.pdf (Lest 11.11.2010). Og Paz, Reuven. “Jihadis and Hamas”, i *Self-Inflicted Wounds: Debates and Divisions Within al-Qaida and its Periphery*, edited by Assaf Moghadam and Brian Fishman (West Point, Harmony Project Combating Terrorism Center, 2010), 183-184.

kamp troende muslimer står ovenfor, en konflikt som aldri blir glemt. Selv om de aller fleste nominelle muslimer og *jihadister* skulle frigjort Palestina allerede i dag, så er det andre konfliktsoner som basert på militærstrategiske hensyn og aktuelle politiske situasjoner anses som mer presserende i et kortsiktig perspektiv.⁴⁶

Militærstrategiske hensyn kan forklares med *tilgjengelighet* til konflikter. Israel er en av verdens største militærmakter og landets sikkerhetsapparat og ressurser bidrar til at det er vanskelig for *jihadister* å utføre angrep mot jødiske mål i Israel. I 2003, etter opprettelsen av *The Islamic State in Iraq* (ISI) i Vest-Irak, proklamerte al-Qaida at en konfrontasjon mot Israel var i emning, men først etter at de muslimske regimene på veien til Jerusalem var nedkjempet. Bin Laden hevdet at en slik plan var av strategisk nødvendighet, ettersom disse muslimske regimene vokter sine grenser til Israel og hindret *jihadister* adgang til landet.⁴⁷ En tredje faktor som bidrar til begrenset tilgjengelighet til direkte angrep mot Israel, er *Hamas* sin streben for å holde al-Qaida på armlengdes avstand. Organisasjonens støtte i befolkningen har i stor grad undergravet al-Qaidas innflytelse i de palestinske områdene.⁴⁸ *Hamas* er innforstått med at deres legitimitetsgrunnlag vil bli svekket dersom terrorangrep blir assosiert med *jihadister* tilknyttet al-Qaida.

Basert på slike praktiske hensyn så er det ingen motsetning i at fokus og ressurser til *jihadister* ofte er rettet mot andre kampfronter enn Palestina-konflikten, ettersom frigjørelsen av Palestina anses som en langsiktig kamp. *Jihad* i Irak, Afghanistan, Egypt og på den arabiske halvøy mot eksterne okkuperanter og illegitime regimer foregår som ulike kortsiktige strategier i *jihadistmiljøet*, mens bevegelsens hjerte og langsiktige kamp er rettet mot Jerusalem. Den jordanske *jihadisten* Abu Musab al-Zarqawi anså etableringen av al-Qaida i Irak som et steg på veien til frigjøringen av Palestina: "The Islamic State in Iraq is the gate to the liberation of stolen Palestine".⁴⁹ Andre kampfronter kan til enhver tid vurderes som mer presserende og tilgjengelige enn en reell bekjempelse av militærmakten Israel. Men Palestina er en iboende motivasjonsfaktor som militante islamister deler på tvers av *jihad-ideologier* og politiske strategier og prioriteringer. *Jihadistene* ser utvilsomt på frigjørelsen av Palestina som et av sine aller viktigste mål.⁵⁰

⁴⁶ Hegghammer, *Palestina og global jihad*, Babylon.

⁴⁷ Brooke, *Strategic Fissures: The Near and Far Enemy Debate*, 45-68.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Paz, *Jihadis and Hamas*, 196.

⁵⁰ Hegghammer, *Palestina og global jihad*.

1.7.1 Et religiøst prosjekt?

Allerede i 1993 konkluderte Samuel P. Huntington med at *islam has bloody borders*,⁵¹ noe som skulle komme til å markere fremveksten av ideen om en sivilisasjonskonflikt mellom Vesten og islam - i fraværet av den falne supermakten Sovjetunionen. Den kalde krigens tidsepoke var forbi sammen med den fallerte kommunistiske ideologi. Det årtusengamle fenomenet religiøs terrorisme gjenoppstod i ruinene av kommunismens kollaps, og kunne relateres til flere terroristaksjoner utover 1990 tallet.⁵²

Jason Burke anser al-Qaida som et flerfoldig og komplekst fenomen, som ikke kan defineres innenfor rammene av enten religion eller politikk som alternative konstruerte kategorier. Imidlertid mener han at politiske motivasjonsfaktorer ses i lys av bestemte verdensforestillinger, der ideen om en kosmisk krig baseres på religiøse komponenter. Islam, hevder Burke, er i stor grad en politisk religion.⁵³ Det kosmiske verdensbildet som slike aktører fremmer, inneholder militaristiske visjoner hvor det gode kjemper mot det onde - fundert i religiøse trosforestillinger.⁵⁴

Gilles Kepel er en fransk islamismeforsker som fra et historisk perspektiv fremmer synet om at al-Qaida har religiøse årsaker.⁵⁵ Bin Ladens internasjonale brigade var på begynnelsen av 1990 tallet uavhengig av statlig kontroll, og kunne etter Sovjets fallitt i Afghanistan operere hvor som helst i verden. Gruppens medlemmer oppsøkte konfliktsoner hvor de kunne utkjempe *jihad* og trene nye rekrutter til kampen mot hva de regnet som fiender av islam. Ettersom miljøet var avskåret fra den sosiale virkelighet, forsterket den religiøse doktrinen og den militarisererte hverdagen det radikale verdensbildet til krigerne. Slike omstendigheter resulterte i at en religiøs krigsdoktrine utviklet seg blant *sunni-muslimere*, kalt *jihad-salafisme*.⁵⁶ Organisasjonen bestod av medlemmer med et verdensbilde hvor de mentale forestillingene avfeide alle kompromisser med vestlige ideer og verdier. Om 11. september aksjonen skriver Kepel: "They put their faith in example and emotion, in immediacy and

⁵¹ Huntington, P. Samuel, *The Clash of Civilizations*, Foreign Affairs, sommer 1993, <http://www.foreignaffairs.com/articles/48950/samuel-p-huntington/the-clash-of-civilizations> (Lest 15.10.2010).

⁵² Hoffman, *Inside Terrorism*, 85-88.

⁵³ Jason Burke. *Al-Qaeda – The True Story of Radical Islam*, (London, Penguin Books, 2004): 25-26.

⁵⁴ Ibid 286.

⁵⁵ Gilles Kepel. *Jihad – The Trail of Political Islam* (London, I.B Tauris, 2008): 205-236.

⁵⁶ Kepel, *Jihad – The Trail of Political Islam*, 219-220.

violence. They believed that once the great American Satan had been made to shake on its foundations, for all to see, then a sweeping tide of jihad could overtake the modern world.”⁵⁷

The 9/11 Commission Report går lengre enn Kepel i antydningen av at Osama Bin Laden og al-Qaida kan relateres til islam. På tross av at rapporten i sin helhet anerkjenner politiske dimensjoner i prioriteringene til organisasjonen, og erklærer at islam ikke er synonymt med terrorisme, tillegges det stor vekt på religiøse motiveringer som utslagsgivende for al-Qaida.⁵⁸

Usama Bin Ladin and other Islamist terrorist
leaders draw on a long tradition of extreme intolerance within one stream
of Islam (a minority tradition), from at least Ibn Taimiyyah, through the
founders of Wahhabism, through the Muslim Brotherhood, to Sayyid Qutb.
That stream is motivated by religion and does not distinguish politics from religion,
thus distorting both.

Osama Bin Laden anså seg selv å gå i fotsporene til Muhammad og forkynne profetens lære. Dette innbefattet krig mot USA hvor målet var å knuse supermakten og ”bringe verden til islam”.⁵⁹ Bin Ladens verdenssyn var av den grunn forankret i den mest ekstreme tradisjonen i islam, i henhold til rapporten.

1.7.2 Et politisk prosjekt?

Alejandro Beutel og Ahmad Imad-ad-Dean konkluderte i en kvantitativ studie fra 2009 at majoriteten av Osama Bin Ladens legitimering av bruk av vold var politiske argumenter - og ikke religiøse argumenter. Forfatterne konkluderte at så lenge saudieren forsøkte å motivere muslimer til en kamp mot Vesten gjennom en politiskbasert retorikk, måtte Vesten fokusere på politiske løsninger i den muslimske verden.⁶⁰ Francois Burgat mener spredningen av al-Qaida og *jihad-ideologi*, i generell forstand, kan summeres som det politiske produktet av vestlig militærmakt i den muslimske verden og støtten til arabiske militærdiktaturer.⁶¹ Osama Bin Laden appell traff politisk frustrerte muslimer som opplever amerikansk intervensjonisme

⁵⁷ Kepel, *Jihad – The Trail Of Political Islam*, 375-376.

⁵⁸ *The Commission Report 9/11*, 361-363.

⁵⁹ *The Commission Report 9/11*, 48.

⁶⁰ Beutel, Alejandro and Imad-ad-Dean, Ahmad, *Religious or Policy Justifications for Violence – A Quantitative Content Analysis of Bin Ladin’s Statements*, Minaret of Freedom Institute Preprint Series, May 5, 2009 <http://www.minaret.org/pp2009-1.pdf> (Lest 11.12.2010).

⁶¹ Burgat, *Islamism in the shadows of al-Qaeda*, 99.

på den ene siden og egne undertrykkende, autoritære regimer på den andre siden.⁶² Om islamister som krever *the right to speak Muslim*, skriver Burgat: “But essentially, behind the veil of religious rhetoric, it is for the recognition of some very universal rights – economic or political, local or global – that they more often than not staking their claim.”⁶³

Et slikt syn får støtte av journalisten Hamid Mir som har intervjuet Osama Bin Laden en rekke ganger. I et intervju i 1998 utfordret journalisten Bin Laden på hvordan han legitimerte drap på uskyldige ikke-muslimer i islams navn. Etter fem timer hadde fortsatt ikke terrorlederen evnet å overbevise Mir om at *fatwa-erklæringen* fra 1998 var i samsvar med islams hellige tekster.⁶⁴ Som observatør i saudierens treningsleir opplevde Mir at Bin Laden ikke fokuserte på religiøse læresetninger i sine taler til unge *jihadister*, men snarere på aktuelle politiske saker som engasjerte de unge mennene.

After lunch, they invited me to another meeting where Osama bin Laden was delivering a speech to fifty or sixty boys. In that speech, I noticed that he was not talking religion. He was talking politics. He was trying to exploit the situation in the Middle East like he has tried to exploit the situation in Bosnia, in Chechnya, in Kashmir. So that is why I think he is not representative of a religion.⁶⁵

I følge tilnærmingen har al-Qaida underliggende politiske motiver, og religiøse termer er instrumentelle for organisasjonene i legitimeringen av vold som middel for å nå sine politiske mål. Bak religiøs retorikk finnes det med andre ord klare politiske prioriteringer og mål.

2 Teoretisk rammeverk

2.1.1 Voldelige ikke-statlige aktører

Voldelige ikke-statlige aktører er væpnede grupper som bruker organisert vold for å nå sine mål. Statsviteren Klejda Mulaj hevder at slike bevegelser ofte opererer i stater som er svake, på randen av sammenbrudd eller som opplever en reell sjanse for statsfragmentering.⁶⁶

Aktørene kan deles inn i ulike kategorier, men den typologiske inndelingen av voldelige ikke-

⁶² Burgat, *Islamism in the shadows of al-Qaeda*, 42.

⁶³ Burgat, *Islamism in the shadows of al-Qaeda*, 8.

⁶⁴ Greenberg, *Al Qaeda Now – Understanding Today's Terrorists*, 138-139. Fatwa betyr juridisk erklæring.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Klejda Mulaj, *Violent Non-State Actors in World Politics* (London: Hurst and Company, 2010): 3.

statlige aktører er stilistiske og favner ikke alltid grupper som ligger i skjæringsfeltet mellom klassifiseringene. To av kategoriene som jeg anser som relevant i denne oppgaven er disse:

1. *Terrorist groups who spread fear through the threat or use of violence – mainly against civilians - for political purposes, for instances Al Qaeda.*⁶⁷
2. *Insurgent guerilla bands which are engaged in a protracted political and military struggle aimed at weakening or destroying the power and legitimacy of a ruling government.*⁶⁸

2.1.2 Bruk av vold for politisk endring

Krav om politisk endring av en eller annen form er det primære mål for ikke-statlige aktørers bruk av vold. Legitimeringen av vold som et aktuelt verktøy i en politisk kontekst, kan ses i sammenheng med Carl Von Clausewitz sin tese om at krig er en forlengelse av politikk med andre midler.⁶⁹ Voldelige ikke-statlige aktørers politiske makt er i stor grad basert på potensialet og trusler om bruk av vold. I følge terroreksperter Bruce Hoffman er terrorisme et konsept som inkluderer både mål, motivasjoner og mening av en politisk art.⁷⁰

Terrorism in the most widely accepted contemporary usage of the term, is fundamentally and inherently political. It is also ineluctably about power: the pursuit of power, the acquisition of power, and the use of power to achieve political change. Terrorism is thus violence – or, equally important, the threat of violence – used and directed in pursuit of, or in service of, a political aim.⁷¹

Det er operasjonelle fellestrekk mellom aktørene i klassifiseringene. For eksempel bruker både geriljavirksomhet og terrorisme asymmetriske strategier mot en presumptivt overlegen fiende. Generelt sett er de operasjonelle tilnærmingene forskjellige i den grad at terrorisme rammer sivile, mens geriljaoperasjoner er rettet mot militære mål.⁷² De psykologiske effektene av terror er spredningen av frykt langt utover de direkte mål og ofre som blir rammet i aksjonene.⁷³ Historiske årsaksforklaringer som sosial og politisk undertrykking, og mangel på rettigheter har spilt en betydningsfull rolle for bruk av vold for å oppnå endring. På tross av at vold i religiøse forestillinger er betraktet som moralske handlinger som vil lede til frelse, er de primære målene til slike aktører også politisk motiverte, hevder Mulaj.⁷⁴ De

⁶⁷ Mulaj, *Violent Non-State Actors in World Politics*, 3.

⁶⁸ Ibid.

⁶⁹ Carl Von Clausewitz. (ed. Michael Howard) *On War*. (New Jersey: Princeton University Press, 1984): 87.

⁷⁰ Hoffman, *Inside Terrorism*, 2-3.

⁷¹ Ibid.

⁷² Mulaj, *Violent Non-State Actors in World Politics*, 4-5.

⁷³ Hoffman, *Inside Terrorism*, 2-3.

⁷⁴ Mulaj, *Violent Non-State Actors In World Politics*, 12.

kulturelle og religiøse dimensjonene kan ikke overskygge det faktum at de overordnede målene handler om politikk: ”Al-Qaeda’s terrorist attacks aim to influence US foreign policy in the Middle East, particularly towards Palestine, influence decisions making in key regional powers such as Saudi-Arabia, and mobilize and politicize Muslim public opinion worldwide.”⁷⁵

Staters autoritet og utøvende kontroll er minimal i perifere deler av land hvor voldelige ikke-statlige aktører opererer. Sentralmyndighetene evner ikke å bidra med økonomiske ressurser og sikkerhet til befolkningen i slike områder. Lokale stammer og ikke-statlige aktører kan dermed utfordre autoriteten til myndighetene gjennom å opprette alternative institusjoner som sikrer lokalbefolkningen mat, medisin og sikkerhet.⁷⁶ På denne måten kan svake og fallerte stater være kilder til rekruttering for voldelige grupper. Legitimiteten til myndighetene svekkes ytterligere blant egne borgere dersom anti-terrorkampanjer innbefatter disproporsjonale midler og fraværet av diskriminerende bruk av vold. Konsekvensene av overdreven bruk av vold kan resultere i at lokalbefolkningen støtter opp om ikke-statlige aktører som et alternativ til statens legitimitet.⁷⁷ Overdreven vold fra ikke-statlige aktører kan på samme tid fremmedgjøre lokalbefolkningen fra den respektive gruppen. Slike gruppers legitimitet kan forsterkes av at militære operasjoner og vold relateres til anerkjente politiske mål.

In general, VNSAs⁷⁸ make strenuous efforts to justify their use of force within the discursive contours of the international practices and norms, although the international community does not always appear to realize how far its preferences impact on VNSAs’ behaviour and policies.⁷⁹

Voldelige ikke-statlige aktører har tiden på sin side og påfører fienden stadige skader for å demoralisere viljen og oppslutningen til fortsatt konflikt hos den politiske motstanderen. ”Indeed, the exploitation of rough terrain, poorly served by roads, which limits the manoeuvres of enemy forces is a crucial way in which VNSAs offset their relative weakness in technology, organization, and numbers.”⁸⁰

Asymmetrisk krigføring er en form for krigføring hvor det er ulikt styrkeforhold mellom to stridende parter der den svake part må utnytte sine spesielle fordeler eller motstanderens

⁷⁵ Mulaj, *Violent Non-State Actors in World Politics*, 8-9.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Ibid 15.

⁷⁸ VNSA er forkortelsen Mulaj bruker for violent non-state actors

⁷⁹ Mulaj, *Violent Non-State Actors in World Politics*, 16.

⁸⁰ Ibid 19.

svakheter for å kunne nå sine mål i krigen. Denne type krigføring skaper forvirring og frykt hos motstanderen. Atferdsmønsteret til voldelige ikke-statlige aktører er uforutsigbart og kjennetegnet av denne type krigføring. Av militærstrategiske hensyn velger slike voldelige grupper kamparenaer hvor de konvensjonelle militærstyrkenes operasjonelle fordeler og ressurser begrenses.⁸¹

2.2.1 Teorien om kosmisk krig

Forestillingen om kosmisk krig er en teori sosiologen Mark Juergensmeyer fremmer med utgangspunkt i religion og vold, hvor religiøse aktivister deler persepsjonen om at deres respektive religion er under angrep og at verden er en voldelig sfære. I henhold til religionens natur som ordner av kaotiske og voldelige elementer, krever aktørenes verdensbilde at det hellige umiddelbart erobrer og destruerer det sekulære onde. Bare slik kan ordenen gjenskapes i kaoset. Disse delte persepsjonene baseres på et manikeisk verdensbilde som produserer hva Juergensmeyer kaller *kulturer av vold*.⁸² Slike samfunn har bestemte tankemønstre som fremmer konstituerte kunnskaper og forestillinger som legger føringer for deres respektive verdensbilde.⁸³ I kulturer av vold har religiøse ideologier påvirket ulike aspekter av offentligheten, og utviklet seg i samspill med faktorer som martyrium og metafysiske krigstanker. Religiøse ideologier inneholder klare sosiale eller politiske motiver, men ønsker ikke å bruke anerkjente politiske virkemidler for å nå sine mål.

It is not their spirituality that is unusual, but their religious ideas, cultural contexts, and world views – perspectives shaped by the sociopolitical forces of their times. These movements are not simply aberrations but religious responses to social situations and expressions of deeply held convictions.⁸⁴

Ettersom konflikten anses som en apokalyptisk og hellig krig, hvor aktivistene adlyder en høyere autoritet enn den verdslige, behøver ikke samfunnets lover eller krigsetikk respekteres. Religiøse aktivister anerkjenner ikke samfunnssystemet og følger Guds logikk.⁸⁵ De spesifikke målene til religiøse aktivister er politisk forankret, men religiøst ideologiske komponenter tilfører mentale forestillinger og prinsipper om en opphøyet orden, utenfor den verdslige sfære. De involverte får en følelse av å tilhøre en utvalgt fortropp som får delta i en *apokalyptisk krig*, større enn selve livet, i følge Juergensmeyer.

⁸¹ Ibid 21.

⁸² Mark Juergensmeyer, *Terror in the Mind of God*, third edition (Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 2003): 12-13.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Ibid 226.

⁸⁵ Ibid 221.

2.2.2 Symbolske terroraksjoner

I en annen teori knyttet til religion og vold fremmer Juergensmeyer tanken om at religiøse terroristaksjoner er av en mer altomfattende og ødeleggende karakter enn annen terrorisme, hvor dramatikken og symbolverdien illustrerer den overliggende kampen aktivistene kjemper. Scenen og metodene i religiøse terroristaksjoner kjennetegnes av neglisjeringen av strategiske midler og fraværet av diskriminerende bruk av voldelige midler.⁸⁶ Bruce Hoffman mener at det fremmedgjorte samfunnsforholdet som kjennetegner religiøse aktivister kombinert med det brede fiendebildet - som i realiteten er alle ikke-medlemmer av den respektive bevegelse, bidrar til at volden kan være mer dramatisk og ekstrem i sitt omfang og metoder.

Spektakulære operasjoner, som 11/9 aksjonen, blir gjennom sin symbolverdi og teatraliske scenario en form for hellig drama som Juergensmeyer kaller *performance violence*.⁸⁷ Som religiøse ritualer vil slike hendelser gjennom medier influere ulike publikum på forskjellige måter.

På tross av fraværet av en kalkulert strategitilnærming i sine aksjoner har religiøse terrorister sine egne rasjonelle tankesett. Motivene bak religiøse aksjoner virker i utgangspunktet mer diffuse og uforståelige enn aktører som gjennomfører sine terroraksjoner på bakgrunn av en politisk agenda. Dette kaller Juergensmeyer *performative acts* og kjennetegnes av at aktivistene gjennom sine dramatiske aksjoner forsøker å endre menneskers oppfatninger av verden.⁸⁸ For religiøse aktivister er det naturlig å utføre terroristaksjoner, ettersom offentlige ritual alltid har tilhørt den religiøse sfære. For aktivister vil voldelige handlinger regnes som en naturlig forlengelse av offentlige ritualtradisjoner, hvor terrorens ofre blir rettferdiggjort i aktivistenes radikale verdensbilder. I slike verdensbilder betraktes ofrene som representanter og symboler på det korrupte og onde.⁸⁹ Aktivistene er samtidig helt avhengige av religiøst skolertes legitimering av voldelige aksjoner som hellige handlinger.⁹⁰

⁸⁶ Ibid. 125-126.

⁸⁷ Ibid 124-128.

⁸⁸ Ibid 127.

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Hoffman, *Inside Terrorism*, 88-89.

2.2.3 Konstruksjon av fiendebildet

Som enhver krig har helter, trenger enhver krig fiender. I følge Juergensmeyers teori om konstruksjon av fienden, vil symbiosen mellom religion og vold utvikle en *demoniseringsprosess* av motstanderen. I prosessen blir en fiende konstruert og den bestemte gruppen stereotypiseres og avhumaniseres. Resultatet blir en ansiktløs fiende som ikke innehar individuelle personligheter eller følelser. En slik fiende er *primærfienden* og figurerer som den religiøse rival eller politiske motstander som truer aktivistenes verdensbilde.⁹¹ Imidlertid er ikke hatet kanalisert kun i en retning av primærfienden, men også mot det Juergensmeyer kaller *sekundærfienden*. Denne fienden kan være en statsautoritet eller fredsmegler som nyanserer konflikten, og som i henhold til aktivistene ikke tar den helliggjorte krigen alvorlig nok.⁹² Teorien kan ses i sammenheng til den nær og fjern fiende diskusjonen. Aktører som opprettholder en gitt orden i samfunnet, en orden som står i opposisjon til aktivistenes verdensbilder, er naturlige fiender hvor revolusjonære virkemidler anses som nødvendige for å transformere samfunnet.⁹³

2.3.1 Hybridiserte fiendebilder

Skillet mellom primær og sekundærfienden er ikke alltid like lett å observere. Fremveksten av hybridiserte fiendebilder hos *jihadistbevegelser* er ideologiske prosesser som islamismeforskere har anerkjent de siste årene, men det er få teoretikere som har analysert og begrunnet denne ideologiske trenden.⁹⁴ Begrepet *ideologisk hybridisering* brukes når verken klassifiseringskategoriene revolusjonær eller global *jihad* ideologi, er beskrivende for det ideologiske fiendebilde til en organisasjon.⁹⁵

2.3.2 Årsaksforklaringer til ideologiske hybridiseringsprosesser

Den første årsaksforklaringen til hvorfor hybridisering av et fiendebilde oppstår dreier seg om politiske endringer som påvirker *jihadistgrupper* på en eller flere måter. Dersom en gruppe erklærer en ny aktør som fiende kan dette være retoriske tilpasninger til nye tendenser i omgivelsene, eller det kan være en genuin tanke om at denne fiende fortjener å bli

⁹¹ Juergensmeyer, *Terror in the Mind of God*, 179.

⁹² Ibid 179-180.

⁹³ Ibid 174-181.

⁹⁴ Hegghammer, Thomas, 15.9.2009, I samtale med undertegnede ved FFI (Forsvarets forskningsinstitutt)

⁹⁵ Hegghammer, *The Ideological Hybridization of Jihadi Groups*.

konfrontert.⁹⁶ Krigen mot terror rammet militante islamister direkte i form av vestlig militær tilstedeværelse og økt politisk involvering opp mot regimene i den muslimske verden. Dette kan ha bidratt til et økt hat mot muslimske regimer, så vel som USA og Vesten. Palestina-konfliktens forverrede situasjon på begynnelsen av 2000 tallet kan også være en relevant årsaksfaktor. Vestlig militærmakt i den muslimske verden er synlig i både Afghanistan og Irak hvor USA og de allierte har innsatt vestligvennlige regjeringer. Konsekvensen av denne politiske maktkonsolideringen fra vestlig hold har resultert i at USA og Vesten ikke lenger bare anses som global fiende, men også blir den nære fienden.

Utbredelsen av internett har ført til økt produksjon og distribusjon av *jihadi*-propaganda noe som har ledet til konkurranse mellom gruppene med mål om å verve potensielle rekrutter og oppmerksomhet i det internasjonale mediebildet.⁹⁷ Konsekvensen av dette kan ha vært en generelt skarpere retorikk med sterkere opportunistiske erklæringer. En annen årsaksforklaring på ideologiske hybridiseringsprosesser er politisk isolering og økt radikaliseringsproblemer.⁹⁸ Politisk isolering kan føre til at terrorgrupper går dypere og låser seg mer inn i egen virkelighetsoppfatning, fjernt fra samfunnet for øvrig. Uten forankring og bred støtte i noen samfunnslag, kan marginale grupper promotere en svært radikal ideologi som innebærer hybridisering av fiendebilder som et tiltak på rekrutteringsproblemer.⁹⁹ Et bredt fiendebilde kan appellere til flere mennesker, enn hva et konsistent og ensidig fiendebilde gjør.

2.4.1 Den Vestlige rettferdig krig-tradisjonen

Rettferdig krig-tradisjonen er en vestlig samlebetegnelse for etiske kriterier som skal sikre at en krig kan kalles rettsmessig. På tross av at det ikke finnes noen allmenngyldig liste over kriterier, eksisterer det bredt anerkjente prinsipper som konstituerer moralske handlemåter før krig kalt *jus ad bellum*, og i krig kalt *jus in bello*.¹⁰⁰ Førstnevnte dekker prinsipielle krav som må være tilstede og vurderes før en krig karakteriseres som legitim, mens sistnevnte handler om korrekt oppførsel i krigen. Tradisjonen er utformet av både kristne og sekulære moralverdier, men fra 1600 tallet ble religion generelt sett regnet som en ugyldig årsaksfaktor

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Gregory Reichberg, Henrik Syse and Endre Begby, *The Ethics of War*, (Oxford: Blackwell Publishing, 2006): 385-437.

til å gå til krig. *Jus ad bellum* – kategorien inneholder aspekter som legitim autoritet, rett grunn, rett intensjon, rimelig håp om å lykkes og væpnet makt som siste utvei. *Jus in bello* kriteriene består av konkrete prinsipper for korrekt oppførsel i krig: proporsjonalitet mellom mål og midler, og diskriminering som inneholder sivil immunitet og doktrinen om dobbel effekt.¹⁰¹ Dette betyr at målet som angripes må være av stor viktighet for den militære kamp og kan ikke være styrt av hevnmotiver. Midlene må være akseptable i lys av det som oppnås og sivile liv skal beskyttes så langt det lar seg gjøre.

Tradisjonen anser væpnet makt som siste alternative reaksjon på en illegitim handling hvor de etiske kriteriene er oppfylt. Rettferdig krig–tradisjonen kan i stor grad sies å operere mellom pasifismen og realismen. En av forskjellene mellom realismen og rettferdig krig – tradisjonen er at realismen regner krig som en forlengelse av politikk, mens sistnevnte betrakter krig som en moralsk tragedie. I henhold til pasifismen vil rettferdig krig–tradisjonens prinsipper forverre krigens karakter og omfang ved å gi moralske legitimeringer. Sistnevnte tradisjon hevder imidlertid at pasifismen ikke evner å skille mellom maktbruk og vold, og væpnet makt som en instrumentell forlengelse av loven.¹⁰²

2.4.2 Jihad

Den direkte betydningen av *jihad* betyr, i følge Koranen, *anstrengelse på Guds vei*.¹⁰³ *Jihad* kan ta flere former som ved munnen gjennom taler og ved hånden gjennom skrifter.¹⁰⁴ Ettersom alle muslimer har plikt om å anstrenge seg i religionens tjeneste, utviklet en avledet begrepsforståelse for jurister i den islamske tradisjon ideen om *jihad* som det muslimske samfunnets hellige krig. For *sunniteoretikere* i islamsk tradisjon var det bare *jihad* som kunne kalles rettferdig krig. Essensen i forståelsen av *jihad* som rettferdig dreier seg om prioriteringen av det gode og nedkjempelsen av det onde i etableringen av fred og rettferdighet på jord.

En kjent og ofte sitert *hadith* forbundet med Muhammad sier at det eksisterer to former for *jihad*: den store, som er individets indre kamp mot det onde – og den lille *jihad* som betyr væpnet kamp. Den lille *jihad* ble utgangspunktet for en doktrine der verden blir delt inn i to soner, nemlig *dar al-islam* og *dar al-harb*. *Dar al-islam* som betyr islams hus, var området

¹⁰¹ Ibid.

¹⁰² Anthony Joseph Coates, *The Ethics Of War*, (Manchester: Manchester University Press, 1997): 97-116.

¹⁰³ Kari Vogt, *Islam - tradisjon, fundamentalisme og reform*, (Oslo: Cappelen Forlag, 2005): 136

¹⁰⁴ A.G Noorani, *Islam and Jihad: prejudice versus reality*, (London and New York: Fernwood Publishing, 2002): 72.

Muhammad inntok under sin regjeringstid og som senere ble utvidet av andre. Profeten var enehersker over både den religiøse og politiske sfæren, i tråd med Guds vilje. Som en helliggjort samfunnsmodell bygget islamsk jurisdiksjon i tiden etter profetens død på ideen om at religiøs fullmakt var politisk legitimt, og at profeten Muhammads etterfølgere skulle arve autoriteten som enehersker kalt kalif.¹⁰⁵ *Dar al-harb* betyr krigens hus og er resten av verden hvor islamsk lov ikke etterleves. Dette området er kjennetegnet av konflikt og den stadige trusselen det utgjør ovenfor *dar al-islam*. I henhold til denne trusselen må *dar al-islam* skape islamsk hegemoni, noe som innebærer at krigføring i *dar al-harb* er legitimt.¹⁰⁶

I henhold til islamske juristers tolkning av *jihad* som hellig krig i den islamske tradisjon var forutsetningen at krigføringen skjedde i den lovløse verden *dar al-harb*. Den juridiske samfunnskonstruksjon i islamsk tradisjon bygget på ideen om en universell politisk enhet og at religiøs fullmakt i *dar al-islam* var politisk legitimt.¹⁰⁷ Intensjonen og motivasjonen for krigføring i *dar al-harb* var kontinuerlig *jihad* for å spre islam på bakgrunn av en utvidelse av denne universalistiske filosofi. Krieger som ble utkjempet av andre grunner enn å fremme islams guddommelige samfunnsmodell ble kalt *harb*.¹⁰⁸ Som i rettfærdig krig-tradisjonen definerte de islamske juristene når *jihad* kunne erklæres.

2.4.3 Muhammad ibn al-Hasan al-Shaybani

Muhammad ibn al-Hasan al-Shaybani (750-804) var en *hanafi*-jurist som var opptatt av krigsetikk i en politisk kontekst. Hans fokus var *jus ad bellum* og *jus in bello* både i *dar al-islam* og *dar al-harb*. Krig i seg selv var verken godt eller ondt, men et siste og ofte nødvendig middel der andre metoder sviktet. I følge al-Shaybani var retten til krigføring forbeholdt den høyeste autoritet. Årsaken til krig utenfor *dar al-islam* var å etablere islamsk lov og derav en stabil orden i *dar al-harb*. I relasjon til rett intensjon var en invitasjon påkrevd til fienden i *dar al-harb*.¹⁰⁹ Tilbud om å akseptere ”beskyttelse” var obligatorisk- enten i form av betaling av skatt eller konvertering til islam. I *dar al-islam* var det andre forutsetninger for

¹⁰⁵ Fred Donner, “The sources of Islamic Conceptions of War”, i *Just War and Jihad: Historical and Theoretical Perspectives on War and Peace in Western and Islamic Traditions* (ed.) John Kelsay and James Turner Johnson (Westport, CT: Greenwood Press, 1991): 37.

¹⁰⁶ Ibid.

¹⁰⁷ Camilla Holte Wiig, *Forpliktet til kamp – en studie av Abdullah Azzams fiendebilde og krigslegitimering*. (Masteroppgave, Universitetet i Oslo, 2007): 21-26.

¹⁰⁸ John Kelsay, *Islam and War*, (Louisville, Kentucky: Westminster/ John Knox Press, 1993): 46.

¹⁰⁹ John Kelsay, “Islamic Tradition and the Justice of War”, i *The Ethics of War in Asian Civilizations* (red.) Torkel Brekke (London and New York: Routledge Taylor and Francis Group, 2006): 103.

bruken av væpnet makt. Hovedprinsippet var at vold var legitimt for å stanse opprør og i beskyttelsen av egne borgere.

I *jus in bello* hevdet al-Shaybani at sivile grupper som barn, kvinner og eldre mennesker skulle beskyttes i tråd med diskrimineringsprinsippet. Imidlertid var det ikke fokus på proporsjonalitet i striden og regulering av våpenbruk hos juristen. Hvilke våpen og i hvilket omfang var vurderinger som skulle tas av militærkommandøren i striden. I sin helhet er krigsetikken til al-Shaybani et kompromiss mellom militær realisme og de religiøse tekstene.¹¹⁰ Innholdet og fokuset på *dar al-harb* i al-Shaybanis tekster bærer preg av at juristen tilhørte en tidsepoke hvor islam var i en ekspanderende fase.

2.4.4 Ibn Taymiyya

I motsetning til Muhammad ibn al-Hasan al-Shaybani skrev Ibn Taymiyya (1268-1328) i en tid hvor muslimene opplevde invaderende styrker på sitt eget territorium. *Hanbali-teologen* Taymiyya stod for en bokstavtro og konservativ tolkning av Koranen og *sunna*. I motsetning til al-Shaybani regnet han *jihad* også som en forsvarskrig. Enhver muslim som ble angrepet hadde en plikt om å forsvare sitt folk, by og religion, mens andre måtte assistere.¹¹¹ Samtidig var han opptatt av at dersom de vantro i *dar al-harb* hindret muslimer i spredningen av Guds ord utenfor *dar al-islam*, var en offensiv *jihad* legitim.¹¹² Taymiyya hadde i likhet med al-Shaybani *jus in bello*-kriterier som at visse grupper mennesker som i ord eller handling ikke gjorde motstand skulle skånes for direkte angrep i krigen.¹¹³

Den største trusselen i Taymiyyas øyne fantes imidlertid i *dar al-islam*. Vantro og opprørere innenfor islams grenser var de største truslene mot bevaringen av religionens renhet. Den øverste autoritet var pliktig å bruke væpnet makt mot slike grupper for å unngå ”spredningen av korrupsjon”.¹¹⁴ Herskeren skulle styre til borgernes beste og i henhold til Koranen. Dersom herskeren fravek fra et islamsk styre hadde borgerne et ansvar om å gripe inn.¹¹⁵ John Kelsay skriver at Ibn Taymiyya på tross av borgernes protestplikter, ikke kan betraktes som en forkjemper for folkelig revolusjon. Mongolenes invasjon og styre av muslimsk territorium i

¹¹⁰ Kelsay, *Islamic Tradition and the Justice of War*, 86-92.

¹¹¹ Rudolph Peters, *Jihad in Classical and Modern Islam – A reader*, (Princeton: Markus Wiener Publisher, 1996): 45-55.

¹¹² Ibid.

¹¹³ Kelsay, *Islamic Tradition And The Justice of War*, 98-102.

¹¹⁴ Ibid. 100.

¹¹⁵ Ibid. 101.

forfatterens tidsepoke, har med all sannsynlighet påvirket Taymiyyas definering av autoritetsbegrepet.¹¹⁶

2.4.5 Rettferdig krig i islamsk tradisjon

I følge John Kelsay har den islamske tradisjon etiske krigsfilosofiske tankesett som korresponderer med rettferdig krig – tradisjonen.¹¹⁷ Islamsk etikk bygger på Koranen og *sunna*, og en krig kalles rettferdig når kriterier som legitim autoritet, rett grunn og rett intensjon er oppfylt. Den nødvendige autoriteten, kalifen, er den eneste som i følge den islamske tradisjonen kan erklære *jihad*. Kalifen var i et historisk perspektiv Muhammads etterfølger og det muslimske samfunnets leder. I denne tradisjon har rett intensjon blitt assosiert med invitasjoner om fredelige løsninger ovenfor fienden, en praksis Muhammad selv utførte. Øverstkommanderende for hæren måtte vurdere proporsjonalitet og sannsynligheten for suksess i krigen.

Selve krigshandlingen skulle utføres med ære og en diskriminerende atferd ovenfor de kategorier av mennesker som ble betraktet som sivile. Kvinner, barn, mentalt syke og gamle mennesker ble i utgangspunktet regnet som ikke-stridende. Dersom disse gruppene valgte å delta i krigen skulle de betraktes som stridende. Hvilke typer våpen som kunne brukes og hvilke skader en kunne påføre fienden var elementer som den juridiske tradisjonen tok opp. Hele Sharia-tolkningen om krig i den islamske tradisjonen dreier seg om tanken på å etablere en stabil orden, noe som korrelerer med den rettferdige krig-tradisjonens hovedmål om fred.¹¹⁸

3 Metodisk rammeverk

Oppgaven min har to åpenbare utfordringer. For det første leser jeg ikke arabisk noe som ville ha vært en stor fordel i analysen av tekster. Jeg har derfor valgt å benytte meg av mest mulig oversatte primærkilder av god kvalitet. Den andre utfordringen er at organisasjonen som oppgaven tar utgangspunkt i, er en forholdsvis nyetablert gruppe som er høyst aktiv i

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Ibid. 101.

¹¹⁸ Coates, *The Ethics Of War*, 103.

skrivende stund. Dette kan bidra til at jeg ikke får nødvendig avstand til materialet noe som kan påvirke i drøftingen av temaene i problemstillingen.

3.1.1 Quentin Skinner

Jeg kommer til å konsentrere meg om briteren Quentin Skinner (1940-) og hans bidrag til studiet av historiske tekster og talehandlingsteorien i metodekapittelet. Å finne utsagnets mening i teksten og rekonstruere den aktuelle kontekst definerer hans historiske tilnæringsmetode. Skinner er en av de fremste akademikerne i det som karakteriseres som Cambridge-skolen hvor intellektuell historiekritikk og politisk teori står sentralt. Skolen bærer preg av å belyse politisk teori gjennom de klassiske verk i tekstenes egen intellektuelle kontekst, og at klassiske tekster var situasjonsbetinget og ytringer i samtiden.¹¹⁹ Først vil jeg rette fokus på Skinners kritikk av begrephistorikerens avvisning av visse fortidige forestillinger og vise hvordan historikerens egne tankesett kan hindre den riktige fortellingen fra å komme frem.

3.1.2 Skinners pragmatiske tilnærming til historiske tekster

Skinner spør retorisk om man ikke må ha en oppfatning om hva et begrep betyr og hvordan denne betydningen kan ha endret seg gjennom tiden, før man kan undersøke hvordan de er blitt brukt i forskjellige kontekster.¹²⁰ Begreper har blitt anvendt på svært kontrastfylte måter av forskjellige forfattere i ulike tidsepoker. Kritikken er blant annet rettet mot Arthur O. Lovejoys teori om at det er mulig å isolere visse ahistoriske ideer som inkorporeres i begreper som *fornuft* og *fremskritt*. Det som regnes som evige sannheter i vår tid gjenspeiler nødvendigvis ikke historiske forestillinger. I kontrast til nåtidens aksepterte oppfattelse av *rasjonalitet* som et allmenngyldig begrep med sannhet som basis, så finnes det historiske eksempler som snur opp ned på det som i dag betegnes som rasjonelt.¹²¹ Skinner hevder at hva som regnes som rasjonelt eller sant må ses i lys av gjeldende konvensjoner i den bestemte tidsepoke og kontekst. Som et resultat av dette må man undersøke årsakene til hvordan og hvorfor en tilsynelatende irrasjonell forestilling ble karakterisert som en gyldig sannhet.

¹¹⁹ Quentin Skinner, *Making history – the changing face of the profession in Britain*, (London: April 18, 2008) http://www.history.ac.uk/makinghistory/resources/interviews/Skinner_Quentin.html (Lest: 6.6.2011).

¹²⁰ Helge Jordheim, *Lesningens vitenskap*, (Oslo: Universitetsforlaget, 2001): 223.

¹²¹ Quentin Skinner, *Visions of Politics - volume one regarding Method*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2002): 31-33.

Et eksempel Skinner viser til er Emmanuel Le Roy Laduries klassiske verk *The Peasants of Languedoc* hvor forfatteren avfeide forestillingen om heksetro i middelalderen som irrasjonell, og som et resultat av en form for kollektivt mentalt forfall i vurderingsevne.¹²² Skinners overordnede kritikk er rettet mot at Ladurie bruker sin subjektive forståelse av *rasjonalitet* når han avfeier heksetro som falskt, og tilslører dermed hvordan slike trosforestillinger var adekvate og rasjonelle i samtiden. Skinners svar på dette er at i Europa på 1500 tallet, hersket det utbredte tanker om at Bibelen konstituerte Guds bokstavelige ord. Dette var en akseptert rasjonell forestilling da vers i Bibelen hevder at hekser eksisterer og at de må tas av dage.¹²³ I henhold til rådende konvensjoner ville det å hevde at hekser var en myte, i eksempelvis Frankrike på 1500 tallet, være det samme som å diskreditere Guds ord.

If an historian stigmatises the upholding of a particular belief within a particular society as irrational, this judgement need never flow from the application of an allegedly objective conception of what can or cannot properly count as rationality. The historian need only be claiming that he or she has uncovered the prevailing norms for the acquisition and justification of beliefs in that particular society, and that the belief in the light of those norms themselves.¹²⁴

En historiker bør derfor på bakgrunn av vektleggingen av kontekst ikke fokusere på om hvorvidt de aktuelle forestillingene samsvarer til egne tankesett, men ha som utgangspunkt å rapportere om forestillingene til den bestemte aktør, i et gitt samfunn i en bestemt tid. ”Once we discover the inner coherence of a given system of beliefs, they maintain, we can hardly fail to count it rational for the system to have been upheld.”¹²⁵

Den primære oppgaven er slik å rekonstruere betingelser og diskurser for så observere hvordan forestillingen var rasjonell for aktøren(e) i sine omgivelser. Studier av historiske tekster må i følge Skinner legge vekt på aktører, handlinger og kontekster. Dette bidrar til en frigjøring av aktører og handlinger fra begrephistoriens tvangstrøye.

3.1.3 Skinners kritikk av historiefagenes mytologier

Skinners kritikk innenfor historiefagene retter seg mot to hovedgrupper: de som hevder at det er de politiske, sosiale og religiøse omstendighetene som en tekst blir til under som må være rammeverket for enhver fortolkning, og dem som oppfatter at teksten inneholder nøkkelen til

¹²² Ibid. 35-36.

¹²³ Ibid. 36.

¹²⁴ Ibid. 37.

¹²⁵ Ibid. 38.

sin egen fortolkning og derav at teksten i seg selv utgjør et tilstrekkelig objekt for forståelse. Konsekvensen av sistnevnte gruppe er at historikerens egne tankesett og forståelse overføres i fortolkningen av teksten, noe som bidrar til at sluttproduktet er mer preget av mytologiske konstruksjoner enn historiske fakta. Skinners forutsetning for gjengivelsen av en tekst er at denne, i teorien, må kunne godkjennes av forfatteren og hva han faktisk gjorde da han skrev teksten.

Den intellektuelle biografien og idehistorien er to genrer som får gjennomgå av Skinners kritikk av hvordan metodologi blir mytologi. Biografien anser tekstene i et forfatterskap for å være nøkkelen til forståelse, mens for idehistorikeren er tekstene kun et medium der den overordnede målsetningen er å formidle en bestemt ide. Feilen begge gjør er behandlingen av mening som en iboende kvalitet ved tekster eller ideer som dernest ytrer seg i språket. Mening er selv noe ytre, snarere enn noe som ytres. Det er nytteløst å komme bak språket og oppdage essensen av mening.¹²⁶ ”Idet vi innser at det vi må studere, ikke er setningen, men ytringen av et utsagn i en talesituasjon, er det knapt mulig å unngå å oppdage at å tale er å utføre en handling.”¹²⁷

Mening er et språklig fenomen som til stadighet er utsatt for historiske forandringer. Som en konsekvens av dette vil ord og uttrykk i en historisk tekst kunne bety noe helt annet enn i dag. Skinner hevder derfor at det er *utsagnet* eller *anvendelsen* av den aktuelle setningen ved en gitt anledning med en gitt intensjon, som må være basisen i et nytt filologisk paradigme i historiefagene.¹²⁸ En må i mindre grad betrakte normative begreper som utsagn om verden enn som verktøy og våpen i en debatt.¹²⁹ Språkets primære oppgave er funksjon og ikke nødvendigvis en avbildning av virkeligheten.

3.2 Talehandling som metode

I lesningens natur virker det gitt at det skrevne ord skal forstås som mening, snarere enn handling. Som en lesestrategi kan man litt banalt beskrive talehandlingsteorien som en metodisk vektlegging av hva tekster *gjør* og hvordan det skrevne språk forstås som *handlinger*. Skinners innflytelse i den anglosaksiske forskningstradisjonen i politisk idehistorie førte til et filologisk paradigmeskifte - på samme måte som Reinhart Koselleck og

¹²⁶ Jordheim, *Lesningens vitenskap*, 220.

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ Ibid. 221.

¹²⁹ Ibid. 224.

Michel Foucault gjorde, i henholdsvis den tyske og franske forskningstilnærmingen. Felles for alle tre er dreiningen i fokus over mot språket og tekstenes selvstendighet - i opposisjon til de bakenforliggende meninger, og formidlingen av filologiske objekter som biografiske verker og tankesystemer. Skinner tillegges æren for at fortidens menn og kvinner sluttet og samtale, men fortsatte å tale.¹³⁰ Dermed ugyldiggjorde han ideen om "evige sannheter" som før hans kritikk utgjorde en tilsynelatende rød tråd av begreper og ideer gjennom historien.

John Langshaw Austins forelesninger på 1950 tallet kalt *How to Do Things with Words* oppsummerer på mange måter essensen i talehandlingsteorien som metode. For å forsvare tanken om at det er mulig å rekonstruere mening til fortidige utsagn og handlinger, mens en selv er innleiret i betingede konvensjoner og praksiser nedfelt i språket, videreutviklet Skinner Austins distinksjon mellom *lokusjonære*, den *illokusjonære* og den *perlokusjonære* talehandling. Den *lokusjonære* handling kan beskrives som meningsfulle setninger hvor gyldigheten avgjøres om hvorvidt den er sann eller falsk, som for eksempel "hunden er i bånd". En *illokusjonær* talehandling er det vi gjør *i og med* at vi sier noe - altså hensikten med hva som ytres. "Hunden er i bånd" kan være et spørsmål, en forsikring eller et løfte. Handlingen forstås ut fra sin intensjon, og er enten vellykket eller mislykket. Det å forstå forfatterens ytring som intendert eller det han ville at leseren skulle oppfatte at han mente, er en vellykket *illokusjonær* talehandling. Den *illokusjonære* intensjonen betyr dermed hvilken handling som ble utført i ytringen av et bestemt utsagn. Historikeren vil naturligvis råde over et annet sett av lingvistiske konvensjoner, og må rekonstruere de konvensjoner som var gyldige i den opprinnelige talehandlingssituasjonen.¹³¹

The illocutionary acts we perform are identified, like all voluntary acts, by our intentions; but the illocutionary forces carried by our utterances are mainly determined by their meaning and context. It is for these reasons that it can readily happen that, in performing an illocutionary act, my utterance may at the same time carry, without my intending it, a much wider range of illocutionary force.¹³²

Å fortolke et utsagn som talehandling betyr å rekonstruere dets *illokusjonære* og eksplisitte kraft. Mening skapes ved at forfatterens reelle intensjoner i talehandlingen blir gjort til kjenne av leseren. Den *perlokusjonære* handling er det vi forårsaker eller oppnår *ved å si noe*.¹³³ Overrasker, betrygger eller forvirrer man mottakeren med utsagnet "hunden er i bånd". Den tilsiktede effekt og den faktiske effekt samsvarer ikke alltid hverandre. Metoden søker å

¹³⁰ Ibid. 210.

¹³¹ Skinner, *Visions of Politics - volume one regarding Method*, 98-102.

¹³² Ibid. 109.

¹³³ Jordheim, *Lesningens vitenskap*, 230.

ivareta både intensjon og kontekst, altså både hva forfatteren mente med utsagnet og de begrensninger konteksten legger på utsigelsen.

Skinner bruker den italienske politiske filosofen Niccolo Machiavelli som utgangspunkt i forståelsen av en forfatters intensjon med en ytring som talehandling. ”Princes must learn not to be virtuous” er en ytring fra Machiavelli som beskriver hva forfatteren egentlig gjorde og hvilken *illokusjonær* talehandling som ble utført. Skinner hevder at utsagnet kan tolkes som at forfatteren stiller spørsmål ved, kritiserer eller ironiserer over den overleverte moralske formel om de humanistiske og kristne dyder en fyrste måtte besitte for å regjere. Skinner forstår det bestemte utsagnet fra Machiavelli som en forkastelse av de humanistiske og kristne dydene.¹³⁴ Intensjonen i det han skriver, forstått som utsagnets illokusjonære kraft, kan kun etterspores i teksten selv. Den illokusjonære talehandling kan først lykkes når både avsender og mottaker er kjent med tekstens lingvistiske kontekst. Machiavelli var ironisk nok tvunget til å forholde seg til eksisterende begreper og språklige konvensjoner for og nå frem med sine banebrytende argumenter.

3.3 Refleksjoner om metodebruk

Kontekst og intensjon er faktorer som er svært sentrale i besvarelsen av oppgavens problemstilling. Ettersom talehandlingsteorien ser på ytring som handling, vil jeg studere AQAP sin retorikk som nettopp handlinger. Dersom den illokusjonære talehandling kan gjøres eksplisitt vil det være mulig å observere om utsagn er av politiske eller religiøse motiver. En forutsetning for å finne tekstens mening er å gjenvinne de gjeldende konvensjoner som utsagnet er innleiret i. I henhold til at AQAP i sitt magasin *Sada al-Malahim* nevner flere anerkjente *jihadister* og er innleiret i en jemenittisk kontekst, redegjør jeg for flere av de aktører og faktorer som tilsynelatende dannet et slags konvensjonelt rammeverk for AQAP i perioden mellom 2006 og 2010. Fra et rammeverk som vektlegger aktører, omgivelser og strategier kan jeg analysere *illokusjonære* talehandlinger og belyse hva utsagnene *gjør*. Videre kan disse observasjonene måles opp mot funnene i aksjonsmønsteret og se om hvorvidt ord og handlingsmønsteret korrelerer med hverandre. Når det gjelder den lingvistiske kontekst for oppgaven så kan den språklige oversettelsen fra arabisk til engelsk svekke tekstens validitet. På tross av dette har jeg fått bekreftelser av arabiske lingvister ved Forsvarets Forskningsinstitutt om at NEFA Foundations oversettelse fra arabisk er av bra

¹³⁴ Jordheim, *Lesningens vitenskap*, 228.

kvalitet. For å dra Skinners eksempel om rasjonalitet videre, så vil det være svært viktig for meg å være innforstått med at min egen forståelse av dette begrepet kan stå i opposisjon til hva *jihadister* legger i rasjonalitet. Til tross for at jeg studerer en organisasjon i min egen samtid, så vil det by på utfordringer i form av at medlemmene kan tolke *jihad*-begrepet svært radikalt og ha et verdensbilde som strider i mot min betingede forståelse av rasjonalitet.

3.4 Analysemateriale

Analysematerialet er basert på tekster og muntlige uttalelser fra medlemmer av AQAP, og en grundig studie av aksjonsmønsteret til organisasjonen i tidsrommet mellom 1.1.2006 og 1.1.2010. Årsaken til at denne perioden ble valgt som utgangspunkt for analysen var fengselsrømningen i begynnelsen av 2006, den utløsende faktoren til opprettelsen av al-Qaida på den arabiske halvøy (AQAP). Tekstene som analysen tar utgangspunkt i er hentet fra organisasjonens magasin *Sada al-Malahim*. Etersom magasinet er på arabisk så er materialutvalget basert på de 20 tilgjengelige primærtekster som er oversatt til engelsk av *NEFA Foundations*. Disse utgjør 19 tekster og en muntlig nedskrevet proklamering av organisasjonens sammenslåing med den saudiske fraksjonen i 2009. Primærtekstene er av varierende størrelse og relevans i henhold til problemstillingen. Noen er erklæringer som har kommet i kjølvannet av gjennomførte aksjoner - som rettfærdiggjørelser av angrep, mens andre tekster er klare oppfordringer om hvem som betraktes som fienden og hvorfor. Derfor vil jeg prioritere tekster som ut fra innhold og omfang er relevante for temaene som problemstillingen presenterer.

En kvantitativ telling av mine tilgjengelige kilder fra *Sada al-Malahim* illustrerte den eksplisitte fienderetorikken til organisasjonen. Selv om materialet utgjorde en marginal del av magasinets totale sum av tekster så kunne statistikken fortelle noe om hvilke aktører som ble betraktet som primærfienden og sekundærfienden til organisasjonen. Oversikten viser at jøder var nevnt 17 ganger, USA 16 ganger, Saudi-Arabia/det saudiske kongehuset 15 ganger, kristne 12 ganger, Jemen/president Saleh 9 ganger, mens andre muslimske regimer og aktører er nevnt 3 ganger i negativ forstand.

En annen indikator på organisasjonens ideologi i henhold til problemstillingen er aksjonsmønsteret. Aksjonene som utgjør analysen er hentet fra flere *insident-databaser*: *Global Terrorism Database*, *MIPT (Memorial Institute for the Prevention of Terrorism)* og *WITS (Worldwide Incidents Tracking System)*. Disse databasene hadde noen

motstridige opplysninger om bestemte aksjoner og de ansvarlige, noe som bidro til usikkerhet til hvilke aksjoner som kunne tilskrives AQAP. Gjennom å vurdere hver operasjon på bakgrunn av aksjonsform, lokasjon og mål innhentet jeg informasjon om over 120 pre-medierte aksjoner. De fleste aksjonene viste seg å være utført av andre aktører enn organisasjonen. Deretter satt jeg igjen med rundt 20 aksjoner som AQAP angivelig sto bak. *Insident-databasene* hadde få opplysninger om aksjonene, og av den grunn utførte jeg grundige søk i lokal og internasjonal presse for å oppnå mer detaljert kunnskap og oversikt over angrepene. Slik fikk jeg et bedre grunnlag for å sortere hva som faktisk var AQAP-aksjoner, og en beskrivelse av operasjonene. På samme tid kompletterer oppgaven ikke nødvendigvis en fullstendig oversikt over organisasjonens aksjonshistorikk i det nevnte tidsrommet. Dette er fordi flere aksjoner mangler navngitte ansvarlige, mislykkede angrep mangler ofte registrering, et begrenset kildemateriale kan være preget av dårlig oversettelse, og terrorangrep kan bli feilaktig eller bevisst bli stemplet som al-Qaida aksjoner.

I utgangspunktet kunne det ha vært mulig og intervjuet for eksempel fengslede *jihadister*. Men det er vanskelig, om ikke umulig, å få innpass i militante islamistiske miljøer som er kjennetegnet av vold og strengt hemmelighold av kilder og opplysninger. På samme tid er dette et svært omfattende arbeid hvor man helst bør kjenne myndighetspersonell som har autoritet til å godkjenne slike intervjuer. Denne tilgangen hadde jeg ikke, og selv om dette hadde latt seg gjøre ville det oppstått utfordringer i form av hvem som egentlig ville ha latt seg intervjuet, og om hvorvidt disse i realiteten var AQAP-aktører. Det politiske maktspeilet i Jemen er innfløkt og myndighetene kunne hatt sin egen agenda med å selektere og sensurere mine intervjuobjekter.

4 Kontekstuelte rammeverk

For å besvare temaene i problemstillingen er det nødvendig å gjøre rede for aktører og doktriner som implisitt og eksplisitt kommer til uttrykk gjennom ord og handlingsmønsteret til organisasjonen. Da tekster og uttalelser fra gruppen refererer til kjente *jihadister* vil en oversikt over doktriner og ideologiske spenninger internt i *jihadistmiljøet* gi en forståelse av i hvilken grad det er religiøse eller politiske komponenter som definerer gruppen. Et slikt rammeverk kan ses i sammenheng med både problemstillingen og metodebruken i oppgaven. Muhammad Faraj, Abdullah Azzam, Osama Bin Laden, Abu Musab al-Zarqawi og Abu

Musab al-Suri er aktører som blir presentert, ettersom disse er noen av de mest sentrale aktørene i retorikken til AQAP. I tillegg vil jeg belyse sosiale og politiske forhold i Jemen for å sette meg inn i gjeldende konvensjoner som gruppen er innleiret i, og se hvordan det kan være mulig å sammenligne den fallerte saudiske al-Qaida fraksjonen (QAP) med AQAP. Gjennom studiet av gjeldende premisser og den lingvistiske kontekst som gruppen opererer i, ønsker jeg i tråd med Quentin Skinners forskningstilnærming å markere de betingelser som ligger til grunn for forståelsen av AQAPs retorikk og handlinger.

4.1 Muhammad Faraj og den nære fiende

Muhammad Abdelsalam Faraj skrev *The Neglected Duty* (1979) hvor han argumenterte for at kampen for gjenopprettelsen av kalifatet måtte skje før Palestina kunne frigjøres, ettersom det ottomanske kalifatet opphørte i 1924, og muliggjorde opprettelsen av Israel i 1948.¹³⁵ På tross av at frigjørelsen av Palestina var det endelige målet til Faraj, mente han at den mest presserende kampen for væpnet *jihad* sto mot de vantro muslimske regimene. Faraj argumenterte for at Israel ville bli konfrontert etter at det kortsiktige målet var nådd, nemlig å velte de muslimske regimene. Near enemy/far enemy doktrinen var det første forsøket på å konstituere en artikulert strategi om hvordan *jihadistgrupper* skulle operere, og hvem den mest umiddelbare kampen sto mot.

To begin by putting an end to imperialism (destroying Israel) is not a laudatory and useful act. It is only a waste of time. We must concentrate on our own Islamic situation: we have to establish the Rule of God's Religion in our own country first, and make the Word of God supreme...
From here we should start.¹³⁶

Farajs prioritering av å bekjempe den nære fiende ble illustrert ved attentatet på den egyptiske presidenten Anwar Sadat i 1981 som den voldelige islamistiske gruppen *Egyptian Islamic Jihad* utførte, i en protest mot regimets autoritære og uislamske styresett.¹³⁷ Dette var en kontroversiell doktrine da Israel blant flere ideologer var ansett som den viktigste politiske og militære utfordringen. Imidlertid ble strategien fort en kilde til legitimitet blant islamistiske revolusjonære bevegelser som kjempet mot statlig undertrykkelse i sine respektive hjemland.

¹³⁵ Brooke, *Strategic Fissures: The Near and Far Enemy Debate*, 46-47.

¹³⁶ Ibid.

¹³⁷ Ibid.

4.2 Abdullah Azzam og klassisk *jihad*

Utgangspunktet for doktrinen til palestineren Abdullah Azzam var Sovjetunionens invasjon av Afghanistan i 1979 og erobringen av muslimsk territorium. Azzams defensive *jihad* var en militant tolkning av *pan-islamismen*, hvis ideologiske kime vektlegger en solidarisk muslimsk felleskapstanke med opprinnelse i muslimske tenkere som Sayyid Jamal Al-Din Al-Afghani, Shayk Muhammad Abduh og Rashid Rida, som skrev om islams møte med moderniteten og Vesten fra slutten av 1800 tallet og utover 1900 tallet. Den *pan-islamistiske* diskurs inneholder ulike politiske manifesteringer som ønske om å gjenskape kalifatet og folkelig mobilisering til støtte for lidende muslimer.¹³⁸ På 1960 og 1970 tallet ble veldedighet og økonomisk bistand i den muslimske verden kong Faisals store politiske prosjekt for å kunne hevde religiøs integritet i hjemlandet Saudi-Arabia. I forlengelsen av denne formen for *pan-islamisme* oppstod oppfordringer om en aktiv og militant beskyttelse av muslimer i nød. Azzams defensive *jihad* var en militant tolkning, inspirert og forankret i de *pan-islamistiske* strømningene på 1970 og 1980 tallet.

Azzam skapte internasjonal oppmerksomhet om den afghanske *jihad* med sine religiøse tekster og bidro til massemobilisering av arabere til krigen i Afghanistan. I 1984 skrev han teksten *The Defence of Muslim Lands*, hvor han formante til en ny tolkning av den fysiske forståelsen av *jihad* i islam. Hans juridiske utstedning, *fatwaerklæring*, om *jihad* innebar at alle muslimer hadde en *individuell plikt* kalt *fard ayn*, om å kjempe for å frigjøre muslimsk land fra vantro okkupanter. Dette var en mer ekstrem tolkning av muslimenes ansvar for hverandre enn solidaritetsdiskursen som var rådende blant religiøse lærde på 1980 tallet. Disse mente at kun muslimer som hadde muligheten og evne til å utføre *jihad* skulle assistere i forsvaret av muslimsk territorium, og regnet Sovjets okkupasjon som et indre anliggende hvor afghanerne selv måtte ta opp kampen mot supermakten.¹³⁹

If the Kuffar¹⁴⁰ infringe upon a hand span of Muslim land, jihad becomes Fard Ayn for its people and for those near by. If they fail to repel the Kuffar due to lack of resources or due to indolence, then the Fara'id of jihad spreads to those behind, and carries on spreading in this process, until the jihad is Fard Ayn upon the whole earth from the East to the West.¹⁴¹

¹³⁸ Hegghammer, *Jihad in Saudi-Arabia*, 16-18.

¹³⁹ Hegghammer, *Jihad in Saudi-Arabia*, 41.

¹⁴⁰ Kuffar er en arabisk term som refererer til de vantro som avviser Gud og sannheten.

¹⁴¹ Abdullah Azzam, *Defence of the Muslims Lands*, Religioscope.com, 1984.
http://www.religioscope.com/info/doc/jihad/azzam_defence_3_chap1.htm (Lest 13.12.2010).

Ettersom afghanerne og arabernes motstandskamp viste seg å være vellykket fikk Azzams *jihad*-doktrine sterkere oppslutning blant religiøse lærde utover 1980 tallet.¹⁴² I begynnelsen av 1990 årene ble Bosnia en ny sone for klassisk *jihad*. Tidspunktet var beleilig ettersom Afghanistan begynte å bli ugjestmildt for *jihadister* som sto i veien for ulike grupperinger som ønsket politisk makt i landet. I 1995 hadde 1000 arabere kjempet i Bosnia,¹⁴³ og siden fortsatte mindre grupper på ulike fronter i den muslimske verden. Algerie, Eritrea, Filippinene, Tsjetsjenia, Tadsjikistan og Somalia var andre soner hvor *jihadistene* kjempet.

Et eksempel på hvor klassisk *jihad* har blitt utført i senere tid er Irak og Afghanistan, hvor fienden har erobret muslimsk territorium og innsatt lojale støttespillere som politiske ledere. Den klassiske *jihad* er av essensiell betydning i forståelsen av near enemy–far enemy diskusjonen, ettersom doktrinen har hatt en sterkere og bredere legitimitet blant muslimer de siste 20 årene enn prinsippene i Farajs doktrine.

4.3 Osama Bin Laden og global *jihad*

Bin Ladens fokus i den første krigsdeklarasjonen, *A Declaration of Jihad against the Americans Occupying the Land of the Two Holy Sanctuaries* i 1996 - omhandlet supermaktens okkupasjon av Saudi-Arabia og det muslimske landets korrupte regime. Tilstedeværelsen av amerikanske styrker på den arabiske halvøy var i Bin Ladens øyne et politisk middel for å erobre muslimske områder, og saudiske myndigheters godkjenning av amerikanske baser i landet - var et svik mot profetens formaninger om å drive de vantro ut av den arabiske halvøy.¹⁴⁴ Bin Laden legitimerte drap på amerikanere som okkuperte det hellige land, med henvisninger til utsagn fra profeten og utdrag fra *hadither*.¹⁴⁵ Krigsdeklarasjonen var forankret i Azzams defensive *jihad-doktrine* da den forsvarte angrep på amerikanere i Saudi-Arabia, samtidig som det sterke anti-amerikanske innholdet i deklarasjonen la grunnlaget for den kommende global *jihad* ideologien.

I 1998 ble *Statement of the World Islamic Front against the Jews and Crusaders* utgitt av Osama Bin Laden, Ayman al-Zawahiri og andre militante ledere med krigserfaring fra Afghanistan på 1980 tallet. Innholdet i deklarasjonen tok en ny og mer konfronterende linje mot USA enn tidligere. *Zionist – Crusader* alliansen ble eksplisitt truet, noe som markerte al-

¹⁴² Hegghammer, *Jihad in Saudi-Arabia*, 41.

¹⁴³ Ibid.

¹⁴⁴ FBIS Report, *Compilation of Usama Bin Ladin Statements 1994 – January 2004*, 13-28.

¹⁴⁵ Ibid 23.

Qaidas nye ideologi, global *jihad* mot USA - sidestilt med Israel. Et av hovedpoengene i deklarasjonen finnes i utdraget nedenfor hvor al-Qaida legitimerer drap på både militære og sivile amerikanere, og allierte - i målet om å frigjøre Jerusalem, Mekka og islams hus *dar al-islam*.¹⁴⁶

The ruling to kill the Americans and their allies -- civilians and military -- is an individual duty for every Muslim who can do it in any country in which it is possible to do it, in order to liberate the al-Aqsa Mosque and the holy mosque [Mecca] from their grip, and in order for their armies to move out of all the lands of Islam, defeated and unable to threaten any Muslim.¹⁴⁷

Kritikerne av Bin Ladens doktrine om å legitimere drap på sivile var flere, og både ideologer og strateger i *jihadistmiljøet* reagerte negativt på krigsdeklarasjonene som inneholdt svært radikalt tolkede henvisninger til koranvers. Flere av de kritiske røstene proklamerte for en revolusjonær kamp mot de muslimske regimene, som de regnet som mer legitim religiøst sett. Den jordanske teologen Abu Muhammed al-Maqdisi uttalte i tiden rundt Bin Ladens fatwa fra 1998, at den viktigste *jihad* stod mot regimene i de muslimske landene hvor autoritære ledere førte en uislamsk politikk. Al-Maqdisi repeterte dermed Farajs ideologi om at en revolusjonær *jihad* burde prioriteres fremfor den globale *jihad*.¹⁴⁸

Ayman al-Zawahiri, nestleder i al-Qaida og medforfatter av deklarasjonene, hadde i årevis kjempet en revolusjonær kamp mot det egyptiske regimet som ledende medlem av Egyptian al-Jihad, i tråd med Faraj som grunnla organisasjonen. Al-Zawahiris nye strategi som innebar en endring fra å kjempe mot det egyptiske regimet til å kjempe mot USA, skapte splittelse internt i Egyptian al-Jihad. Tidligere leder av organisasjonen Sayyid Imam al-Sharif hevdet i 2008 at al-Zawahiris prinsipper for å erklære krig mot USA var kriminelle og uten rotfeste i religiøse tekster,¹⁴⁹ noe som illustrerte at det ideologiske paradigmeskiftet fortsatt var et åpent sår i *jihadistmiljøet* ti år etter den globale *jihad* ideologien ble introdusert.

¹⁴⁶ Dar al-islam betyr islams hus og vil bli forklart i teorikapittelet om *jihad*.

¹⁴⁷ FBIS Report, *Compilation of Usama Bin Ladin Statements 1994 – January 2004*, 56-58.

¹⁴⁸ Brooke, *Strategic Fissures: The Near and Far Enemy Debate*, 53.

¹⁴⁹ Ibid 51.

4.4 Irak-krigen som en arena for klassisk *jihad*

Irak-krigen som begynte i 2003 var en stor rekrutteringsmulighet for al-Qaida ettersom den USA-ledede invasjonen ble sett på som klassisk *jihad* og frigjøringen av *dar al-islam* en individuell plikt for muslimer, i tråd med Azzams doktrine fra 1980 tallet. Dessuten lå Irak i hjertet av den muslimske verden og var et kulturelt midtpunkt, noe som forsterket følelsen av okkupasjon og motivasjonen for motstandskampen.¹⁵⁰ USA og de alliertes invasjon av landet legitimerte for flere muslimer væpnet motstand og bidro til å skape en ny generasjon av operasjonelle *jihadister*.

På samme tid kjempet den saudiske fraksjonen av al-Qaida (QAP) en væpnet kamp som rettet seg mot vestlige aktører og installasjoner i Saudi-Arabia i det som ble ansett som *frivillig kamp/kollektiv plikt* kalt *fard kifaya*. Ettersom vestlige sivile var det primære målet i terroraksjonene sammenfalt operasjonene med hovedbudskapet i den globale *jihad* ideologi.¹⁵¹ Den klassiske *jihad* i Irak ble regnet som *individuell plikt*, noe som motiverte de fleste rekruttene til *jihad* mot utenlandske koalisjonstyrker i Bagdad enn å sprengte bomber mot vestlige borgere i Riyadh. Det oppstod en ideologisk kamp mellom klassiske *jihadister* og globale *jihadister* om finanser og rekrutter.¹⁵²

4.5 Operasjonelt og ideologisk sideblikk til den saudiske al-Qaida fraksjonen

Al-Qaida på den arabiske halvøy (QAP) ble opprettet i 2003 og utviklet seg til å bli en svært farlig terrororganisasjon med mål om å angripe amerikanske og vestlige mål i Saudi-Arabia. Selve opprettelsen av gruppen skjedde på befaling fra Bin Laden, og det eksisterte en felles ideologisk referanseramme mellom al-Qaida og QAP i årene mellom 2003 og 2006.¹⁵³ QAPs ideologi var i samsvar med Bin Ladens offentlige deklarasjoner på 1990 tallet, der han undergravde det saudiske kongehusets legitimitet til å regjere over landet med de to hellige

¹⁵⁰ Ibid 55-56.

¹⁵¹ FBIS Report, *Compilation of Usama Bin Ladin Statements 1994 – January 2004*, 56.

¹⁵² Hegghammer, *Jihad in Saudi-Arabia*, 223.

¹⁵³ Steinberg, Guido. *The home front - violent resurgence on the Arabia Peninsula*, Jane's Security and Military Intelligence Consulting, 2010.

stedene Mekka og Medina.¹⁵⁴ Kongefamiliens politiske og økonomiske samarbeid med USA ble ansett som et svik mot islam, og tilstedeværelsen av amerikanske styrker på den arabiske halvøy ble regnet som besudling av de hellige stedene.¹⁵⁵

Utover i kampanjen ble organisasjonen mer fiendtlig innstilt til regimets anti-terror arbeid, og utviklet en revolusjonær strategi hvor saudiske sikkerhetsstyrker og kongefamilien ble utsatt for fysiske så vel som verbale angrep. Det endelige målet med kampanjen var tosidig: den første fasen skulle mobilisere det saudiske folk til *jihad* mot korsfarerne, mens den siste fasen skulle velte det saudiske kongehuset.¹⁵⁶ Den revolusjonære tilnærmingen ble imidlertid holdt skjult ettersom en slik ideologi ikke hadde massemobiliseringspotensial i Saudi-Arabia.¹⁵⁷ En viktig grunn til at mobiliseringspotensialet for terroraksjoner mot den nære fiende i Saudi-Arabia var så begrenset handlet om *pan-islamismens* sterke rotfeste i befolkningen, i motsetning til andre muslimske land hvor den revolusjonære *jihad-ideologien* stod sterkest.¹⁵⁸

4.6 AQAP sin organisasjonsstruktur

En hypotese er at AQAP i Jemen bestod av flere uavhengige grupper, hvor mindre celler fikk skylden for aksjoner som ikke var vellykket. Dette kan ses i sammenheng med QAP hvor en intern fraksjon opptrådte som en uavhengig gruppe med dekknavn og påtok seg ansvaret for de mest kontroversielle aksjonene. Denne strategien skulle bidra til at organisasjonen ikke mistet ytterligere legitimitet blant befolkningen.¹⁵⁹ En komplementær teori var at organisasjonen bestod av autonome fraksjoner som arbeidet mot ulike typer mål: “In some cases, what we see as inconsistent targeting or rhetoric by one group may in fact be relatively consistent behavior by two or more factions within an organization, each with a different ideological orientation.”¹⁶⁰

Slike splittelser internt i en organisasjon oppstår gjerne i forlengelsen av sosiale, etniske eller geografiske skiller.¹⁶¹ De fleste lokale aksjonene i Jemen var amatørmessig gjennomført,

¹⁵⁴ FBIS Report, *Compilation of Usama Bin Ladin Statements 1994 – January 2004*, 13-28.

¹⁵⁵ Steinberg, *The home front - Violent resurgence on the Arabia Peninsula*.

¹⁵⁶ Hegghammer, *Jihad in Saudi-Arabia*, 201-202.

¹⁵⁷ Hegghammer, *Jihad in Saudi-Arabia*, 201-202.

¹⁵⁸ Hegghammer, Thomas, *Jihadisme i Saudi-Arabia og Jemen: Det lokale og internasjonale trusselbildet*. Seminar: Den Norske Atlanterhavs Komite (3. desember, 2010).

¹⁵⁹ Hegghammer, Thomas, *Jihad in Saudi-Arabia*, 209-210.

¹⁶⁰ Hegghammer, Thomas. *The Ideological Hybridization of Jihadi Groups*, I *Current Trends in Islamist Ideology*, Volume 9, November 18, 2009 <http://www.currenttrends.org/research/detail/the-ideological-hybridization-of-jihadi-groups> (Lest: 25.9.2010).

¹⁶¹ Hegghammer, Thomas. *The Case for chasing al-Awlaki*. *Foreign Policy*, November 24, 2010, http://mideast.foreignpolicy.com/posts/2010/11/24/the_case_for_chasing_al_awlaki (Lest: 6.1.2011).

mens utlandsoperasjonene, som AQAP senere utførte, bar preg av kyndig planlegging og gjennomføring. Dette understøttet tanken om at AQAP bestod av ulike avdelinger med separate arbeidsoppgaver.

...the Foreign Operations Unit --which specializes in international operations and keeps a certain distance to the rest of the organization. We are probably dealing with a classic case of functional separation of tasks: While most AQAP fighters are busy fighting Yemeni security forces and attacking Western targets in Yemen, the Foreign Operations Unit lies low and plans international operations slowly and carefully. The unit likely counts no more than 10 people and hides in a different physical location from that of the top AQAP leadership.¹⁶²

Autonome terrorceller og geriljatakisk krigføring sammenfalt med *jihad-strategen* Abu Musab al-Suris krigsteori om at en desentralisert *jihad* var den mest effektive strategien *jihadistene* kunne ramme en overlegen fiende på.¹⁶³ AQAPs avdelinger illustrerte hvordan gruppen var opptatt av hvordan den på best mulig måte kunne ramme fienden. Dessuten kunne utenlandsavdelingen fortsette planlegging og utførelse av globale aksjoner på tross av at en lokal celle ble avslørt. Denne konsekvensorienterte strategien vitnet om at organisasjonen i praksis fungerte som en geriljagruppe, og at det var militær pragmatisme som kjennetegnet gruppens organisasjonsstruktur.

4.7 Interne disputer og ideologiske forskjeller internt i al-Qaida

Ifølge den norske terrorforskeren Brynjar Lia finnes det to polariserte representasjoner av tankesett i det *jihadistiske* miljøet i dag. Den doktrinebaserte leiren formaner til religiøs renhet uansett hvilke konsekvenser det medfører, og på tross av hensyn til politisk pragmatisme, i tråd med den apolitiske *salafi*-retningen. Den andre leiren er opptatt av militærstrategi og politiske resultater, på tross av doktrineprinsipper og religiøs renhet.¹⁶⁴

Dette skillet sammenfaller med islamismens overordnede teologiske representasjoner, nemlig *ikwanisme* og *salafisme*. *Ikwanisme* assosieres med muslimbrødrenes pragmatiske forhold til politikk, og *salafisme*, som nevnt, formaner til en rigid og bokstavtro tolkning av de hellige skriftene. Det eksisterer et spenningsforhold mellom religiøse og politiske prinsipper blant *jihadbevegelser*. *Jihadistlitteraturen* mangler en artikulert politisk visjon, noe som i stor grad

¹⁶² Ibid.

¹⁶³ Brahim, Alia. *Crushed in the shadows: Why Al Qaeda will lose the war of ideas*. I *Studies in Conflict and Terrorism*, 33:93–110, 2010.

¹⁶⁴ Lia, Brynjar. "Jihadi Strategists and Doctrinarians", I *Self-Inflicted Wounds: Debates and Divisions Within al-Qa`ida and its Periphery*, edited by Assaf Moghadam and Brian Fishman (West Point, Harmony Project Combating Terrorism Center, 2010), 103.

kan tilskrives de puristiske *jihadisters* syn på at tilstrebingen av verdslige mål og ideer står i kontrast til Allahs vilje.¹⁶⁵

4.7.1 Abu Musab al-Suri

Abu Musa al-Suri var en syrisk al-Qaida strateg som var opptatt av hvordan *jihadister* kunne bekjempe sine fiender mest mulig *effektive* midler. Hans militærstrategiske fokus sto i opposisjon til ideen om en bokstavelig etterlevelse av religiøse doktriner. For eksempel forsøkte han å innføre marxistiske geriljastrategier inn i den *jihadistiske* krigsdoktrinen.¹⁶⁶ Dette sto i kontrast til strenge og kompromissløse *salafi-elementer* i al-Qaida. På 1990 tallet oppstod det to ideologiske leirer internt i organisasjonen. Medlemmer fra Gulf-nasjonene kom til Afghanistan og var skolert i en apolitisk, *salafistisk* religiøs tradisjon. I følge al-Suri måtte disse medlemmenes lojalitet til det saudiske kongehuset og det hjemlige religiøse hierarkiet svekkes for å inkorporeres i organisasjonen. Den andre ideologiske leiren var den al-Suri selv tilhørte, og inkluderte dem som hadde en politisert og revolusjonær fortid i land som Algerie, Egypt og Syria. Som tidligere muslimbror hadde al-Suri kjempet en revolusjonær *jihad*,¹⁶⁷ som innbefattet vektleggingen av politisk-ideologiske elementer. Al-Qaida hadde helt siden krigserklæringene på midten av 1990 tallet vært forankret i en religiøs-politisk legitimering, hvor spørsmål som *hvorfor jihad* var viktigere enn *hvordan jihad*.¹⁶⁸

4.7.2 Abu Musab al-Zarqawi

Abu Musab al-Zarqawi kjempet i Irak etter USA og de alliertes invasjon av landet i 2003. Jordaneren etablerte en treningsleir i Herat, Afghanistan i 1999, hvor han ledet en svært bokstavtro og religiøs puristisk bevegelse.¹⁶⁹ Først sent i 2004 ble al-Zarqawis organisasjon innlemmet i al-Qaida nettverket, på tross av at det fortsatt eksisterte doktrineforskjeller mellom jordanerens puristiske og rigide religiøse forestillinger og al-Qaidas politiserte tilnærming til *jihad*.¹⁷⁰

Al-Zarqawis kjernemål var etableringen av en islamsk stat i Irak. Han ble raskt beryktet for sine brutale metoder som innebar massedrap på sivile *shia-muslimere*, og makabre henrettelser

¹⁶⁵ Lia. *Jihadi Strategists and Doctrinarians*, 101.

¹⁶⁶ Lia. *Jihadi Strategists and Doctrinarians*, 100-132.

¹⁶⁷ Ibid.

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ Lia, *Jihadi Strategists and Doctrinarians*, 123.

¹⁷⁰ Ibid.

av personer fra Vesten som ble filmet og publisert på internett. Al-Zarqawis krigsprinsipper var fundert i en militaristisk ideologi, hvor krigen selv ble ansett som hellig og et mål i seg selv.¹⁷¹ En liten fortropp av religiøst dedikerte krigere under al-Zarqawis ledelse skulle befri muslimsk jord og etablere en islamsk stat. Involvering i politiske saker og forhold ville bety kompromisser og forhandlinger, noe som stod i kontrast til hans puristiske tolkning av konseptet *jihad*. Å kjempe en apokalyptisk *jihad* mot vantro, enten det var korsfarere eller *shia-muslimere* var legitimt, i følge al-Zarqawis *salafistiske* prinsipper. Hans suksess og brutale fremferd i Irak bidro til at hans skikkelse ble forbundet med ærefrykt blant tilhengere og fiender frem til hans død i 2006.

4.8.1 Sentralregjeringen i Jemen

Jemen har en brokete historie hvor militærkupp og borgerkrig har vært essensielle begivenheter i frembringelsen av et relativt komplekst styresett. President Ali Abdullah Saleh har regjert i Nord-Jemen siden 1978 og i hele Jemen fra 1990 da Sør-Jemen ble en del av landet. Saleh har manøvrert seg til en stadig regjeringsposisjon gjennom en splitt og hersk-metode, hvor han har satt sine politiske motstandere opp mot hverandre. Korrupsjonsanklagene mot presidenten og hans regjering har de siste årene blitt stadig mer intense fra egen befolkning og internasjonale organisasjoner. I 2006 inntok Jemen 111. plass på Transparency Internationals korrupsjonsindeks, og i 2009 havnet nasjonen på 154. plass av totalt 180 land på indeksen.¹⁷²

Presidenten har skapt allianser med lokale stammer ved å inkludere stammelederne inn i regjerings og statsposisjoner, noe som har gitt slike aktører deler av regimets privilegier.¹⁷³ Konsekvensen av dette har blitt at flere stammeledere ofrer lojalitet og politiske hensyn til sine stammer, og heller sikrer egen politiske innflytelse og familiens økonomiske interesser. Saleh har videre gitt nøkkelposisjoner til egen familie og stamme. Disse personene er lojale ovenfor presidenten, vel vitende om at deres politiske og økonomiske skjebne ligger i hans hender.

¹⁷¹ Ibid 124.

¹⁷² Transparency International. *Seeing through corruption: Annual Report 2009*, Transparency International, 2009, http://www.transparency.org/news_room/in_focus/2010/ar_2009 (Lest: 4.10.2010).

¹⁷³ Selvik, Kjetil og Stenslie, Stig. *Stabilitetens pris* (Oslo: Fagbokforlaget, 2007): 67-73.

4.8.2 Stammesamfunnene som sosialt og politisk alternativ

Jemen kan på mange måter kalles en svak stat som ikke evner å levere, fordele og generere ressurser og sikkerhet til sine borgere. Et resultat av dette er tilsynelatende at stammetilhørighet som identitetsmarkør blir revitalisert. Stammesystemet har i århundrer bygget på sosial og politisk organisering av territorielle områder hvor lokal rettspraksis har ivaretatt lov og orden.¹⁷⁴

Den politiske makten er sentrert til Sanaa. Presidents Salehs kooptering av stammeledere har bidratt til en forsterkning av sentraliseringen av politisk makt til hovedstaden. Videre har dette ført til at lokalbefolkningen i periferien ikke lenger har samme tiltro til sine politiske representanter i Sanaa som tidligere.¹⁷⁵ Dermed oppstår det et sosialt og politisk maktvakuum i provinsene, ettersom statlig neglisjering av sosiale problemer forsterker oppblomstringen av lokal tradisjonsrik stammekultur. Statens forsøk på å hindre økt arbeidsledighet, dempe befolkningsveksten, og omfordele vannressursene, har ikke fungert.¹⁷⁶ Befolkningen mister tiltro til at statsmakten og de samarbeidende stammelederne klarer å utføre de samfunnsfunksjoner den er satt til å gjøre.

4.8.3 Vannressurser, minkende oljeforekomster og analfabetisme

Landets vannressurser minsker og eksperter spår at Sanaa vil mangle vann innen et tiår. En omstrukturering av vanddistribusjonen, hvor *khat*-produksjon krever 60 % av vannressursene, vil være et sårt tiltrengt alternativ for å møte fremtidens dystre utsikter.¹⁷⁷ Minkende oljeforekomster og spådommer om at oljen vil ta slutt innen 2020 vil ramme Jemens økonomi på en drastisk måte, da oljeinntektene står for 75 % av statens nasjonalbudsjett.

Analfabetismen blant befolkningen i landet er omfattende,¹⁷⁸ og det er anslått at 43 % av befolkningen av totalt 23 millioner lever under fattigdomsgrensen.¹⁷⁹ I tillegg står landet

¹⁷⁴ Phillips, Sarah. *What comes next in Yemen?* Carnegie Endowment, nr.107 (March 2010):3.

¹⁷⁵ Ibid 2.

¹⁷⁶ Kåre Annaniassen, *Sikkerhet og sosial kontroll i en svak stat*. Masteroppgave, Universitetet i Oslo, 2008.

¹⁷⁷ Caton, Steve. *The paradox of Qat*. Aljazeera.net, 20.09.2010,

<http://english.aljazeera.net/indepth/opinion/2010/09/2010920121441171443.html> (Lest: 3.10.2010).

¹⁷⁸ United Nations, *Human Development Report 2009*. United Nations, 2009, http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2009_EN_Complete.pdf (Lest 3.10.2010).

¹⁷⁹ International Monetary Fund, *Republic of Yemen – Program Note*. International Monetary Fund, April 8, 2011, <http://www.imf.org/external/np/country/notes/pdf/yemen.pdf> (Lest: 6.7.2011).

ovenfor en demografisk bølge de kommende årene. Slike faktorer kan bidra til en grobunn for religiøs radikalisering hvor unge, depriverte mennesker finner et alternativ i militant islamisme.

4.8.4 Jemens interne konflikter

Parallelt med AQAP som får stor internasjonal oppmerksomhet har myndighetene i Jemen mer truende og omfattende opprør i landet. Konflikten i Saada, den nordligste provinsen i landet, begynte i 2004. *Houthi-klanen* består av *Zaydi-muslimere* som er en *shia-retning* som ligger tett opp til sunnimuslimsk lære.¹⁸⁰ Bevegelsen fokuserer sterkt på at imamen må være etterkommer fra profeten Muhammad, en *Sayyid*. På tross av klare religiøse forestillinger er konflikten i nord svært kompleks hvor sekterisk marginalisering, økonomisk underutvikling og myndighetenes støtte til USA og Saudi-Arabia i krigen mot terror var hjertesaker i protestene. 250 000 mennesker er på flukt etter at kampene brøt mellom opprørstyrker og regjeringsstyrker.¹⁸¹

Jemens forening i 1990 mellom nord og sør var helt fra starten av skjevt fordelt med hensyn til politisk makt, og president Salehs nordlige partifeller satt i de viktigste maktposisjonene. Separatistbevegelsen i sør har større mobiliseringskapasitet enn *houthi-opprøret* og saker som nasjonal identitet, økonomisk skjevfordeling og mangel på politisk makt har resultert i sterkt politisk press mot Saleh og regjeringen.¹⁸² Dette er høyst synlig i skrivende stund hvor store deler av befolkningen krever presidentens avgang. Ettersom store deler av statens inntekter kommer fra oljeforekomster i de sørlige provinsene er myndighetene svært opptatt at Jemen forblir en samlet stat.¹⁸³

Moderate separatiststrømninger oppstod i 2007 og har vokst seg sterkere og mer intense siden. Tareq al-Fadhli, en tidligere afghanaraber og alliert med president Saleh under borgerkrigen mot sør fra 1990-1994, ble i 2009 en av frontfigurene for bevegelsen. Dette hadde stor symboleffekt ettersom det var en av Salehs mest betrodde støttespiller som skiftet side. Senere på samme dag annonserte AQAP sin støtte til al-Fadhli og den sørlige

¹⁸⁰ Boucek, Christopher. *War in Saada – from local insurrection to national challenge*, Carnegie Endowment, nr. 110, April 2010. http://www.carnegieendowment.org/files/war_in_saada.pdf (Lest: 9.10.2010).

¹⁸¹ Ibid.

¹⁸² Day, Steven. *The political challenge of Yemens' southern movement*, Carnegie Endowment, nr.108, March 2010. http://www.carnegieendowment.org/files/yemen_south_movement.pdf (Lest: 9.10.2010).

¹⁸³ Horton, Michael. *Why Southern Yemen is pushing for secession*, The Christian Science Monitor, 15.12.2009, <http://www.csmonitor.com/World/Middle-East/2009/1215/Why-southern-Yemen-is-pushing-for-secession> (Lest: 8.1.2011).

separatistbevegelsen.¹⁸⁴ Folkeprotestene markerte at presidenten var svært upopulær blant folket og at AQAP øyensynlig dro nytte av situasjonen ved å erklære at organisasjonen stilte seg bak opprøret, og øke oppslutningen til sin egen kampanje blant jemenitter generelt. Offisielle talsmenn uttalte senere i den forbindelse at al-Fadhli støttet terrorister,¹⁸⁵ noe som insinuerte at myndighetene forsøkte å relatere separatistene protester til internasjonal terrorisme, og involvere USA som en støttespiller mot sørlige uavhengighetskrefter.

5 Analytisk rammeverk

I analysedelen vil jeg først studere ordmønsteret til AQAP og deretter handlingsmønsteret til organisasjonen i perioden mellom 1.1.2006 og 1.1.2010. Videre vil jeg vurdere hvorvidt indikatorene sammenfaller eller kontrasterer i henhold til temaene i oppgavens problemstilling. Materialet vil bli vurdert opp mot teoriene til Klejda Mulaj og Mark Juergensmeyer, som har ulike teoretiske tilnærminger til om det er politiske eller religiøse motiver som er sentrale for bruken av vold for slike grupper. I tillegg vil jeg belyse i hvilken grad organisasjonens kampanje retter seg mot den nære eller fjerne fiende, og underbygge mine analytiske funn ved å trekke inn ulike doktriner, strategier og aktører som ble presentert i kontekstuell rammeverk. Videre vil jeg forsøke å observere den *illokusjonære* handling i ytringer og drøfte indikatorene i lys av gjeldende premisser og kontekst.

5.1.1 Ordmonster i perioden 2006-2010

I studiet av AQAPs retorikk har jeg vært nødt til å prioritere noen tekster og ytringer fra gruppen, og vurdere disse opp mot temaene i problemstillingen. De mest interessante uttalelsene i den forstand kom under proklameringen av sammenslåingen av den saudiske og jemenittiske gruppen i 2009, hvor alle de fire lederne av AQAP var samlet og holdt hver sin appell til publikum. Jeg holder dette for å være en sentral formaning hvor alle lederne i påsyn av hverandre formant organisasjonens mål og motiver, og mot hvem den viktigste motstandskampen sto mot. Foruten studiet av lederskapets uttalelser har jeg valgt ut noen

¹⁸⁴ Ali, Fadhil Rafid. *The jihadis and the cause of South Yemen - a profile of Tariq al- Fadhli*, Jamestown Foundation, Terrorism Monitor Volume: 7, Issue: 35, 19.11.2010. http://www.jamestown.org/uploads/media/TM_007_03c6a1.pdf (Lest 10.2.2011).

¹⁸⁵ Yemen Post staff. *Yemeni Govt Claims Alliance Between Al-Wahayshi and Al-Fadhli*, Yemen Post, 10.4.2010, <http://yemenpost.net/Default.aspx> (Linken til artikkelen kan ikke åpnes) (Lest: 8.10.2010).

tekster som jeg holder for å være mest relevante i besvarelsen av temaene i oppgavens problemstilling. Analysen av ordmønsteret suppleres av artikkelen *Al-Qaida in the Arabian Peninsula: Framing Narratives and prescriptions*, og *AQAP's Soft Power Strategy in Yemen*.

5.1.2 Sada al-Malahim

AQAP har siden 2008 publisert et *online-magasin* på arabisk kalt *Sada al-Malahim* på månedlig basis. Magasinet har med all sannsynlighet en signifikant appell med økt oppslutning i antall lesere, ettersom utgavene siden 2008 har økt i kvantitet og kvalitet. I løpet av de siste ti årene har internett vært *jihadismens* viktigste instrument i å kommunisere, drive propaganda og spre sitt radikale budskap til publikum. AQAP legitimerer sine handlinger mot hvem gruppen anser som sine fiender i uttalelser og tekster. Det sentrale al-Qaida har oppfordret sine tilhengere til å benytte seg av internett,¹⁸⁶ noe AQAP gjorde i 2008 gjennom etableringen av *Sada al-Malahim*. Den tekniske redigeringen av bladet er forbedret og den tolvte utgaven var mulig å laste ned i Microsoft Word, som et alternativ til den opprinnelige PDF-nedlastningsmetoden. Trolig er dette en konsekvens av dårlig internettforbindelser hos den allmenne leser i og utenfor Jemen, noe som gjør en nedlastning i Microsoft Word lettere¹⁸⁷ – men dette kan også illustrere at medieavdelingen til AQAP har tilgjengelige ressurser til å tilpasse magasinet i tråd med publikums forventninger og krav. Forfattere som er representert i magasinet er lokale *jihadister* som leder av AQAP, Nasser al-Wahayashi og organisasjonens militærkommandør Qassim al-Raymi. Det finnes også aktive *jihadistforfattere* som bruker *aliaser* og som skjuler sin egentlige identitet.¹⁸⁸ Magasinet inneholder også kjente tekster fra al-Qaida lederne Osama Bin Laden, Ayman al-Zawahiri og *jihad-strategen* Abu Musab al-Suri.

I tillegg til utgivelsen av *Sada al-malahim* har den islamistiske medieprodusenten *Al-Malahim Media* i skrivende stund våren 2011 publisert 6 engelske utgaver av det elektroniske magasinet kalt *Inspire*. Dette magasinet er i all hovedsak rettet mot engelskspråklige muslimer som AQAP ønsker at skal utføre *jihad* mot vestlige mål. Dette er synlig i artikler som gir leserne operasjonelle instruksjoner som eksempelvis ”hvordan lage en bombe på

¹⁸⁶ Page, Michael, Challita, Lara and Harris, Alistair. *Al Qaeda in the Arabian Peninsula: Framing Narratives and Prescriptions*, I Terrorism and Political Violence, Volume 2, Issue 2, 2011.

¹⁸⁷ Ibid.

¹⁸⁸ Ibid.

mammas kjøkken”.¹⁸⁹ Min vurdering basert på å lese tilgjengelige deler av de 6 publiserte utgavene av *Inspire* er at innholdet har klare politiske motiver og kontinuerlig oppdatert om verdensaktuelle hendelser som de muslimske folkerevolusjonene og jordskjelvet som rystet Japan våren 2011, da den femte utgaven hadde overskriften *The Tsunami of Change*.¹⁹⁰ Thomas Hegghammer er skeptisk til at det eksisterer nær organisatorisk tilknytning mellom redaktørene av *Inspire* og AQAP, og regner det arabiske magasinet *Sada al-malahim* for å være det offisielle talerøret til organisasjonen.¹⁹¹ Bruken av arabisk som et autentisk språk og symbolikken som medfølger av dette er noe som underbygger denne hypotesen, da det er liten sannsynlighet for at *jihadister* ideelt sett velger å skrive på engelsk. Dersom AQAP kjemper *jihad* mot vestlig innflytelse i den arabiske verden, kan det engelskspråklige *Inspire* oppfattes som et paradoks hos leserne slik jeg ser det.

5.1.3 Forholdet mellom den nære og fjerne fiende i AQAPs retorikk

Hvordan kan forholdet mellom den angivelige primær og sekundærfienden, eller den nære og fjerne fiende, ses i gruppens retorikk som indikator mellom 2006 og 2010. I følge Juergensmeyer er primærfienden er den politiske eller religiøse motstander som truer aktivistenes verdensbilde med ondskap og kaos. Sekundærfienden kan være en opprettholder av en samfunnsorden som er ansett som så feil og ond at systemet må veltes umiddelbart. Ved å se på hvem uttalelser og aksjoner fra organisasjonens side er rettet mot, vil det være mulig å drøfte i hvilken grad Juergensmeyers teori om primær og sekundærfiende er gyldig i AQAPs tilfelle. Er det den revolusjonære eller globale fiende som blir ansett som den umiddelbare fienden gruppen anser at de må konfrontere med væpnet makt, og hvorvidt det er politiske eller religiøse motiveringer som ligger til grunn for dette fiendebildet.

En interessant uttalelse fra lederskapet i henhold til gruppens fiendebilde var en diffus konstatering om hvem de betraktet som sin primære fiende: ”The Zionist Jews would not have taken the risk of destroying Gaza without the support of the Christian battleships that roam about in the Arabian Sea, the Gulf of Aden, and the Red sea under the protection of the treacherous leaders of the region.”¹⁹² Ytringen synes å være kunne relateres til

¹⁸⁹ Al-Malahem Media Foundation. *Inspire edition 1*. Al-Malahem Media Foundation, June 2010, <http://info.publicintelligence.net/CompleteInspire.pdf> (Lest: 10.15.2010).

¹⁹⁰ Al-Malahem Media Foundation. *Inspire Issue 5*. Al-Malahem Media Foundation, March 29, 2011, <http://info.publicintelligence.net/InspireMarch2011.pdf> (Lest: 22.5.2011).

¹⁹¹ Hegghammer, Thomas. *Un-inspired*. Jihadica.com, July 6, 2010, <http://www.jihadica.com/un-inspired> (Lest: 24.9.2010).

¹⁹² Sada al-Malahim. *Al-Qaida in Yemen: From Here We Will Begin and in Al-Aqsa We Shall Meet*.

Juergensmeyers teori om at religiøse aktivisters manikeiske verdensbilde bidrar til at alle aktører som tilsynelatende samarbeider om å opprettholde en ond og kaotisk verdensorden anses som fiender. I forlengelsen av et slikt verdensbilde kan den *illokusjonære* talehandlingen sies å *klargjøre* for muslimer at samarbeidet mellom primær og sekundærfienden resulterer i lidelsene i Palestina. Utsagnet nevnte eksplisitt havområder rundt den arabiske halvøy, en indikasjon på at det var saudiere og jemenitter som var det primære målet for AQAP.

Sitatet ovenfor illustrerte implisitt det strategiske dikotom som har splittet *jihadister* i en årrekke. Skal en revolusjonær kamp mot muslimske regimer prioriteres som den mest umiddelbare i kampen for å befri Palestina, eller skal konfrontasjonen rettes direkte mot USA og Vesten som, i følge *jihadister*, livnærer både de korruperte og autoritære muslimske regimene og Israel med økonomiske og militære ressurser. Teorien om primær og sekundærfiender korrelerer slik jeg ser det med muslimske strategers uenigheter om *jihadistene* bør prioritere angrep mot den nære fiende - de muslimske regimene, eller den fjerne fiende - USA, Israel og Europa.

I hele analysen av *Sada al-Malahim* finnes eksempler på motstridende uttalelser som bidrar til å gjøre det vanskelig å skille om hvorvidt det er den nære eller fjerne fiende som prioriteres i AQAPs fiendebilde. På tross av kontrastfylte sitater om hvem som kan regnes som primær og sekundærfienden mener forfatterne av *Al Qaeda in the Arabian Peninsula: Framing Narratives and Prescriptions* at de globale aktørene som er primærfienden.¹⁹³ AQAP mener at Vesten på en eller annen måte er skyld i alle muslimers problemer, og at de lokale korruperte regimene er vestligstyrte politiske instrumenter i undertrykkelsen av muslimer.

Al-Aswad al'Ansi (a derogatory term referring to Salih as a false prophet) is a cunning fox who has mastered the use of ruse, and Ibn Sallul (a derogatory term referring to the Saudi monarch) is the slave of the British, an arrogant and imbecilic modern Bedouin who thinks he can have everything with money and power.¹⁹⁴

Intensjonen i ytringen kan ses i lys av persepsjoner om at amerikansk militær og politisk støtte til den korruperte jemenittiske regjeringen bidro til at den var oppfattet som en illegitim regjering. Videre skapte forestillingene om et slikt samarbeid resulterte utbredte oppfattelser blant jemenitter om at dette var årsakene til nød og fattigdom blant lokalbefolkningen.¹⁹⁵

¹⁹³ Page, Challita and Harris, *Al Qaeda in the Arabian Peninsula: Framing Narratives and Prescriptions*, 160.

¹⁹⁴ Ibid.

¹⁹⁵ Silje Jin Mee Solvang, *Al-Qaida – Al-Qaidas kamp for folkets "hearts and minds"*, (Masteroppgave, Universitetet i Oslo, 2010): 10.

Dette indikerte at både den nære og fjerne fienden kunne være den sekundære og primære fienden på en og samme tid. Det var et dynamisk avhengighetsforhold ved at USA støttet og de korrupte regimene i Jemen og Saudi-Arabia, mens lederne av disse landene sikret amerikanske interesser og innflytelse i den arabiske verden.

I proklameringen om sammenslåingen av den jemenittiske og saudiske fraksjonen av al-Qaida 23. januar 2009 bidro erklæringer fra den forente organisasjonen AQAP til et innsyn i organisasjonens ideologiske verdensbilde. Saudieren Abu Sufyan al-Azdi Said al-Shihri talte først av de fire lederne av organisasjonen. Han var en tidligere Guantanamo-innsatt,¹⁹⁶ som hadde blitt overført til saudisk varetekt og siden flyktet sørover til Jemen. Saudieren nevnte også *shiamuslimere* som fiender av AQAP i sin uttalelse.¹⁹⁷

So depart, O'nation of jihad, and do not pay any heed to these treacherous leaders, collaborators with the Jews, who have besieged Palestine for decades, and still hold their siege today out of loyalty to the Jews. Do not pay any heed to their lying clerics who have gone astray, clerics of a million who have sold us out for a very cheap price– just a handful Dirhams – to the Jews, the Christians and the Shiites¹⁹⁸

Dette kan ses i lys av Bruce Hoffmans teori om at religiøse aktivister kjennetegnes av et alienert samfunnsforhold til de fleste andre samfunnsaktører. Ved å være en svært marginalisert gruppe kunne AQAP regne alle som ikke støttet deres radikale verdensbilde for å være fiender. En avsondring fra samfunnet kan også ses i sammenheng med Abu Musab al-Zarqawi og hans organisasjon al-Qaida i Irak sin fiendtlighet til *shia-muslimere*. I henhold til jordanerens ideologi var angrep på *shia-muslimere* mer legitime enn på ikke-muslimere på grunn av deres avfeining av *sunni-muslimsk* tradisjon.¹⁹⁹ Men på samme tid inneholdt utsagnet et økonomisk aspekt som dreide seg om fattigdom, et politisk argument som jemenitter sannsynligvis kunne relatere seg til. Ved å knytte økonomisk marginalisering opp til okkupasjonen av Palestina var utsagnet like fullt i henhold til Mulajs teorier om at det er politisk endring som er det primære målet for bruken av vold.

Den nyutnevnte lederen for AQAP Nasser al-Wahayashi hevdet senere i samme erklæring som al-Shirhi at frigjøringen av Palestina var det endelige målet for gruppen. Intensjonen i ytringen nedenfor var oppfordringer om militær kamp mot både den nære og fjerne fienden.

¹⁹⁶ New York Times. *The Guantanamo Docket: Said Ali al Shihri*. New York Times, March 24, 2011, <http://projects.nytimes.com/guantanamo/detainees/372-said-ali-al-shihri> (Lest: 12.4.2011).

¹⁹⁷ Sada al-Malahim. *Al-Qaida in Yemen: From Here We Will Begin and in Al-Aqsa We Shall Meet*.

¹⁹⁸ *Ibid.*

¹⁹⁹ Brooke, *Strategic Fissures: The Near and Far Enemy Debate*, 59.

Rettferdiggjørelsen av den militære kampen var det angivelige samarbeidet mellom Vesten og de forræderiske politiske lederne i muslimske land som hindret frigjøringen av Palestina.

...In the wake of these demonstrations, there ought to be military rage. We must stop the support for the Christian-Zionist campaign, kill every Christian we find in our lands, and destroy Western interest, until Europe and America shall stop the killing there, and order their collaborators among the treacherous leaders to open the border crossing to Gaza and Palestine.²⁰⁰

Utsagnet hadde klare politiske motiver og legitimerte væpnet kamp mot både den nære og fjerne fienden, selv om det var den globale fienden som kom til uttrykk som primærfienden. Videre sa al-Wahayashi (min oversettelse): natten var snart forbi og mørket ville forsvinne. Deretter vil folket samles under en fane fra Masra,²⁰¹ og marsjere mot Jerusalem for å frigjøre Gaza og Palestina.²⁰² Den *illokusjonære* kraften i ytringen handlet tilsynelatende om at de muslimske regimene i landene mellom Jemen og Palestina måtte veltes før det var mulig å befri Palestina. Dette var en strategi som sammenfalt med resonnementet til Omar Abdel Rahman, lederen av den revolusjonære terrorgruppen *Egyptian al-Jihad*. Han hevdet at en direkte kamp mot Israel ville være umulig på grunn av muslimske regimers undertrykking og autoritære politiske håndtering av islamistiske aktører som ønsket å utføre væpnet *jihad* mot Israel.

But if we in al-Jihad are going to fight Israel from Egypt, with Egypt being in the state of capitulation in which it is in, our government would not help us. It would turn us over to the Jews in accordance with the Camp David Agreement which stipulates that Egypt arrest all those who oppose the Jews and turn them over to them.²⁰³

Den syvende utgaven av magasinet *Sada al-malahim* inneholdt hovedteksten *Gaza under siege by arab rulers*, og hevdet at muslimske regimer hindret *jihadistenes* langsiktige plan om frigjøringen av islams hellige steder. "The rulers incriminated anyone who merely thinks about liberating the holy sites, which can only be liberated by toppling these governments".²⁰⁴

Den *illokusjonære* talehandling kan være at forfatteren *advarte* mot å angripe Israel direkte, og en promotering av at den umiddelbare kampen heller stod mot de autoritære muslimske

²⁰⁰ Sada al-Malahim. *Al-Qaida in Yemen: From Here We Will Begin and in Al-Aqsa We Shall Meet*.

²⁰¹ Masra var profeten Muhammads avreisested da han dro mot Jerusalem

²⁰² Sada al-Malahim. *Al-Qaida in Yemen: From Here We Will Begin and in Al-Aqsa We Shall Meet*.

²⁰³ Brooke, *Strategic Fissures: The Near and Far Enemy Debate*, 59.

²⁰⁴ Hegghammer, Thomas. *New Issue of Sada al-Malahim*, Jihadica.com, January 19, 2009, <http://www.jihadica.com/new-issue-of-sada-al-malahim> (Lest: 25.9.2010).

som et ledd i frigjøringen av de hellige stedene. AQAP synes og ønske å angripe den nære eller fjerne fiende i tilnærmet like stor grad. Det er belegg for å hevde at begrepene primær og sekundærfiende sammenblandes og fungerer som to likevektige aktører i et utvidet fiendebilde. Organisasjonen synes like fullt å inneholde politiske og strategiske hensyn som religiøse motiver om frigjøringen av Palestina. Samtidig fungerer Palestina-diskursen som *jihadisters* retoriske propaganda og rekrutteringsverktøy som brukes kontinuerlig som et overliggende mål, og som en drivkraft for å nå mer presserende mål på veien til frigjøring.

5.1.4 Jihad i Sada al-Malahim

I *Sada al-Malahim* hevdes det å være viktigere og donere penger til *jihad* enn *zakat* til sultne muslimer.²⁰⁵ Påstanden kan ses i lys av Abu Musab al-Zarqawis puristiske og militaristiske doktriner om krig som et hellig mål i seg selv. Dersom AQAPs verdensbilde sammenfaller med jordanerens oppfatning av *jihad* som en episk og heroisk kamp, upåvirket av politiske virkemidler, så vil det være berettiget å hevde at organisasjonen er et religiøst prosjekt. I kjølvannet av terrorforsøket mot et passasjerfly over USA 1.juledag 2009 kom organisasjonen med et sitat som indikerte et kosmisk verdensbilde og hevnmotiver mot USA.

And from here, we say to the American people: since you support your leaders and you stand behind them in killing our women and children; await the good news of what will harm you as here we come for you to slaughter, and we have prepared for you men who love death like you love life, and Allah-willing we will come to you with something you have never experienced before, and as you kill you shall be killed and tomorrow is near for those waiting.²⁰⁶

Utsagnet var preget av mentale forestillinger hvor verden ble delt inn i en god og en ond sfære, i henhold til Juergensmeyers teori. Martyrium og *jihad* ble fremmet som religiøse gjerninger som skulle destruere det onde. *Jihad* presenteres som å inneholde tre mål i *Sada al-Malahim*. Disse målene var å rense den arabiske halvøy for alle fremmedelementer, velte den jemenittiske regjeringen og det saudiske kongehuset, og etablere et kalifat basert på islamsk lov.²⁰⁷ Dette kan like fullt betraktes som politiske krav som religiøse virkelighetsoppfatninger om en opphøyet kamp mellom det gode og det onde. I sin tale 23. januar 2009 æret al-Shihri sine muslimske brødre som hadde ofret sitt liv som martyrer for islam og fengslede *jihadister*

²⁰⁵ Page, Challita and Harris, *Al Qaeda in the Arabian Peninsula: Framing Narratives and Prescriptions*, 160.

²⁰⁶ Sada al-Malahim. *Al-Qaida in Yemen: AQIY Claims Responsibility for Christmas Airline Attack*. NEFA Foundation, (December 28, 2009) <http://nefafoundation.org//file/nefaAQIYChristmas1209.pdf> (Lest: 27. 9.2010).

²⁰⁷ Page, Challita, and Harris, *Al Qaeda in the Arabian Peninsula: Framing Narratives and Prescriptions*, 160.

overalt i verden. Videre formante saudieren til etterfølgelse av martyrenes hellige kamp for å etablere kalifatet i tråd med profetens Muhammads vilje.²⁰⁸

Hva *gjør* denne ytringen som en *illokusjonær* talehandling? Ved å forsøke å gjenvinne de gjeldende konvensjoner og lingvistiske kontekst som utsagnet ble til i, kan det være mulig å finne intensjonen i ytringen, i følge Skinner. I promoteringen av martyrium som middel for opprettelsen av kalifatet konstituerte al-Shihri at hellig kamp skulle gjenskape orden i kaoset og at det gode skulle overvinne den voldelige sfære, en forestilling som korresponderer med hva Juergensmeyer hevder kjennetegner kulturer av vold. På samme tid kunne oppfordringen om vold i religionens navn gjennom martyrium, relateres til religionens kooptering av voldelige elementer, og Abdullah Azzams fokus på *jihad* og martyrium i Afghanistan på 1980 tallet. Hans motto var ”Alene *jihad* og geværet: ingen forhandlinger, ingen konferanser, ingen dialog”.²⁰⁹ Et av Azzams viktigste bidrag til *jihad-tradisjonen* var hans glorifisering av døden og martyrium. Å ofre seg for det godes sak var en dyd som gav belønning i det neste liv.²¹⁰ En vesentlig forskjell mellom al-Shihri i Jemen og Azzam i Afghanistan var at sistnevnte promoterte en klassisk *jihad* der Sovjetunionen invaderte islams hus *dar al-islam*. Hans promotering av en *forsvarsjihad* som tok sikte på å beskytte muslimsk territorium var sterkere rotfestet i islamsk jurisdiksjon, enn al-Shihri som oppfordret til en revolusjonær *jihad* i ønske om å gjenopprette kalifatet innenfor islams hus fra Jemen. En hypotese er at intensjonen i ytringen var en *vekkelse* primært rettet til muslimer på den arabiske halvøy om at ikke-voldelige politiske midler mot de autoritære regimene på den arabiske halvøy var forgjeves. Jemenitter opplevde vannmangel, fattigdom og en politisk maktesløshet ovenfor det autoritære regimet. Vold i religionens navn ble dermed et forløsende og nødvendig middel i opprettelsen av et kalifat. I forlengelsen av dette kan det være ulike motiveringer og mål internt mellom medlemmer av AQAP. På et organisatorisk makronivå blant lederskapet i gruppen synes det å være politiske årsaker til bruken av vold, mens *jihadister* som utførte gruppens aksjoner kan ha hatt andre motiver for fysiske angrep. I forlengelsen av dette kan forfattere i *Sada al-Malahim* regnes som en intellektuell politisk elite, som gjennom religiøse konnotasjoner og analogier motiverte depriverte jemenitter til *jihad*. Religiøs ærefrykt og pessimistiske fremtidsutsikter kan ha vært utløsende faktorer til at AQAP sin propaganda har hatt gjennomslagskraft hos et mindretall av befolkningen. Denne vurderingen kan ses i sammenheng både med Juergensmeyers teorier om religiøse aktivisters verdensbilde, og

²⁰⁸ *Al-Qaida in Yemen: From Here we will begin and in Al-Aqsa we shall meet*, The NEFA Foundations.

²⁰⁹ Lawrence Wright. *Al-Qaida og veien til 11. september*, (Oslo: Arena, 2008):102

²¹⁰ Lia, Brynjar, *Doctrines for Jihadi Terrorist Training*, i *Terrorism and Political Violence*, 20: 518-542, 2008.

Klejda Mulajs teorier om politiske motiver og mål er sentrale for slike aktørers bruk av vold. Organisatoriske strukturnivåer kan være avgjørende for i hvilken grad teoriene oppnår gyldighet.

5.1.5 Politiske og militærstrategiske motiver for AQAPs prosjekt

I den første utgaven av *Sada al-malahim* fra 2008 var det et intervju med den saudiske *jihadisten* Abu Hummam al-Qahtani som ankom Jemen fra Saudi-Arabia for å drive *jihad*. Al-Qahtani fortalte at han hadde tenkt på *jihad* fra barndommen av på grunn av muslimenes undertrykkende og tragiske tilværelse i verden.²¹¹ Saudieren valgte å reise til Jemen fremfor Afghanistan for å drive *jihad* av to grunner: nemlig å kjempe mot de vantro som var nær og renske den arabiske halvøy for alle som ikke hadde den rette tro. Den andre grunnen var av militærstrategiske årsaker. Dersom fiendens tilgang til olje på den arabiske halvøy ble stoppet, ville dette føre til at fienden trakk sine styrker ut av Afghanistan og Irak, og kollapset totalt.²¹² Derfor måtte fienden angripes hardt på ulike steder, noe som er i tråd med den militærstrategiske tilnærmingen til Abu Musab al-Suri og i opposisjon til al-Zarqawis tolkning og utførelse av *jihad*. Bruken av vold var med andre ord et resultat av politiske motiver og mål.

Den konsekvensorienterte tilnærmingen til al-Qahtani om fiendens begrensninger og svakheter om å kjempe på flere fronter samtidig, kan ses i lys av fokuset på Irak som en prioritert *jihadarena* for det sentrale al-Qaida. Strategien var en pragmatisk militærstrategi, hvor organisasjonens mål var å blø ut USA økonomisk gjennom en langvarig og asymmetrisk krigføring.²¹³ Dette samsvarer med al-Qahtanis kalkulasjoner om amerikanernes behov for olje og militære sårbarheten supermakten stod ovenfor når det gjaldt asymmetrisk krigføring. På samme tid forsøkte al-Qahtani å argumentere om hvorfor Jemen var en legitim arena for *jihad* i en tid hvor Irak-krigen var ansett som en forsvarskrig som tiltrakk seg flest *jihadister*.

Brynjar Lia og Thomas Hegghammer skrev i 2004, etter å ha analysert al-Qaida dokumenter kalt *Jihadi Iraq*, at Spania ble regnet som det svakeste ledd i den USA-ledede alliansen i Irak av al-Qaida, gjennom en grundig analyse av de politiske forholdene i Spania. Dokumentene konkluderte med at angrep mot spanske styrker i Irak ville resultere i at den spanske

²¹¹ Sada al-malahim, *An Interview with One of the Most Wanted Men: Abu Hummam al-Qahtani*, Sada al-Malahim, January 12, 2008. <http://nefafoundation.org//index.cfm?pageID=60> (Lest: 23.9.2010).

²¹² Ibid.

²¹³ Lia, Brynjar og Hegghammer, Thomas, *Jihad Strategic Studies – The Alleged Al Qaida Policy Study Preceding the Madrid Bombings*, *Studies in Conflict and Terrorism*, 27:355-375, 2004.

befolkningen krevde at myndighetene trakk sine militære styrker ut av Irak.²¹⁴ Helt overordnet illustrerte organisasjonens analyse av slike politiske forhold en strategikonsekvent tilnærming, som står i opposisjon til teorien om al-Qaida som et religiøst og apokalyptisk prosjekt, hvor religiøse aktivister følger egne irrasjonelle handlingssett der den kosmiske krigen er et mål i seg selv.

I *Sada al-Malahim* ble Abu Musab al-Zarqawi gjentatte ganger nevnt som et forbilde til etterlevelse ettersom han kjempet i Irak med øynene festet mot Jerusalem, et slagord AQAP også adopterte.²¹⁵ Imidlertid var AQAPs myke strategi ovenfor Zaydi-muslimene nord i Jemen i kontrast til al-Zarqawis voldelige gjerninger mot *shiamuslimere* i Irak.²¹⁶ På tross av anerkjennelsen for jordaneren i sin retorikk valgte organisasjonen politisk pragmatisme over religiøs ideologi, i følge Barak Barfi.²¹⁷

Clashing with the Zaydis would divert the organization from its larger goal and embroil it in local conflicts that would win it few friends at home and abroad. As a result, the organization's soft touch does not derive from its desire to be the region's "Good Samaritan", but from realpolitik.²¹⁸

Sada al-Malahim fungerte som et politisk instrument i deknningen og rettferdiggjørelsen av hendelser og aksjoner som organisasjonen stod bak. På denne måten kunne organisasjonen presentere en annen versjon om hendelser og nyheter enn lokale og internasjonale medier. Etter et angivelig angrep på en lokal militærbase i provinsen Zanjabaar i 2008 ble aksjonen rettferdiggjort som en nødvendig operasjon i magasinet: "The mentioned camp has been widely known for its continuous tracking of our Mujahideen brothers and their frightening the peaceful and oppressed people, and to Allah is all praise for his aid."²¹⁹

Slike legitimeringer av aksjoner ville ikke vært nødvendig dersom verdensbildet til AQAP var så polarisert mellom ondt og godt som Juergensmeyer hevder. Det var snarere politiske argumenter som tilsynelatende rettferdiggjorde aksjonen nevnt ovenfor. Flere sitater indikerte også at organisasjonen ønsket å fremstille seg som en politisk aktør hvor AQAP ga Europa og EU muligheten til å beklage Muhammad-karikaturene og unngå hevnaksjoner. "If (Europeans) do not absolve themselves from these drawings (a reference to the Danish

²¹⁴ Ibid.

²¹⁵ *Al-Qaida in Yemen: From Here We Will Begin and in Al-Aqsa We Shall Meet*, NEFA Foundation.

²¹⁶ Zaydisme er en *shia-muslimsk* retning som er kjennetegnet av religiøs toleranse og likhetstrekk til *sunni-muslimsk* lære. De fleste Zaydi-muslimere finnes i Jemen hvor gruppen utgjør omtrent 40 prosent av befolkningen.

²¹⁷ Barfi, *AQAP's Soft Power Strategy in Yemen*.

²¹⁸ Barfi, *AQAP's Soft Power Strategy in Yemen*.

²¹⁹ Sada al-malahim, *Al-Qaida in Yemen Claims Security Camp Bombardment*, NEFA Foundation, June 4, 2008 <http://nefafoundation.org/file/FeaturedDocs/nefaaqyemen0608.pdf> (Lest: 26.10.2010).

caricatures of the Prophet), present their apologies for them, and declare their prohibition, then punishment is our reaction to whoever undermines the image of the Prophet of God.”²²⁰

Men om det var religiøse eller politiske årsaker for karikaturprotestene synes på samme tid vanskelig å avgjøre. Som nevnt er islam en svært politisert religion, hvor skillet mellom stat og religion overlapper hverandre i flere muslimske land. Utsagnet ble publisert i *Sada al-Malahim* og det er av den grunn forsvarlig å hevde at protestene først og fremst var av en politisk art. På bakgrunn av dette er teorien om kosmisk krig tilsynelatende ugyldig i AQAPs retorikk ettersom organisasjonen både vurderte og opererte med sosiale verktøy som magasinet. Dette understøttes av Cecilie Finsnes som hevder at det er politiske argumenter om at muslimer er under angrep som er sentrale i al-Qaidas retorikk.

The speeches are often commenting on specific political matters, and the arguments are backed by the quoting of religious sources. The main recurring subject is that armed jihad against the enemy is under current circumstances an individual duty (fard ‘ayn) for every Muslim, because the Muslim Umma (nation, community) is under direct and indirect attack. The enemy is often described as Crusaders, Zionists and apostates – mainly referring to America, Israel and its allied regimes in the Middle East and elsewhere.²²¹

Abdul Hareth Mohammed Al-Awfi var den tredje av de fire lederne som talte den 23. januar 2009. I motsetning til de tidligere talerne gikk al-Awfi direkte i strupen på det saudiske teokratiet som han mente var løpegutter for USA. Kongehuset hadde sviktet Gud og erstattet Allahs lover med Amerikas lover som tok sikte på å ødelegge islam.²²² Al-Awfi advarte *jihadister* mot å melde seg til det saudiske de-radikaliseringprogrammet ledet av den kongelige sikkerhetssjefen Mohammed Bin Naif.²²³

Sheik Ibrahim Al-Rubaish forklarte i en artikkel i *Sada al-Malahim* hvorfor den saudiske sikkerhetssjefen ble utsatt for et attentat av en AQAP-martyr. Hovedgrunnen til at bin Naif ble valgt var på grunn av hans samarbeid med USA og hans brutale behandling av tusenvis av *jihadister* i sine fengsler.²²⁴ Videre hevdet al-Rubaish at hele det saudiske kongehusets styre var basert på falske *fatwa-erklæringer* av lærde som legitimerer statens politikk.

²²⁰ Page, Challita and Harris, *Al Qaeda in the Arabian Peninsula: Framing Narratives and Prescriptions*, 159.

²²¹ Finsnes, Cecilie, *What is audio-visual jihadi propaganda? An overview of the content of FFI's jihadi video database*, Forsvarets Forskningsinstitutt, 2010, <http://rapporter.ffi.no/rapporter/2010/00960.pdf> (Lest: 12.12.2010).

²²² Sada al-Malahim. *Al-Qaida in Yemen: From Here We Will Begin and in Al-Aqsa We Shall Meet*.

²²³ Al-Awfi meldte seg selv inn til saudiske myndigheter i februar 2009, bare en måned etter disse uttalelsene. Om dette skyldtes myndighetenes press på al-Awfis familie bosatt i Saudi-Arabia eller egen vilje er uklart.

²²⁴ Sada al-malahim, *Why Muhammad bin Naif?*, NEFA Foundation, September 15, 2009, http://nefafoundation.org/file/nefaAQIY1009_naif2.pdf (Lest: 28.9.2010).

Those who have to receive permission from the Saudi Family to give fatwas are not worthy to speak on these issues, for they will never speak against them. Those who receive salaries from the Saudi Family do not deserve to speak on these issues, for they will speak while they look to the 25th of every month.²²⁵

Hva som var mer bemerkelsesverdig var den siste av de fire lederne, Abu Hurairah Qassim al-Raymis kritikk mot muslimske aktører utenfor den arabiske halvøy. Han proklamerte at den virkelige fienden var blant muslimer og refererte eksplisitt til muslimske ledere i land som hindret *jihadister* fra å frigjøre palestinerne. Al-Raymi kritiserte også Hizbollah-leder Hassan Nasrallah for ikke å angripe Israel med sine tilgjengelige raketter.²²⁶ Videre sammenlignet han Nasrallah med Egypts president Hosni Mubarak, og at de begge med sin nølende og feige atferd sikret jødernes undertrykking av palestinere. Selv om revolusjonære grupper i Egypt i årevis hadde beskyldt sine myndigheter for å vokte territorialgrensene mot Israel og beskytte Israel,²²⁷ var al-Raymis kritikk av Hizbollah en tilsynelatende forunderlig strategi.

Kritikken kan være et resultat av at Hizbollah er en *shia-muslimsk* multiorganisasjon finansiert av Iran, en hypotese som er forenlig med al-Shihris uttalelser om *shia-muslimer*. Men det kan også tenkes at uttalelsen var en politisk strategi for å sverte Hizbollahs posisjon i palestinske flyktningleirer i Libanon og blant palestinere generelt, til fordel for al-Qaidas mer ekstreme globale budskap. I tillegg kan det ha vært et forsøk på å bevise ovenfor muslimer om at AQAPs revolusjonære kamp på den arabiske halvøy kun var første del av en prosess som ville lede til det endelige målet, nemlig frigjøringen av Palestina.

5.2.1 Aksjonsmønsteret til AQAP i perioden 2006-2010

Aksjonsmønsteret til AQAP er en viktig indikator i drøftingen om gruppen kan sies å være motivert av religiøse eller politiske mål og motiver i sin bruk av vold, og i hvilken grad det fokuseres på den nære eller fjerne fiende. Var Osama Bin Ladens klager over hva han mente var for få globale aksjoner berettiget når man ser på aksjonsmønsteret til AQAP i sin helhet? Dessuten kan organisasjonens handlinger sammenlignes med retorikken, og se hvordan disse indikatorene samsvarer eller står i kontrast til hverandre. Et begrenset kildetilfang om aksjonene og uklare kategorier bidrar til at det er nødvendig å operere med forskjellige forklaringsmodeller alt ut fra hvilke tolkninger man har av materialet.

²²⁵ *Why Muhammad bin Naif?* Sada al-Malahim.

²²⁶ Sada al-Malahim. *Al-Qaida in Yemen: From Here We Will Begin and in Al-Aqsa We Shall Meet*.

²²⁷ Brooke, *Strategic Fissures: The Near and Far Enemy Debate*, 59.

Teoriene danner som nevnt utgangspunkt for analysedelen og jeg vil på samme tid vurdere aksjonenes legitimitet opp mot den islamske tradisjonens tolkning av *jihad*-begrepet. Drøftelsen er supplert av doktriner og uttalelser internt i al-Qaida, og ses i lys av lokale og internasjonale forhold, dette for å underbygge mine argumenter og besvare temaene i problemstillingen. Jeg har valgt å presentere aksjonene i kronologisk rekkefølge så langt det lar seg gjøre.

5.2.2 Oljeinstallasjoner angrepet 15. september 2006

To koordinerte angrep på oljemål i Jemen 15. september 2006 var etter alt å dømme organisasjonens første aksjon etter fengselsrømningen i begynnelsen av 2006. Simultanaksjonen rammet oljefasiliteter i provinsene Marib og Hadramawt, og ble gjennomført av fire menn som kjørte hver sin bil fylt av eksplosiver mot de to terrormålene.²²⁸ Hendelsen skjedde få dager etter at en al-Qaida videotape ble publisert på 5 års dagen etter 11/9 aksjonen. I videoen formante al-Qaidas daværende nestleder Ayman al-Zawahiri *jihadister* til å angripe oljefasiliteter i den arabiske verden, da han hevdet at oljen ble frarøvet muslimene.²²⁹

Dersom man forsøker å finne meningen i den *illokusjonære* talehandlingen, eller intensjonen i al-Zawahiris ytring, så må man se på de gjeldende konvensjoner og den lingvistiske kontekst som utsagnet var en del av. USAs militære overlegenhet hadde resultert i utformingen av Abu Musab al-Suris militærstrategi om en desentralisert *jihad* på ulike fronter, som den mest effektive metoden å svekke supermaktens evne til fortsatt okkupasjon av muslimske land. Ytringen var innleiret i en lingvistisk kontekst hvor muslimer trolig kjente til forestillingen om at oljeinntektene enten havnet i Vesten eller i lommene på autoritære ledere i de arabiske landene. Hensikten til den *illokusjonære* talehandlingen til al-Zawahiri kan på grunnlag av de nevnte punktene sies å *bevisstgjøre* mottakerne av utsagnet på det politiske og økonomiske avhengighetsforholdet mellom USA og de autoritære regimene, som indirekte hindret folket rettigheter og velstand. Oljediskursen ble brukt som et politisk argument av lederskapet i al-Qaida allerede i 1996.

People have been greatly preoccupied with the matters of their livelihood. Talk of economic decline, high prices, massive debts, and overcrowded prisons is widespread and endless in society. Low-income employees will talk

²²⁸ Associated Press, *Attacks on Yemen oil plants kill 5 days after Zawahiri threatens region*, Fox News, September 15, 2006 <http://www.foxnews.com/story/0,2933,213919,00.html> (Lest: 13.12.2010).

²²⁹ Ibid.

to you about their debts running to tens and hundreds of thousands of riyals. They complain about the massive and continuing drop in the purchasing power of the riyal in comparison with most other major currencies. Major traders and contractors will talk to you about the debts owed to them by the state running to hundreds of millions and even billions of riyal, increasing daily as a result of rates of usury. The state's internal debts to the public have reached more than 340 billion riyals, not to mention the foreign debts. People are wondering: Is ours really the largest oil exporting country?²³⁰

Det sentrale al-Qaida hadde i slutten av 2004 oppfordret til en økonomisk *jihad* mot USA,²³¹ der Bin Laden tok til orde for en politisk strategi hvor supermakten skulle tappes for sine økonomiske ressurser slik Sovjetunionen angivelig ble i Afghanistan på 1980 tallet. Den saudiske ideologen Abdullah Bin Nasir al-Rashid publiserte i 2004 en tekst kalt "*Laws of Targeting Petroleum-Related Interest and a review of the laws pertaining to the Economic Jihad*" som inneholdt en grundig veiledning om restriksjoner og anbefalinger i angrep mot arabiske oljeressurser.²³² Oljeinntekter var en sentral faktor i USA sitt økonomiske hegemoni og militære tilstedeværelse i *dar al-islam*. På samme tid ville oljeressursene være den største inntektskilden i et fremtidig kalifat i følge al-Rashid.

Dette bidro til at terroroperasjoner mot oljeinstallasjoner måtte utføres i samsvar med kriteriet om proporsjonalitet mellom mål og midler. Al-Rashid hadde politiske motiver, snarere enn religiøse da slike aksjoner mot oljeinstallasjoner i *dar al-islam* motstred islamsk jurisdiksjon, hvor *jihad* kun er regnet som hellig krig i *dar al-harb*. Operasjonens taktiske karakter underkjente samtidig Juergensmeyers teorier om *performative acts* og kosmisk krig. Den var ikke et radikalt forsøk på å endre menneskers verdensbilde, men snarere en kalkulert vurdering hvor sannsynligheten for en vellykket terroraksjon var stor. Argumentet understøttes av at hendelsene skjedde i perifere strøk øst i Jemen hvor myndighetene ikke hadde reell politisk kontroll. Dette samsvarer med Klejda Mulajs teori om at slike aksjoner skjer i områder hvor staten ikke sikrer eget territorium eller har bred legitimitet i lokalbefolkningen.

Det er flere indikatorer nevnt ovenfor for å hevde at det først og fremst var politiske motiver som lå til grunn for terroroperasjonen. At operasjonen skjedde i grisevredte provinser i Jemen, hvor internasjonal mediedekning og interesse var liten minimerer sannsynligheten for

²³⁰ FBIS Report, *Compilation of Usama Bin Ladin Statements 1994 – January 2004*, 15.

²³¹ Whitaker, Brian, *Al-Qaeda is bleeding US to bankruptcy, Bin Laden claims*, The Guardian, 3 November 2004 <http://www.guardian.co.uk/world/2004/nov/03/usa.alqaida> (Lest: 8.12.2010).

²³² Kohlmann, Evan, *Al-Qaida in Saudi-Arabia: excerpts from "The Laws of Targeting Petroleum-Related Interest*, Globalterroralert.com, 2006 <http://azelin.files.wordpress.com/2010/08/al-qaida-in-saudi-arabia-excerpts-from-e2809cthe-laws-of-targeting-petroleum-related-interests.pdf> (Lest: 13.10.2010).

at det var en symbolsk aksjon utført av religiøse aktivister i henhold til Juergensmeyers teori. Den viktigste effekten av operasjonene i Jemen var sannsynligvis at den markerte at organisasjonen var på fote igjen, og at *jihadistenes* fengselsrømning tidligere på året kunne ha store konsekvenser for den lokale sikkerheten.

5.2.3 Attentatet mot Ali Mahmoud Qusailah

Den 27. mars 2007 ble politietterforsker Ali Mahmoud Qusailah drept i provinsen Marib. Store folkelige protester rettet seg mot myndighetenes innsats i arbeidet med å finne de skyldige,²³³ men et år senere ble Ali Saleh Amiofa, et medlem av AQAP, arrestert for attentatet.²³⁴ Drapet kan ses i lys av at Qusailah som politimann var statens representant i Marib. AQAP betraktet regjeringen og president Ali Abdullah Saleh som forrædere av islam i sitt magasin *Sada al-Malahim* på grunn av det angivelige politiske samarbeidet med Vesten. Etter 11. september ble den jemenittiske presidenten presset politisk av internasjonale aktører til å ta et endelig oppgjør med *jihadistene* i Jemen og kutte suspekte relasjoner mellom slike aktører og myndighetspersonell. ”Thanks to western pressures among other things, there are also fewer jihad-friendly regimes willing to support or turn a blind eye to Islamist militancy... Yemeni governments have become gradually less complacent toward militant activism.”²³⁵

Samtidig førte eksternt politisk involvering i jemenittisk anti-terrorarbeid til sinne fra befolkningen om at president Saleh var en lakei for USA. Et Wikileaks-dokument bekreftet at amerikanske droneangrep foregikk mot mål i Jemen, men at president Saleh ville lyve til sitt eget folk om at operasjonene var under hans kommando.²³⁶ Qusailah kan ha blitt regnet som en sekundærfiende i tjeneste for primærfienden USA, og at han som statens tjener opprettholdt en samfunnsorden som AQAP anså som sin umiddelbare oppgave å endre. Denne hypotesen sammenfaller med den revolusjonære strategi om at muslimske korrupte regimer må veltes før Palestina kan frigjøres. Drapet på Qusailah kan ha vært utført av politiske motiver der politimannen på et lokalt plan sto i veien for etableringen av

²³³ Yemen Times, *Hundreds of demonstrators demand arresting Qusailah killers*, Yemen Times, April 30, 2007 <http://www.yementimes.com/DefaultDET.aspx?i=1046&p=local&a=1> (Lest: 27.11.2010).

²³⁴ Yemen Observer, *Al-Qaeda member arrested in Yemen*, Yemen Observer, December 2, 2007 <http://www.yobserver.com/local-news/10013350.html> (Lest: 27.11.2010).

²³⁵ Hegghammer, *The Ideological Hybridization of Jihadi Groups*.

²³⁶ Holmes, Oliver and Ghosh, Bobby, *In Yemen, a WikiLeaks Whiskey Controversy*, Time Magazine, Nov. 29, 2010, <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,2033511,00.html> (Lest: 20.5.2010).

terrororganisasjonen, noe som kunne være en reell konsekvens av myndighetenes hardere politikk mot militante islamister.

5.2.4 Drapet på Mohammed Ben Rabeesh al-Kaalan 20. oktober 2008

En lignende aksjon ble gjennomført av AQAP over et år senere da Mohammed Ben Rabeesh al-Kaalan, sikkerhetssjef i Maghdal-distriktet, ble drept av en pakkebombe 20. oktober 2008. Terrorgruppen publiserte en 10 minutters lang video hvor sikkerhetssjefen ble ansvarliggjort for drapet på den tidligere lederen av al-Qaida i Jemen, Abu Ali al-Harhi.²³⁷ Journalisten Abdul Elah Haider Shayea hevdet at slike aksjoner ble legitimert av organisasjonen gjennom en ”with or against us-policy”:

AQAP evaluates Sunni Muslims on a sliding scale – those who are loyal to Al-Qaeda to one end, and those collaborate with America on the other. International intervention, however, can be just as polarizing, since the America-led anti-terror campaign relies on the attitude “If you’re not with us, you’re against us”²³⁸

Utsagnet ga støtte til Klejda Mulajs teori om at voldelige grupper forholder seg til politiske rammebetingelser. Internasjonale normer og praksiser overtas av voldelige ikke-statlige aktører i forsøk på å legitimere sine handlinger i henhold til gjeldende politiske konvensjoner.

5.2.5 Henrettelsen av Bassam Sulayman Tarbush

I midten av juni 2009 ble politimannen Bassam Sulayman Tarbush kidnappet av AQAP. Noen måneder etter kidnappingen ble det publisert en video på internett der Tarbush var i ferd med å bli henrettet.²³⁹ Videoen viste imidlertid ikke selve henrettelsen, noe som i følge Jemen-ekspert Gregory Johnsen, kunne være et bevisst valg fra AQAP ettersom slike makabre videoer fra Irak hadde hatt motsatt effekt på seerne enn intendert.²⁴⁰ Dette var trolig en kalkulert og rasjonell vurdering der publikums sannsynlige reaksjon ble lagt til grunn for om de skulle vise hele videoen. Dersom Johnsen hadde rett i grunnen til AQAPs sensurering av henrettelsen, var dette en indikasjon om at organisasjonen var en politisk aktør som var avhengig av støtte i folket. Mulaj sier at lokalbefolkningen er en rekrutteringskilde til

²³⁷ CBS News, *Al-Qaeda in Yemen settles account with security officials*, CBS News, May 21, 2009, http://www.cbsnews.com/8301-502684_162-5032478-502684.html (26.10.2010).

²³⁸ Hider Shayea, Abdul Elah, *Reviving the Dead: The Yemeni Government and al-Qaida's Resurgence*, arabinsight, 24.8.2010, <http://www.arabinsight.org/aiarticles/229.pdf> (Lest: 13.12.2010).

²³⁹ Johnsen, Gregory, *The Bassam Sulayman Tarbush Execution*, Waq al-Waq, November 26, 2009 <http://bigthink.com/ideas/26077> (Lest: 13.12.2010).

²⁴⁰ Ibid.

voldelige ikke-statlige grupper, noe som bidrar til at gruppen må tilpasse seg den lokale konteksten. Henrettelsen viste samtidig hvordan muslimer som ble ansett som sekundærfienden kunne demoniseres og avhumaniseres gjennom en kollektiv bevissthet hos religiøse aktivister, og bli regnet som representanter for det onde. Et verdensbilde der henrettelser oppfattes som moralsk forsvarlig kan ses som en parallell til Skinners eksempel om at heksetro var rasjonelt i den tids gjeldende konvensjoner. På den andre siden kunne terroraksjoner mot politi og sikkerhetspersonell ha klare politiske motiver. Slike mindre, lokale aksjoner ryddet, i følge Johnsen, også vei for større operasjoner og var nødvendige for at organisasjonen skulle overleve. Om henrettelsen skrev Johnsen:

This is the type of thing that is not likely to get a lot of traction in the English language media, but it is this type of thing that has the biggest impact on the ground. Most foreign journalists tend to focus, understandably, on explosions and large attacks, but those tend to follow out of incidents like this.²⁴¹

De individrettede aksjonene mot politi og sikkerhetspersonell i første fase av organisasjonen terrorkampanje var i tråd med proporsjonalitetskriteriet, og lignet på asymmetriske geriljaoperasjoner. Motivene bak terroraksjonene synes å være av politisk karakter og sammenfallende med teorien om at det er politisk endring som var det overordnede motivet for bruken av vold fra organisasjonens side. Gruppen var i kontakt med publikum gjennom moderne kommunikasjonsmetoder mens Juergensmeyer hevder at religiøse aktivister avfeier å bruke politiske virkemidler og at dramatiske terroraksjoner i seg selv skal endre menneskers oppfatning av verden. Juergensmeyers forklaringsmodeller om religiøse aktivisters manikeiske verdensbilde og *performance violence* var tilsynelatende ugyldige da AQAP gjennom videoer og uttalelser ønsket å rettferdiggjøre sine handlinger, samtidig som aksjonene var rettet mot laverestående statspersoner som motarbeidet gruppen på et lokalt plan.

5.2.6 Terroraksjoner mot utenlandske turister i Jemen

I perioden mellom aksjonene mot politi og sikkerhetspersonell i Jemen ble også utenlandske turister rammet av terroraksjoner utført av AQAP. En selvmordsbomber drepte ni mennesker i Marib 2. juli 2007. Syv av ofrene var spanske turister som besøkte et gammelt tempel mens de to siste var jemenittiske guider.²⁴² 18. januar 2008 ble to belgiske turister og to

²⁴¹ Johnsen, Gregory, *Wednesdays Papers: Another regional movement*, Waq al-Waq, November 25, 2009 <http://bigthink.com/ideas/25716?showComment=1259215361462> (Lest: 13.12.2010).

²⁴² Reuters, *Al-Qaida blamed for Yemen attack*, Reuters, 4 July, 2007.

jemenittiske sjåførere drept av gruppen.²⁴³ Blant de sivile menneskene som ble drept i terroraksjonene var det kvinner. Likhetstrekkene mellom aksjonene var påfallende, begge operasjonene mot globale mål rammet utenlandske turister i perifere strøk av Jemen. En uttalelse fra gruppen advarte ikke-muslimer om at de risikerte livet om de reiste til den arabiske halvøy: ”We disavow responsibility for any infidel who has entered the Arabian Peninsula, and his blood and money are open for the taking.”²⁴⁴

Både terroraksjonene og utsagnet brøt med kriterier om hvor og hvordan *jihad* skulle utføres, i henhold til islamsk juridisk praksis. Krigføring i krigens hus *dar al-harb* var den eneste form for krig som var *jihad*. Den islamske tradisjonen er opptatt av at ikke-stridende skal skånes for vold,²⁴⁵ i tråd med diskrimineringsprinsippet. Forutsetningene for at vold i islams hus *dar al-islam* var legitimt var i følge al-Shaybani at det hersket indre opprør og at bruken av vold var forbeholdt den høyeste autoritet. Ettersom terroraksjonene skjedde i islams hus motstred handlingene også *jus ad bellum* kriterier om rett intensjon og rett grunn til krig ettersom *jihad* måtte skje med hensikt om å etablere en stabil orden.

5.2.7 Hvordan forstå terroraksjonene mot sivile turister?

Skinner skriver at det er viktig å forstå hvordan tilsynelatende irrasjonelle forestillinger rasjonaliseres i et samfunn på en bestemt tid. I den sammenheng kan det være interessant i henhold til oppgavens problemstilling å se hvordan drap på sivile kunne oppfattes som legitimt for AQAP. Gjennom utsagnet og drapene på turistene ble det illustrert hvordan retorikk og handlinger sto i kontrast til islamsk juridisk praksis. Det blir naturlig å trekke frem at konstruksjonen av fienden handler om en demoniseringsprosess hvor fienden avhumaniseres og ses som en representant for det onde. The demonization of an opponent is easy enough when people feel oppressed or have suffered injuries at the hands of a dominant, unforgiving, and savage power.²⁴⁶

Hvem er dette onde? Er det vestlige sivile som er den angivelige dominerende og utilgivelige hersker? Hvordan kan sivile turister bli holdt ansvarlige som representanter for en verdensorden som oppleves som så urettferdig og distansert at drap blir regnet som legitime

²⁴³ Worth, F. Robert, *Belgian Tourists Killed in Yemen Ambush*, New York Times, January 19, 2008, <http://www.nytimes.com/2008/01/19/world/middleeast/19sana.html?pagewanted=print> (Lest: 30.9.2010).

²⁴⁴ Sada al-Malahim, *Bearing No Responsibility*, NEFA Foundation, March 10, 2008, <http://nefafoundation.org/file/nefaqaidayemen1008-3.pdf> (Lest 18.9.2010).

²⁴⁵ Kelsay, *Islamic Tradition And The Justice Of War*, 103.

²⁴⁶ Juergensmeyer, *Terror In The Mind of God*, 175.

handlinger. Francois Burgat mener at det eksisterer en generell frustrasjon blant muslimer som handler om lokal og internasjonal politisk urettferdighet.

...the violence of the local political environment, the exclusion from representation of a whole political generation, and the support of the international environment for the implementation and the legitimization of such violence seem to have played a decisive role...²⁴⁷

På samme tid er det de færreste muslimer som i utgangspunktet vil bruke vold som følge av politisk marginalisering.²⁴⁸ I følge Burgat er det ikke religiøse motiver for al-Qaidas bruk av vold, men politiske krav.

...*al-Qaeda's rebellion is less religious than political and that "radical Islamism" contains infinitely less religious fundamentalism, sectarianism, and obscurantism than a not always illegitimate defense of more down-to-earth political or economic interests...*²⁴⁹

Sitatet korrelerer med Klejda Mulajs teori om at bruk av vold i realiteten handler om krav om politisk endring. Terroraksjonene mot turistene illustrerte en ideologi som lå tett opp til innholdet i Osama Bin Ladens *fatwa-erklæringer* fra 1990 tallet hvor vestlige sivile ble regnet som legitime mål.²⁵⁰ Da Bin Laden var sett på som den symbolske leder av AQAP i *Sada al-malahim* er det grunn til å tro at hans globale *jihad* i gruppens øyne rettferdiggjorde drap på sivile. Saudieren sa eksplisitt at sivile amerikanere var legitime mål på grunn av at demokratiske rettsprinsipper ga folket muligheten til å velge sin leder, og var som et resultat av dette ansvarlig for politikken som ble ført.²⁵¹ En kan anta at AQAP gjennom terroraksjonene mot turistene utvidet fiendebildet fra Osama Bin Ladens fokus på amerikanere til å omfatte vestlige borgere generelt. Årsaker til dette kan ha vært den opphetede karikaturstriden i Europa som AQAP eksplisitt nevnte i *Sada al-malahim* og de militære bidragene til USA i forbindelse med invasjonen av muslimske land.

President Saleh fortalte at angrepene ville ramme nasjonaløkonomien hardt, da aksjonene indirekte rammet turistnæringen.²⁵² De økonomiske konsekvensene kan ha vært en strategisk vurdering fra AQAPs side. Turistnæringen er en viktig økonomisk faktor til at det neopolitiske regime i Jemen har ressurser til å befeste sin regjeringsmakt. Slike aksjoner kan indirekte svekke både de økonomiske forutsetningene for regimestabilitet og politisk

²⁴⁷ Burgat, *Islamism in the shadows of al-Qaeda*, 98.

²⁴⁸ Ibid.

²⁴⁹ Ibid 89.

²⁵⁰ FBIS Report, *Compilation of Usama Bin Ladin Statements 1994 – January 2004*, 56-58.

²⁵¹ Ibid 216.

²⁵² Yemenonline, *Tourists in Yemen are outnumbered by Al-Qaida*, YemenOnline, March 11, 2008, <http://www.yemenonline.info/news-1190.html> (Lest: 10.10.2010).

legitimitet ved å bevise at staten ikke evner å sikre sitt territorium juridisk, sosialt eller politisk.

5.2.8 Jenteskole rammet den 18. mars 2008

Den 18. mars 2008 ble den amerikanske ambassaden utsatt for et mislykket angrep der tre raketter slo ned 50 meter fra ambassaden og traff en jenteskole. En jemenittisk vakt og en jente ble drept, mens femten elever og fire vakter ble skadet. Etter angrepet ble det spekulert i at det var jenteskolen som var målet for aksjonen.²⁵³ En uke senere påtok *Jund Al-Yemen Brigades* seg ansvaret for aksjonen som var rettet mot ambassaden på en islamistisk militant web-side.²⁵⁴ Det er lite tilgjengelig informasjon om organisatoriske strukturer i AQAP, noe som gjør det vanskelig å definere hvilken tilknytning *Jund Al-Yemen Brigades* hadde til organisasjonen. Nicole Stracke mente at *Jund Al-Yemen Brigades* var ledet av Hamza al-Dhayani og at medlemmene av gruppen var unge, fattige jemenitter som manglet militær erfaring.²⁵⁵ Fattigdom og dystre fremtidsutsikter kan ha ført til at unge jemenitter i desperasjon og politisk frustrasjon valgte å slutte seg til voldelige grupper. Jeg velger å regne angrepet som en AQAP-aksjon på bakgrunn av at al-Dhayani er et kjent al-Qaida medlem.²⁵⁶ Mangel på ressurser og militær kompetanse resulterte i det feilslåtte angrepet som var svært upopulært blant befolkningen i Jemen.²⁵⁷

Aksjonen tok ikke hensyn til *jus in bello* kriterier om sivil immunitet og at ikke-stridende skal skånes for direkte angrep i krigen, selv om det intenderte målet var ambassadebygningen. I tillegg vil jeg påstå at aksjonen avkrefte et kosmisk verdensbilde, ettersom beklagelsen i etterkant illustrerte at de ansvarlige *jihadistene* for aksjonen var avhengige av legitimitet i folket, og ikke nødvendigvis anså seg selv som en hellig utvalgt fortropp av krigere. Religiøse aktivister med et manikeisk verdensbilde som Baruch Goldstein, Timothy McVeigh og Aum Shinrikyo adlydde for eksempel kun Guds logikk.

²⁵³ Al-Kibsi, Mohammed, *Girls' school adjacent to U.S Embassy in Sana'a attacked, female principals threatened*, Yemen Observer, March 20 2008, <http://www.yobserver.com/front-page/10013938.html> (Lest: 15.10.2010).

²⁵⁴ Mareb Press, *Al-Qaeda claims mortar attacks in Yemen*, marebpress.net, 25 March, 2008, http://marebpress.net/news_details.php?lng=english&sid=10363 (Lest: 3.10.2010).

²⁵⁵ Stracke, Nicole, *Al-Qaeda in Yemen Divided*, Middle East Institute, 26 June 2008, <http://www.mei.nus.edu.sg/blog/issues/opposition-movements/al-qaeda-in-yemen-divided> (Lest: 3.10.2010).

²⁵⁶ The Long War journal, *Al-Qaeda's senior leaders*, The Long War Journal, ingen dato <http://www.longwarjournal.org/al-qaeda-leaders.php> (Lest: 12.12.2010).

²⁵⁷ Al-Kibsi, Mohammed, *Girls' school adjacent to U.S Embassy in Sana'a attacked, female principals threatened*.

5.2.9 Mindre aksjoner våren 2008

En eiendom hvor det bodde amerikanske oljeeksperter ble utsatt for et rakettangrep 6. april 2008 i hovedstaden Sana'a. De tre rakettenes landning like ved residensen til amerikanerne, uten å gjøre store skader. Syv mennesker ble arrestert i etterkant av aksjonen.²⁵⁸ Tre dager senere ble Canadian Nexen Petroleum i Sana'a utsatt for et mislykket angrep. En improvisert bombe ble kastet inn i en kino på området, uten at dette førte til noen skader. Mellom april og august 2008 skjedde en bølge (10 registrerte angrep) av mindre, amatørmessige AQAP-aksjoner mot revolusjonære mål som militærstasjoner og politistasjoner i provinsene Marib og Hadramawt. Angrepene var små og amatørmessige noe som kunne indikere at terroraksjonene ikke var symbolske aksjoner som kjennetegner religiøs terrorisme: "What is striking about religious terrorism is that it is almost exclusively symbolic, performed in remarkably dramatic ways."²⁵⁹ Aksjonene på vårsiden 2008 kan snarere ses i lys av Mulajis teori om at slike voldelige aktører påfører fienden stadige skader og sprer frykt, noe som demoraliserer motstanderens vilje til politisk konflikt.

5.2.10 Ambassadeangrepet 17. september 2008

Den amerikanske ambassaden i Sana'a ble angrepet av to bilbomber, raketgranater og automatvåpen den 17. september. Ti ambassadevakter og seks *jihadister* ble drept i aksjonen.²⁶⁰ Den første bilbomberen forsøkte å sprengte selve inngangen til ambassaden, mens den andre selvmordsbomberen kjørte inn på ambassadeområdet og detonerte bomben. Dette var en taktisk form for terroraksjon som tidligere hadde vært brukt av al-Qaida i Irak.²⁶¹ Angrepet skjedde på morgenen og aksjonistene var forkledd som soldater. Raketgranater ble avfyrt og det ble skutt med automatvåpen mot vaktene som beskyttet ambassaden.²⁶² En fraksjon av AQAP påtok seg ansvaret for aksjonen.²⁶³ Operasjonen var en av de mest taktisk avanserte som organisasjonen til hadde gjennomført. Journalisten Abdulilah al-Shayea hevdet

²⁵⁸ Jordan Times, *Al-Qaeda claims rocket attack in Yemen*, The Jordan Times, 8 April, 2008, <http://www.jordantimes.com/index.php?news=6988&searchFor=abdullah> (Lest: 4.12.2010).

²⁵⁹ Juergensmeyer, *Terror In The Mind of God*, 220.

²⁶⁰ Knickmeyer, Ellen, *Attack Against U.S Embassy in Yemen Blamed on Al-Qaeda*, Washington Post, 18 September, 2008 <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/09/17/AR2008091700317.html> (Lest: 7.12.2010).

²⁶¹ Knickmeyer, *Attack Against U.S Embassy in Yemen Blamed on Al-Qaeda*.

²⁶² Worth, F. Robert, *10 are killed in Bombings at Embassy in Yemen*, New York Times, 17 September, 2008 <http://www.nytimes.com/2008/09/18/world/middleeast/18yemen.html> (Lest: 2.12.2010).

²⁶³ Ibid.

at aktivister fra AQAP kunne ha infiltrert regjeringen ettersom utstyr, biler, våpen og klær fra jemenittiske spesialstyrker ble brukt under operasjonen.²⁶⁴

Aksjonen 17. september og rakettangrepet som traff jenteskolen tidligere samme år, er ikke i samsvar med teoriene om aktivistenes manikeiske verdensbilde og *performance violence*. Ingen av aksjonene var kjennetegnet av ekstreme og dramatiske aksjonsformer hvor symboleffektene og publikums persepsjon var av det slaget Juergensmeyer kaller *performative acts*. Dersom AQAP virkelig hadde et radikalt verdensbilde i tråd med kosmisk krig teorien, er det uforståelig hvorfor ikke organisasjonen for eksempel forsøkte å drepe president Ali Abdullah Saleh,²⁶⁵ som gjennom organisasjonens retorikk i *Sada al-Malahim* ble fremstilt som en korrump og vantro leder. På bakgrunn av president Salehs upopulære posisjon i det jemenittiske folket, som folkeprotestene våren 2011 er et bevis på, kunne et attentat ha styrket organisasjonens politiske innflytelse i Jemen. I stedet valgte organisasjonen en strategisk utvelgelsesprosess av politi og sikkerhetsaktørene som motarbeidet organisasjonen i perifere provinser av Jemen. En hypotese om hvorfor ikke aktivistene forsøkte å utføre et attentat mot Saleh kan dreie seg om hans instrumentelle verdi i propaganda og rekrutteringsvirksomhet. Et fiendebilde uten presidenten kunne ha ført til at organisasjonen mistet en tilsynelatende legitim aktør i bruken av vold. Anklager om at den jemenittiske presidenten var en vantro marionett i tjeneste for USA-Israel alliansen bidro til at organisasjonens terroraksjoner mot både lokale og globale mål, i og utenfor Jemen, kunne oppfattes som en rettferdig motstandskamp.

Mangelen på aksjoner mot president Saleh fra AQAP kan ses som en parallell til det sentrale al-Qaidas Palestina-diskurs. På tross av at fjerningen av Israel er en reell motivasjonsfaktor og et langsiktig mål for flere militante islamister, så fungerer hele Palestina-diskursen samtidig som rekruttering og propagandaverktøy for *jihadister*. Forsvinner Israel vil al-Qaidas fiendebilde simpelthen rakne. På et lokalt plan kunne AQAP oppleve et vakuum i sitt ideologiske fiendebilde dersom Saleh elimineres. Det kan med andre ord være frykten for de langvarige rekrutteringskonsekvensene at president Saleh kun ble utsatt for verbale angrep og ikke fysiske angrep. Sett i lys av at presidenten i skrivende stund har reist fra Jemen til Saudi-

²⁶⁴ International Institute for Counter-Terrorism, *Yemen: the Campaign against Global Jihad and the Houthis-Situation Report and Directions of Development*, International Institute for Counter-Terrorism, October 2010 http://www.ict.org.il/Portals/0/Internet%20Monitoring%20Group/JWVG_Yemen_Global_Jihad.pdf (Lest: 14.12.2010).

²⁶⁵ Det finnes flere eksempler, i følge Juergensmeyer, på at religiøse aktivister begår attentat mot hva de anser som opprettholdere av det onde. Den tidligere israelske presidenten Yitzhak Rabin ble for eksempel drept i 1995 av den radikale aktivisten Yigal Amir.

Arabia for medisinsk behandling, og med all sannsynlighet ikke kommer tilbake som president,²⁶⁶ er det grunn til å tro at Saleh er ute av AQAPs fiendebilde. Konsekvensene av dette er uklare, men det kan føre til at organisasjonen retter større oppmerksomhet mot den globale fienden USA, eller fokuserer på det saudiske teokratiet.

Organisasjonens aksjonsmønster virket så langt i kampanjen preget av politiske motiver snarere enn religiøse motiver. Kampanjen var kjennetegnet av mindre og amatørmessige aksjoner noe som stod i opposisjon til Juergensmeyers teori om at religiøs terrorisme inneholder mer omfattende og ekstreme terroraksjoner. En hypotese er at dette handlet om at organisasjonen ikke hadde ressurser til å utføre dramatiske aksjoner som endret publikums verdensoppfatninger. Det kunne også virke som om AQAP gjennom drapene på politi og sikkerhetspersonell i Jemen hadde nok med å sikre sin egen overlevelse. Organisasjonen kan derfor ha valgt sine mål ut i fra evne, noe aksjonsmønsteret så langt beviste.

5.2.11 Sør-koreanske turister drept av selvmordsbomber 15. mars 2009

En bombe drepte fire sør-koreanere og en jemenitt 15. mars 2009 i provinsen Hadramawt.²⁶⁷ De sør-koreanske turistene hadde samlet seg på en høyde ved den historiske byen Shibam hvor gruppen fotograferte byen. Det var uklart hva som var årsaken til eksplosjonen som tok livet av de fem menneskene før AQAP påtok seg ansvaret for aksjonen og bekreftet mistanker om selvmordsaksjon.²⁶⁸ Tre dager etter selvmordsaksjonen ankom en delegasjon fra Sør-Korea Jemen for å etterforske aksjonen. På vei tilbake til flyplassen i Sana'a ble gruppen angrepet av AQAP-aktivister.²⁶⁹ Som under ambassadeangrepet ble aksjonen gjennomført med klær og utstyr fra jemenittiske spesialstyrker,²⁷⁰ noe som kunne forsterke antakelsene om at det eksisterte AQAP-sympatisører i myndighetsposisjoner. Angrepet ble gjennomført få dager etter forrige aksjon og beviste organisasjonens evne til planleggelse, rekruttering og gjennomføring av aksjoner på kort tid. Dessuten bidro aksjonen til en form for operasjonell integritet til organisasjonen ettersom at det ikke var en tilfeldig terroroperasjon, men en oppfølger til det første angrepet på koreanere.

²⁶⁶ Reuters, *Yemen's Saleh has surgery in Saudi, crowd sheer exit*, Reuters, June 5, 2011.

²⁶⁷ Arabian Business, *Four South Koreans killed in Yemen explosion*, Arabian Business, 16 March, 2009 <http://www.arabianbusiness.com/four-south-koreans-killed-in-yemen-explosion-78987.html> (Lest: 26.10.2010).

²⁶⁸ Reuters, *Al Qaeda claims Yemeni suicide attack killing four South Korean*, Reuters March 27, 2009.

²⁶⁹ BBC News, *Fresh attack on Koreans in Yemen*, BBC News, 18 March, 2009 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7949961.stm> (Lest: 25.10.2010).

²⁷⁰ International Institute for Counter-Terrorism, *Yemen: the Campaign against Global Jihad and the Houthis-Situation Report and Directions of Development*.

Et spørsmål i etterkant av aksjonene er hvorfor ikke-vestlige som koreanere ble utsatt for selvmordsbombingen. Imidlertid kan koreanerne ha blitt sett på som vestlige i en politisk og kulturell sammenheng med tilknytning til USA. I spørsmålet om dette var et angrep mot hva gruppen anså som den fjerne fienden, som hadde vært ensbetydende med Vesten og Israel, er vanskelig å vurdere. Kampanjen hadde så langt rettet seg mot vestlige mål i organisasjonens globalt rettede aksjoner. På bakgrunn av Juergensmeyers fokus på at religiøse aktivister har et manikeisk verdensbilde hvor det gode må overvinne det onde så er det grunn til å hevde at koreanerne i AQAPs øyne tilhørte den onde sfæren som måtte bekjempes. Aksjonen utvidet fiendebildet til organisasjonen ytterligere, og indikerte at alle ikke-muslimske aktører kunne bli regnet som legitime mål. AQAP rettferdiggjorde aksjonen gjennom Sør-Koreas militære støtte til USAs krig mot terror. Ironisk nok trakk Sør-Korea ut sine styrker fra Irak i desember 2008.²⁷¹ På tross av den dårlige timingen virket drapene politisk motivert da argumentene i realiteten handlet om militær intervensjon og okkupasjon i den muslimske verden.

5.2.12 Flere sivile henrettet i Saada i juni 2009

Ni mennesker, syv tyskere, en brite og en koreaner ble kidnappet 12. juni 2009 i Saada nord i Jemen. Myndighetene anklaget *houthi-aktører* for å stå bak kidnappingen, noe som ble avvist av den nordlige opprørbevegelsen selv.²⁷² Tre av ofrene ble senere funnet drept. Gregory Johnsen uttalte at henrettelsen av utlendingene bar preg av å være en AQAP-aksjon, da kidnappinger utført av stammeopprørere i Jemen historisk sett pleide å ende med at ofrene ble satt fri etter at løsepenger var betalt.²⁷³ Guido Steinberg sa i intervju med BBC at han ikke trodde at *houthi-aktører* var ansvarlige, ettersom drap på sivile ikke kjennetegnet de nordlige opprørernes motstandskamp som i all hovedsak rettet seg mot militære mål i Jemen.²⁷⁴ Steinberg hevdet at myndighetene forsøkte å gi opprørerne skylden for drapene av politiske årsaker og at det var mer sannsynlig at *sunni-islamistiske* aktører sto bak.²⁷⁵ De nordlige opprørerne beskyldte selv AQAP for å stå bak henrettelsen av utlendingene.²⁷⁶ Jeg har ikke

²⁷¹ Reuters, *Al Qaeda claims Yemeni suicide attack killing four South Korean*, Reuters, March 27, 2009.

²⁷² Yemen Post, *Yemen says 7 Germans kidnapped in the north*, Yemen Post, 10 April, 2010
<http://yemenpost.net/Detail123456789.aspx?ID=3&SubID=876&MainCat=10> (Lest: 23.11.2010).

²⁷³ Fox News, *Slaughter of Foreigners in Yemen Bears Marks of Former Gitmo Detainee, say expert*, Fox News, June 20, 2009 <http://www.foxnews.com/story/0,2933,527868,00.html> (Lest: 12.11.2010).

²⁷⁴ Steinberg, Guido, *Yemen recovers hostages' bodies*, BBC World Service, 16 June, 2009
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/8100500.stm> (Lest: 26.11.2010).

²⁷⁵ Ibid.

²⁷⁶ Philip, Catherine, *Fears for Briton among foreigners kidnapped in Yemen*, The Times, June 16, 2009
http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/middle_east/article6503973.ece (Lest: 13.12.2010).

funnet uttalelser fra gruppen om hvorvidt de var ansvarlige for drapene, men regner henrettelsene som en AQAP-aksjon på bakgrunn av Johnsen og Steinbergs argumenter.

Aksjonen i Saada brøt med den islamske tradisjonens *jus ad bellum* og *jus in bello* kriterier. Henrettelse av sivile brøt med kriteriene om væpnet makt som siste utvei, rett intensjon, proporsjonalitet mellom mål og midler, og korrekt oppførsel i krig. Krigsetikk var også oversett av organisasjonen i tidligere aksjoner, men dette var første gang sivile ble henrettet. Aksjonen minnet sterkt om al-Zarqawis voldelige herjinger i Irak ettersom han også drepte og henrettet sivile mennesker. Han rettferdiggjorde sine handlinger i et kosmisk verdensbilde hvor vold mot det onde ble ansett som et hellig mål i seg selv. Det finnes likhetstrekk mellom den islamske tradisjonens tolkning av når *jihad* er legitimt og Abu Musab al-Suris militærstrategi. Han skrev ”reality is the greatest witness to the value of a method of war”,²⁷⁷ og tok avstand fra krigshandlinger som bidro til at al-Qaidas budskap ble fremmedgjort og marginalisert blant muslimer generelt. Henrettelsene neglisjerte al-Suris prinsipper og bekreftet Juergensmeyers teori om at religiøse aktivister følger sine egne mentale forestillinger hvor den demoniserte motstanderen må bekjempes med alle mulige midler for at det gode skal seire.

På samme tid er det vanskelig å stadfeste om det virkelig var AQAP som stod bak henrettelsene. En hypotese er at aktører som på en eller annen måte var tilknyttet gruppen var ansvarlige, og at det var interne ideologiske splittelser om hva som ble regnet som legitim bruk av voldsmål. Hypotesen om at en gruppe inneholder ulike ideologiske retninger kan ses i lys av brevvekslingen mellom Ayman al-Zawahiri og al-Zarqawi, hvor den daværende nestlederen i al-Qaida rådet jordaneren om avslutte henrettelser av *shia-muslimer* og vestlige sivile i Irak.²⁷⁸ I følge al-Zawahiri tjente ikke dette politiske hensyn og det han kalte den ”viktigste sak”.²⁷⁹ Sekterisk vold ville splitte *jihadistene* og svekke kampen mot jødene og USA. Al-Zarqawi burde lytte til de muslimske massene, og fremme politiske budskap som muslimer kunne relatere seg til.²⁸⁰ Al-Zawahiri rådet med andre ord al-Zarqawi til å åpne øynene for politiske virkemidler og propaganda, noe som jordanerens puristiske og manikeiske verdensbilde neglisjerte som verdslige og uislamske interesser.

²⁷⁷ Brahim, *Crushed in the Shadows: Why Al Qaeda Will Lose the War of Ideas*, 104-105.

²⁷⁸ Lia, *Jihadi Strategists and Doctrinarians*, 123.

²⁷⁹ Ibid 124.

²⁸⁰ Ibid 125.

5.2.13 Militærkolonne angrepet av AQAP 31. juli 2009

En aksjon mot en militærkolonne i Marib 31. juli 2009 resulterte i at flere soldater mistet livet, fem tankser ble ødelagt og flere soldater ble skadet. En militærbil fylt med våpen og utstyr ble kuppet og syv soldater tatt til fange.²⁸¹ Soldatene ble filmet når de beklaget sin militære motstand mot AQAP og en av de fangede soldatene uttalte i opptaket at dersom det var en kristen som satt fanget ville myndighetene ha tatt affære umiddelbart.²⁸² Jemenittiske myndigheter nølte lenge med å uttale seg om saken og soldatene ble sluppet fri etter at de lovet og ikke kjempe mot organisasjonen igjen. Denne gesten bidro til at AQAP fikk en form for sympati i befolkningen, og undergravde samtidig myndighetenes autoritet og innsats for å frigi soldatene.

Aksjonen sammenfaller med bruk av vold for å oppnå politisk endring. Angrepet skjedde i et område hvor statens legitimitet blant lokalbefolkningen var svak. Etersom soldatene ble vist nåde utfordret gruppen myndighetenes autoritet i provinsen. Disse faktorene indikerte at gruppen fulgte al-Suris geriljalignende strategi og ivaretok sitt eget omdømme blant stammene i området, noe som underbygget Mulajs teori om at gruppen hadde politiske motiver. I en jemenittisk politisk kontekst preget av korrupsjon og et autoritært styresett kan AQAP ha følt at det eneste reelle håpet om politisk endring var forbundet med bruken av vold.

5.2.14 Attentatsforsøket mot Muhammad Bin Naif 27. august 2009

27. august 2009 ble anti-terrorsjef i Saudi-Arabia, Prins Muhammad Bin Naif, utsatt for et svært uortodokst attentatsforsøk av en selvmordsaksjonist som gjemte en bombe i sin egen kropp.²⁸³ Selvmordsbomberen Abdullah Hassan Tali' Asiri var registrert på listen over de 85 meste ettersøkte i Saudi-Arabia. Sammen med sin bror hadde Asiri reist til Jemen to år før attentatet for å la seg verve i AQAP. Asiri oppholdt seg i Marib i Jemen før han returnerte til

²⁸¹ Global Islamic Media Front, *Battle of Marib*, Liveleak.com, Jan 25, 2010 http://www.liveleak.com/view?i=5bb_1264444441 (Lest: 22.10.2010).

²⁸² Ibid.

²⁸³ Raghavan, Sudarsan, *In Failed Strike on Saudi Prince, a New Fear of Al-Qaeda's Tactics*, Washington Post October 7, 2009 <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/10/06/AR2009100603711.html> (Lest: 28.10.2010).

Saudi-Arabia.²⁸⁴ AQAP sto bak attentatsforsøket som var den første aksjonen gruppen utførte utenfor Jemen.²⁸⁵

Asiri ba om et møte med Bin Naif for å overgi seg. Bin Naif aksepterte forespørselen og sendte sitt eget fly for å hente Asiri i Najran, på grensen til Jemen. Under møtet i Bin Naifs eget hjem ga Asiri sin telefon til anti-terrorsjefen slik at han kunne garantere Asiris kamerater en rederlig behandling dersom også de overga seg. Mobilen aktiviserte bomben som detonerte og drepte Asiri, mirakuløst nok uten å skade Bin Naif.²⁸⁶

Thomas Hegghammer skrev på sin nettside *jihadica* 28. august 2009 at attentatsforsøket var det første mot en høytstående prins i saudisk historie og at dette kunne tyde på en dreining over til en revolusjonær strategi.²⁸⁷ Terrorforskeren mente at aksjonen var mulig på grunn av slurvete sikkerhetsrutiner i det saudiske sikkerhetsapparatet og at det ville overraske ham om en slik aksjon skjedde igjen. Scott Stewart i STRATFOR Global Intelligence hevdet at aksjonen var strategisk vellykket og at den illustrerte organisasjonens operasjonelle kapasitet.²⁸⁸ Det taktiske valget om å slå til under ramadan-feiringen var en klok beslutning, da den saudiske kongefamilien var mer imøtekommende for folket under den religiøse høytiden. Stewart skrev at aksjonen overrasket saudiske sikkerhetsmyndigheter som hadde blitt vel selvsikre etter at flere *jihadister* hadde overgitt seg til Bin Naif tidligere.²⁸⁹ Tidligere hadde verbale trusler mot det saudiske regime vært den eneste formen for motstand fra organisasjonens side.

Aksjonen forholdt seg til *jus in bello* kriterier som proporsjonalitet mellom mål og midler og diskrimineringsprinsippet. Bin Naif motarbeidet *jihadistene* aktivt og var ansvarlig for den angivelige torturen i saudiske fengsel. Den ekstreme aksjonen illustrerte et radikalt verdensbilde hvor aktivistene regnet den verdslige kampen som en opphøyet og avgjørende konflikt mellom det gode og det onde. Terroraksjonen var hva Juergensmeyer kaller *performance violence* i kraft av sin sterke symboleffekt ettersom selvmordsbomberen ofret

²⁸⁴ Al-Oreifij, Abdullah, *Suicide bomber named*, Saudi Gazette, October 28, 2009 <http://www.saudigazette.com.sa/index.cfm?method=home.regcon&contentID=2009083148387> (Lest: 13.10.2010).

²⁸⁵ Aljazeera, *Al-Qaeda claims Saudi prince attack*, Aljazeera, 28 August 2009, <http://sroblog.com/2009/08/28/al-qaeda-claims-saudi-prince-attack-aljazeera-english> (Lest: 13.10.2010).

²⁸⁶ Raghavan, *In failed strike on Saudi Prince, a new fear of Al-Qaeda's tactics*.

²⁸⁷ Hegghammer, Thomas, *On the Bin Nayef Assassination Attempt*, Jihadica.com, August 28, 2009, <http://www.jihadica.com/on-the-bin-nayif-assassination-attempt> (Lest: 12.10.2010).

²⁸⁸ Stewart, Scott, *AQAP: Paradigm Shifts and Lesson Learned*, Stratfor Global Intelligence, September 2, 2009 <http://hosted.verticalresponse.com/442059/b97d9cb28d/1641503493/de0450b813> (Lest: 14.12.2010).

²⁸⁹ Ibid.

livet på dramatisk vis for å kunne drepe en sentral aktør som motarbeidet *ihadister* som en representant for det herskende onde. Men aksjonen kunne også handle om at AQAP tok hevn for tortur i de saudiske fengsler, noe som bidro til å sakralisere hendelsen som en human handling ovenfor alle som hadde opplevd tortur.

It was the soldiers of Muhammad b. Naif who tortured our brothers in prison through sleep deprivation, hanging them and flogging them with electric whips and canes. It is they who cursed Allah during interrogations, without any fear from Allah or shame from people. It is these courageous soldiers who raided the houses of the innocent, breaking down doors, devastating their insides, making their children cry and stealing their wealth, leaving behind mothers bereaved of their children, widowed of their husband, and orphaned children.²⁹⁰

Aksjonen bar preg av politisk motiver da AQAP utfordret legitimiteten til det saudiske kongehuset i uttalelsen.

5.2.15 Juledagsplottet 25. desember 2009

25. desember 2009 forsøkte AQAP for første gang å utføre en terroraksjon utenfor den arabiske halvøy.²⁹¹ Umar Farouk Abdulmutallab fra Nigeria hadde blitt religiøst radikalisert under et opphold i Jemen. Før aksjonen advarte den religiøse lærde Anwar al-Awlaki om at det kunne komme et forestående terrorangrep mot amerikanske mål fra Jemen.²⁹² Aksjonen fant sted på et fly fra Amsterdam til Detroit hvor Abdulmutallab mislyktes i å tenne på eksplosiver som skulle sprengte flyet i luften, og ble selv forbrent på foten. Nigerianeren innrømmet like etter at han hadde tilknytning til AQAP og at eksplosivene kom fra Jemen, og en publisert video viste Abdulmutallab i våpentrening i Jemen.²⁹³

AQAP påtok seg ansvaret noen dager etter aksjonen som var en gjengjeldelse på amerikanske angrep i Jemen.²⁹⁴ Senere påtok Osama Bin Laden og al-Qaeda seg det overordnede ansvaret for aksjonen. I et lydopptak fortalte Bin Laden at USA aldri ville leve uten terror før Palestina

²⁹⁰ Sada al-malahim, *Why Muhammad bin Naif?*

²⁹¹ BBC News, *Detroit airliner incident was failed bomb attack*, BBC News, 26 December 2009 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8430612.stm> (Lest: 15.10.2010).

²⁹² Hosenball, Mark, *The Radicalization of Umar Farouk Abdulmutallab*, Newsweek, January 2, 2010.

²⁹³ The Telegraph, *Christmas Day bomber seen in al-Qaida video*, The Telegraph, 27 April 2010, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/northamerica/usa/7637799/Christmas-Day-bomber-seen-in-al-Qaeda-training-video.html> (Lest: 5.1.2011).

²⁹⁴ The Telegraph, *Detroit terror attack: al-Qaeda regional group claims responsibility*, The Telegraph, 28 December 2009, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/northamerica/usa/6901918/Detroit-terror-attack-al-Qaeda-regional-group-claims-responsibility.html> (Lest: 5.1.2010).

fikk oppleve fred.²⁹⁵ Aksjonen kan ha vært et strategisk forsøk på å få USA til å skifte fokus fra Afghanistan og Pakistan til Jemen, og på den måten skape tid og rom for al-Qaida til å sette til verks aksjoner mot vestlige mål. Hegghammer mente at aksjonen var irrasjonell av den grunn at Abdulmutallab var en unik ressurs som AQAP brukte opp for tidlig dersom organisasjonen virkelig hadde globale terrorambisjoner. Han hadde plettfritt rulleblad og gled uproblematisk gjennom etterretningsovervåking og andre anti-terroriltak, noe som organisasjonen kunne ha utnyttet i en helt annen skala enn i den mislykkede terroraksjonen. Hendelsen bekreftet samtidig ideen om kosmisk krig, ettersom organisasjonen tilsynelatende angrep USA ved den første mulighet som bød seg. Et manikeisk verdensbilde og en konflikt mellom godt og ondt var trolig ansett som så presserende at langsiktig planlegging av en terroraksjon ble nedprioritert. Dersom aksjonen hadde gått etter planen ville hundrevis av sivile mistet livet og krigsetikk ville vært oversett til fordel for aktivistenes egne rasjonelle handlingssett.

5.3 Oppsummering av ord og handlingsmønster

I ordmønsteret til AQAP var det verbale angrep på både den nære og fjerne fiende. Selv om det tilsynelatende var en jevn fordeling av kritiske ytringer mot globale og revolusjonære aktører synes anklagene i ytringer primært å rette seg mot Vesten som hovedansvarlig for den uretten som påføres muslimer. De muslimske regimeene stod i tjeneste for vestlige interesser og sikret sin egen makt gjennom dette samarbeidet, i følge AQAP. Et påfallende trekk i denne sammenhengen var organisasjonens kritikk av *shia-muslimer* og Hizbollah. Selv om utsagn tilla den globale trusselen fra USA i den muslimske verden og Israels undertrykkelse av palestinere mest tyngde, så var det like fullt oppfordringer til at angrep på den nære fienden burde prioriteres som et ledd i kampen for å befri Palestina. Det var et sterkere fokus på den globale fienden i ordmønsteret til organisasjonen enn i handlingsmønsteret i samme periode. Et funn er at aksjonene i begynnelsen av kampanjen var lokale og enkle operasjoner, før organisasjonen omsider utførte mer profesjonelle aksjoner mot globale mål i og utenfor Jemen. Dette kan ses i sammenheng til at AQAP fikk større operasjonell slagkraft utover i den undersøkte perioden.

Selv om de kategoriske inndelingene mellom religiøs og politisk vold er uklar og åpen for tolkning, er det grunn til å hevde at ord og handlingsmønsteret til en viss grad kan besvare hva

²⁹⁵ The Telegraph, *Alleged Osama Bin Laden tape released*, The Telegraph, 25 January 2010 <http://www.telegraph.co.uk/telegraphtv/7068777/Alleged-Osama-Bin-Laden-audio-tape-released.html> (Lest: 5.1.2010).

som var motivene bak handlingene. Etter å ha analysert utsagn og terroraksjoner som organisasjonen sto bak, er det klart at det generelt sett var politiske motiver og mål som lå til grunn for bruken av verbal og fysisk bruk av vold.

6 Konklusjon

6.1 Religiøse eller politiske motiver og mål for bruken av vold

Ordmønsteret til AQAP i perioden mellom 2006-2010 var preget av politiske motiver og mål, noe som korrelerer med Klejda Mulajs teorier om vold som et middel for politisk endring. Innholdet i tekster og uttalelser var av en politisk art og tilslørt av religiøse konnotasjoner og analogier. Dette markerte øyensynlig at organisasjonen var innleiret i en lingvistisk kontekst som var preget av religiøs ærefrykt og retorikk. Den religiøse retorikken må ses i sammenheng til Quentin Skinner som hevder at man må forholde seg til gjeldende konvensjoner når man vil nå frem med sine ytringer. Bak religiøse formaninger og lovprisninger fantes geopolitiske motiver og mål som frigjøringen av Palestina, veltingen av det saudiske kongehuset og den jemenittiske presidenten Ali Abdullah Saleh. Dette var hjertesaker som tilsynelatende både motiverte til og legitimerte bruken av vold. Det eksisterte en sammenheng mellom den politiske virkelighet og organisasjonens utspill om oljeressurser, korrupsjon og okkupasjonen av Palestina. Strukturmessig kan AQAP organisatorisk sett være inndelt i forskjellige nivåer der en politisk intellektuell elite oppildner underordnede medlemmer og depriverer muslimer til *jihad*.

Publiseringen av magasinet *Sada al-Malahim* var et politisk kommunikasjonsverktøy som indikerte at AQAP berodde seg på en viss grad av legitimitet i folket. Anerkjennelsen av medieeffekter var kontrast til Juergensmeyers teorier om *performance violence* og *performative acts* hvor terroraksjoner i seg selv var måter å kommunisere med publikum. Legitimitetsbyggingen handlet sannsynligvis også om organisasjonens egen overlevelse i de perifere områdene i Jemen, hvor AQAP utnyttet stammelojalitet og sentralmyndighetenes upopulære posisjon blant lokalbefolkningen. Gjennom magasinet kunne organisasjonen utfordre statsstyrte medier ved å gi alternative versjoner om politiske forhold lokalt og internasjonalt, og promotere seg selv som en politisk utfordrer til det autoritære regimet. Regimets maktkonsolidering vanskeliggjorde politisk endring til folket vilje, og tilgangen til

makt synes forbeholdt overklassen. En viktig grunn til at vold ble ansett som et effektivt middel handlet trolig om mangelen på demokratiske rettsprinsipper og fravær av politisk innflytelse. AQAPs henvisninger til anerkjente medlemmer og doktriner i *jihadistbevegelsen* bidro til å markere operasjonell og ideologisk lojalitet til det sentrale al-Qaida. Men fokuset på lokale aksjoner var en riktig observasjon fra Bin Laden da han instruerte om flere globale angrep mot vestlige mål. Dette var i så måte en revolusjonær tilnærming som minnet om Muhammad Farajs teori om at det var den nære fiende som måtte veltes i første omgang. AQAP tok tilsynelatende saudierens ord til følge utover kampanjen da vestlige mål ble utsatt for angrep og gruppen utviklet en hybridisert strategi som rettet seg mot både den nære og den fjerne fiende.

Juergensmeyers teorier om religiøse aktivisters manikeiske verdensbilde og kosmisk krig kan forsvares i visse ytringer, som at vestlige sivile som inntok den arabiske halvøy kunne tas av dage, og i aksjoner som rammet vestlige sivile i Jemen. Imidlertid må dette ses i relasjon til persepsjoner blant *jihadister* om at demokratiske valg i vesten gjorde folket ansvarlige for politikken som ble ført. Attentatsforsøket på Bin Naif var et eksempel på *performance violence* grunnet den ekstreme aksjonsformen. Til tross for dette var begrunnelsene for aksjonen politiske og handlet om sikkerhetssjefens angivelige torturering og arrestering av utallige muslimer. Bin Naif ble i likhet med de lokale politimennene i Jemen oppfattet som en trussel mot organisasjonens overlevelse.

De aller fleste verbale og fysiske angrep indikerte at det var politiske motiver og mål som definerte gruppens prosjekt. De mindre, geriljapregede aksjonene samsvarte med Abu Musab al-Suris pragmatiske tilnærming om asymmetrisk krigføring som den mest effektive. Selv om Abu Musab al-Zarqawis puristiske trosprinsipper ble beundret og jordaneren betraktet som en sann martyr i *Sada al-Malahim*, så var det ikke hans religiøse doktrine om krig som et hellig mål i seg selv som var utgangspunktet for gruppens bruk av vold. Det var snarere en realbasert tilnærming til bruken av vold hvor motivene bak ord og aksjoner var av politiske årsaker.

6.2 Prioritering av den nære eller fjerne fiende i gruppens strategi

Sammenhengen mellom ord og handlingsmønsteret i den studerte perioden illustrerte påfallende forskjeller mellom hvilke aktører som ble angrepet verbalt og fysisk av AQAP. Globale aktører som USA og Israel var prioriterte fiender av gruppen retorisk sett. Palestina-

diskursen og vestlig militær tilstedeværelse i arabiske land legitimere eksplisitte trusler mot vestlige sivile. På tross av fokuset på vesten i formaninger og tekster fra *Sada al-Malahim* var det færre globale angrep enn revolusjonære angrep, og ingen rettet seg mot jødiske mål.

En rød tråd i tekster fra *Sada al-Malahim* handlet om at det var USA, Israel og Europa som var roten til muslimers lidelser. I følge organisasjonen foregikk det politisk samarbeid mellom vesten og de autoritære muslimske regimene som sikret begge parters interesser over hodene til muslimer flest. Dette avhengighetsforholdet var hovedårsaken til okkupasjonen av Palestina, og frigjøringen av landet ville først skje etter at de muslimske regimene ble veltet. Det var denne strategien som tilsynelatende lå til grunn for legitimeringen av lokale aksjoner som på lang sikt ville kulminere med frigjøringen av Palestina. Parallelt med slike angrep foregikk det også kraftig verbal skyts mot president Saleh og det saudiske kongehuset, ansett som vantro lakeier i tjeneste for USA og Israel. I lys av økonomiske og sosiale omstendigheter i Jemen og Saudi-Arabia var det grunn å tro at persepsjoner om vestens grep om arabiske oljeressurser og støtte til regimene var adekvate argumenter for bredere kretser av folket. Sannsynligvis utnyttet organisasjonen sterke anti-vestlige strømninger og Palestina-saken bevisst gjennom politiske klagemål parallelt med at gruppen kjempet med lokale motiver og mål, noe som fremkom av gruppens handlinger.

Når det gjelder Juergensmeyers distinksjon mellom primær og sekundærfienden så beviste handlingsmønsteret at det var vanskelig å utheve en prioritert aktør i organisasjonens fiendebilde. Aksjonsmønsteret til AQAP rettet seg i første omgang mot lokale mål i perifere strøk av Jemen. Det var øyensynlig den nære fienden som var i fokus i drapene på jemenittiske politimenn. Utover kampanjen begynte organisasjonen å angripe turister fra en rekke nasjoner, dog ingen fra USA eller Israel. Gruppens aksjoner mot jemenittiske militærstyrker, Bin Naif og juledagsplottet viste et inkonsistent fiendebilde og forsterket inntrykket av at AQAP hadde en hybridisert strategi, hvor både den nære og fjerne fienden ble betraktet som likeverdige fiender. Juledagsplottet aktualiserte spørsmål om organisasjonens kapasitet til å utføre store angrep. Angrepet markerte at det like fullt kunne være evne som avgjorde organisasjonens strategi og hvilken fiende gruppen konfronterte. Den retoriske vektleggingen av globale aktører kunne være et uttrykk for ønsker om å ramme Vesten så lenge organisasjonen var kapabel til dette.

6.3 Refleksjoner om AQAPs fremtid

Det er problematisk å avfeie Mark Juergensmeyers teorier om religiøs terrorisme. En observasjon for fremtiden er om det var AQAP sine begrensede operasjonelle evner som avgjorde ord og handlingsmønsteret i den studerte perioden, eller om en fremtidig styrket organisasjon vil medføre flere spektakulære angrep som vil vekke til live Juergensmeyers teorier om *performance violence* og *performative acts*.

Det er flere aktuelle hendelser som kan påvirke AQAP i tiden fremover. Osama Bin Ladens død kan frigjøre organisasjonen for press som saudieren påførte gruppen i sine instruksjoner om å angripe globale mål. Fraværet av en karismatisk al-Qaida leder kan resultere i at AQAP i større grad enn tidligere velger å prioritere *jihad* i Jemen, og på den arabiske halvøy forøvrig. Videre kan dette bety at organisasjonen fjerner seg fra al-Qaidas globale ideologi og inntar en posisjon som en regional geriljagruppe som ensidig vil kjempe for politiske endringer på et lokalt plan. Dette vil utvilsomt minimere risikoen for ytterligere droneangrep fra amerikansk hold som øyensynlig er fokusert på globale terrortrusler i første omgang.

På den andre siden kan AQAP se sitt snitt i å utfordre det sentrale al-Qaidas posisjon ved å angripe vestlige mål som får internasjonal oppmerksomhet og samtidig anerkjennelse internt i *jihadistbevegelsen*. Parallelt med denne hypotesen kan det råde et hevnmotiv i slike angrep for å revansjere drapet på al-Qaida lederen. I sin helhet kan en aggressiv konfrontering av den fjerne fiende bidra til økt rekruttering og støtteerklæringer fra andre *jihadistbevegelser*.

I forbindelse med AQAPs bruk av vold har folkerevolusjonene i muslimske land bevist at politisk endring kan oppnås med fredelige midler, og kanskje marginalisert tanken om vold som et hensiktsmessig middel i politiske sammenhenger. Ord og protester har vist seg som mer effektive enn bruken av vold for å oppnå politisk endring. I den sammenheng har AQAP tilsynelatende havnet på sidelinjen da gruppens voldelige handlinger virker avstøtende på majoriteten av befolkningen. Denne forestillingen forsterkes av at det ofte er sivile eller betrodde tjenestemenn som har blitt offer for gruppens bruk av vold. Jemenitters positive persepsjoner av en pasifistisk tilnærming til politisk endring kan underminere både en revolusjonær og global *jihad*.

En fordel for AQAP er på samme tid det jemenittiske etterretnings og sikkerhetsapparatet som er opptatt med folkeprotestene. Organisasjonen kan utnytte fraværet av anti-terrorberedskap til å forberede og utføre nye terroraksjoner. Dette kan øke risikoen for angrep fremover da andre konflikter i muslimske land i forbindelse med den arabiske våren bidrar til at også USAs fokus på Jemen svekkes.

Da det er lite trolig at den jemenittiske presidenten Saleh returnerer til Jemen som landets øverste leder er han med all sannsynlighet ute av AQAPs fiendebilde. En konsekvens av dette kan være et økt fokus på det saudiske kongehuset som organisasjonen annonserte som en prioritert fiende gjennom *Sada al-Malahim*. Men det kan samtidig bety at organisasjonen blir mer globalt orientert og gjennomfører flere vestligrettede angrep. AQAP vil etter alle solemerker formes av Salehs resignasjon, Bin Ladens død og den arabiske våren fremover.

7 Litteraturliste

Bøker, rapporter og andre utgivelser

Annaniassen, Kåre. *Sikkerhet og sosial kontroll i en svak stat*. Masteroppgave, Universitetet i Oslo, 2008.

Barfi, Barak. "AQAP's soft power strategy in Yemen". *CTC Sentinel*, volume 3, Issue 11-12. (November 2010)

Binnie, Jeremy. "Dead man's shoes– Al-Qaeda looks to a future without Bin Laden". *Jane's Intelligence Review*. (June 2011)

Boucek, Christopher and Marina Ottaway. "Yemen on the brink". *Washington D.C: Carnegie Endowment for International Peace*. (2010)

Brahimi, Alia. "Crushed in the shadows: why Al Qaeda will lose the war of ideas". I *Studies in Conflict and Terrorism*, 33:93–110. (2010)

Brooke, Steven. "Strategic fissures: The near and far enemy debate". I *Self-inflicted wounds: debates and divisions within al-Qa`ida and its periphery*, edited by Assaf Moghadam and Brian Fishman. West Point: Harmony Project Combating Terrorism Center, 2010.

Burgat, Francois. *Islamism in the shadows of al-Qaeda*. Austin: University of Texas Press, 2008.

Burke, Jason. *Al-Qaeda– the true story of radical islam*. London: Penguin Books, 2004.

Coates, Anthony Joseph. *The ethics of war*. Manchester: Manchester University Press, 1997.

CTC Sentinel. "Special Issue: Yemen". *CTC Sentinel*, (January 2010)

Donner, Fred. "The sources of islamic conceptions of war". I *Just War and Jihad: Historical and Theoretical Perspectives on War and Peace in Western and Islamic Traditions*, edited by John Kelsay and James Turner Johnson. Westport, CT: Greenwood Press, 1991.

Gerges, Fawaz. *The far enemy– why jihad went global*. New York: Cambridge University Press, 2005.

Greenberg, Karen J. *Al-Qaeda Now– Understanding Today’s Terrorists*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.

Hegghammer, Thomas. *Jihad in Saudi-Arabia*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.

Hoffman, Bruce. *Inside terrorism*. New York: Columbia University Press, 2006.

Holte Wiig, Camilla. *Forpliktet til kamp – en studie av Abdullah Azzams fiendebilde og krigslegitimering*. Masteroppgave, Universitetet i Oslo, 2007.

Hosenball, Mark. *The radicalization of Umar Farouk Abdulmutallab*. Newsweek, January 2, 2010

Johnsen, Gregory D. ”The impact of bin Ladins death on AQAP in Yemen”. I *CTC Sentinel special issue, Bin Ladins killing and its effect on al-Qaida: What comes next?* (May 1, 2011)

Jin Mee Solvang, Silje. *Al-Qaida – Al-Qaidas kamp for folkets ”hearts and minds”*. Masteroppgave, Universitetet i Oslo, 2010.

Jordheim, Helge. *Lesningens vitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget, 2001.

Juergensmeyer, Mark. *Terror in the mind of god*. Third edition. Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 2003.

Kelsay, John. *Islam and War*. Louisville, Kentucky: Westminster/ John Knox Press, 1993.

Kelsay, John. ”Islamic tradition and the justice of war”. I *The ethics of war in Asian civilizations*, redigert av Torkel Brekke. London and New York: Routledge Taylor and Francis Group, 2006.

Kepel, Gilles. *Jihad– the trail of political islam*. London: I.B Tauris, 2008.

Lia, Brynjar. "Doctrines for jihadi terrorist training". I *Terrorism and Political Violence*, 20 (2008)

Lia, Brynjar. "Jihadi strategists and doctrinarians". I *Self-Inflicted Wounds: Debates and Divisions Within al-Qa`ida and its Periphery*, edited by Assaf Moghadam and Brian Fishman. West Point: Harmony Project Combating Terrorism Center, 2010.

Lia, Brynjar og Thomas Hegghammer. "Jihad strategic studies– The alleged al Qaida policy study preceding the Madrid bombings". *Studies in Conflict and Terrorism*, 27 (2004)

Mulaj, Klejda. *Violent non-state actors in world politics*. London: Hurst and Company, 2010.

Noorani, A.G. *Islam and Jihad: prejudice versus reality*. London and New York: Fernwood Publishing, 2002.

Ould Mahamedou, Mohammed-Mahmoud. "Al Qaeda – From the near to the far enemy and back (1988-2008)". I *Violent non-state actors in world politics*, edited by Klejda Mulaj. London: Hurst and Company, 2010.

Page, Michael, Lara Challita and Alistair Harris. "Al Qaeda in the Arabian peninsula: framing narratives and prescriptions". I *Terrorism and Political Violence*, Volume 2 (2011)

Paz, Reuven. "Jihadis and Hamas". I *Self-Inflicted Wounds: Debates and Divisions Within al-Qaida and its Periphery*, edited by Assaf Moghadam and Brian Fishman. West Point, Harmony Project Combating Terrorism Center, 2010.

Peters, Rudolph. *Jihad in classical and modern Islam– a reader*. Princeton: Markus Wiener Publisher, 1996.

Phillips, Sarah. "What comes next in Yemen?". *Carnegie Endowment*, 107 (March 2010)

Reichberg, Gregory, Henrik Syse and Endre Begby. *The ethics of war*. Oxford: Blackwell Publishing, 2006.

Reuters, *Al-Qaida blamed for Yemen attack*. Reuters, (4 July, 2007)

Reuters, *Al Qaeda claims Yemeni suicide attack killing four South Korean*. Reuters, (March 27, 2009)

Reuters, *Yemen's Saleh has surgery in Saudi, crowd sheer exit*. Reuters, (June 5, 2011)

Roy, Olivier. *Globalized Islam*. New York: Columbia University Press, 2004.

Selvik, Kjetil og Stig Stenslie. *Stabilitetens pris*. Oslo: Fagbokforlaget, 2007.

Skinner, Quentin. *Visions of politics - volume one regarding method*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.

Steinberg, Guido. "The home front- violent resurgence on the Arabia Peninsula". *Jane's Security and Military Intelligence Consulting*, (2010)

Stenersen, Anne. *Al-Qaeda's Quest for Non-Conventional Weapons, 1996-2006 – The history behind the hype*. Masteroppgave, Universitetet i Oslo, 2008.

Stratfor Global Intelligence. "Yemen: AQAP Seizes Government Buildings in Zinjibar", *Stratfor Global Intelligence*, May 27, 2011.

Vogt, Kari. *Islam - tradisjon, fundamentalisme og reform*. Oslo: Cappelen Forlag, 2005.

Von Clausewitz, Carl. *On war*. Edited by Michael Howard. New Jersey: Princeton University Press, 1984.

Wright, Lawrence. *Al-Qaida og veien til 11. september*. Oslo: Arena, 2008.

Elektroniske publikasjoner og nettkilder

Ali, Fadhil, Rafid. "The jihadis and the cause of South Yemen - a profile of Tariq al- Fadhli". *Jamestown Foundation*, Terrorism Monitor Volume: 7 Issue: 35 (19.11.2010)

http://www.jamestown.org/uploads/media/TM_007_03c6a1.pdf (Lest 10.2.2011).

Aljazeera, *Al-Qaeda claims Saudi prince attack*. Aljazeera, 28 August 2009,

<http://sroblog.com/2009/08/28/al-qaeda-claims-saudi-prince-attack-aljazeera-english> (Lest: 13.10.2010).

Al-Kibsi, Majid. *Prosecution investigates Shaya'a's al-Qaeda ties*. Yemen Observer, Sep 25, 2010, <http://www.yobserver.com/front-page/10019719.html> (Lest 4.4.2011).

Al-Kibsi, Mohammed, *Girls' school adjacent to U.S Embassy in Sana'a attacked, female principals threatened*. Yemen Observer, March 20 2008, <http://www.yobserver.com/front-page/10013938.html> (Lest: 15.10.2010).

Al-Malahem Media Foundation. *Inspire edition 1*. Al-Malahem Media Foundation, June 2010, <http://info.publicintelligence.net/CompleteInspire.pdf> (Lest: 10.15.2010).

Al-Malahem Media Foundation. *Inspire Issue 5*. Al-Malahem Media Foundation, March 29, 2011, <http://info.publicintelligence.net/InspireMarch2011.pdf> (Lest: 22.5.2011).

Al-Oreifij, Abdullah. *Suicide bomber named*. Saudi Gazette, October 28, 2009

<http://www.saudigazette.com.sa/index.cfm?method=home.regcon&contentID=2009083148387> (Lest: 13.10.2010).

Associated Press. *Attacks On Yemen Oil Plants Kill 5 Days After Zawahiri Threatens Region*. Fox News, September 15, 2006

<http://www.foxnews.com/story/0,2933,213919,00.html> (Lest: 13.12.2010).

Arabian Business. *Four South Koreans killed in Yemen explosion*. Arabian Business, 16

March, 2009 <http://www.arabianbusiness.com/four-south-koreans-killed-in-yemen-explosion-78987.html> (Lest: 26.10.2010).

Azzam, Abdullah. *Defence of the muslims lands*. Religioscope.com, 1984.
http://www.religioscope.com/info/doc/jihad/azzam_defence_3_chap1.htm (Lest 13.12.2010).

BBC News, *Detroit airliner incident was failed bomb attack*. BBC News, 26 December 2009
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/8430612.stm> (Lest: 15.10.2010).

BBC News, *Fresh attack on Koreans in Yemen*. BBC News, 18 March, 2009
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/7949961.stm> (Lest: 25.10.2010).

BBC News. *Profile: Al-Qaeda in the Arabian Peninsula*. BBC News, 2010,
<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11483095> (Lest 12.12.2010).

Beutel, Alejandro and Ahmad Imad-ad-Dean. *Religious or Policy Justifications for Violence – a Quantitative Content Analysis of Bin Ladin’s Statements*. Minaret of Freedom Institute Preprint Series, May 5, 2009 <http://www.minaret.org/pp2009-1.pdf> (Lest 11.12.2010).

Boucek, Christopher. *War in Saada–from local insurrection to national challenge*. Carnegie Endowment, 110, April, 2010. http://www.carnegieendowment.org/files/war_in_saada.pdf
(Lest: 9.10.2010).

Boucek, Christopher, Gregory Johnsen and Shari Villarosa. *Al-Qaeda in Yemen*. Carnegie Endowment for International Peace, July 7, 2009,
<http://www.carnegieendowment.org/2009/07/07/al-qaeda-in-yemen/3zt> (Lest 4.12.2010).

Burke, Jason. *Think again – Al Qaeda*. Foreign Policy, May 1, 2004,
http://www.foreignpolicy.com/articles/2004/05/01/think_again_al_qaeda (Lest 10.10.2010).

Caton, Steve. *The paradox of qat*. Aljazeera.net, 20.09.2010,
<http://english.aljazeera.net/indepth/opinion/2010/09/2010920121441171443.html> (Lest: 3.10.2010).

CBS News. *Al-Qaeda in Yemen settles account with security officials*. CBS News, May 21, 2009, http://www.cbsnews.com/8301-502684_162-5032478-502684.html (26.10.2010).

Cocker Margaret, Adam Entous and Julian E. Barnes. *Drones Targets Yemeni Cleric*. The Wall Street Journal, May 7, 2011.
<http://online.wsj.com/article/SB10001424052748703992704576307594129219756.html> (Lest 06.06.2011).

Day, Steven. *The political challenge of Yemens' southern movement*. Carnegie Endowment, nr.108, March 2010. http://www.carnegieendowment.org/files/yemen_south_movement.pdf (Lest: 9.10.2010).

FBIS Report. *Compilation of Usama Bin Ladin Statements 1994 – January 2004*. FBIS Report, 2004,
http://www.google.com/search?q=fbis+report+bin+ladin&rls=com.microsoft:IE-SearchBox&ie=UTF-8&oe=UTF-8&sourceid=ie7&rlz=1I7WZPC_no Dokumentet må lastes ned som Pdf-fil i Adobe Reader. (Lest 10.10.2010).

Fattah, Hassan. *U.S rejects truce offer from bin Laden*. New York Times, January 20, 2006, <http://www.nytimes.com/2006/01/20/international/middleeast/20tape.html> (Lest 8.8.2010).

Finsnes, Cecilie. *What is audio-visual jihadi propaganda? An overview of the content of FFI's jihadi video database*. Forsvarets Forskningsinstitut, 2010,
<http://rapporter.ffi.no/rapporter/2010/00960.pdf> (Lest: 12.12.2010).

Fox News. *Slaughter of foreigners in Yemen bears marks of Former gitmo detainee, say expert*, Fox News, June 20, 2009 <http://www.foxnews.com/story/0,2933,527868,00.html> (Lest: 12.11.2010).

Global Islamic Media Front. *Battle of Marib*. Liveleak.com, January 25, 2010
http://www.liveleak.com/view?i=5bb_1264444441 (Lest: 22.10.2010).

Hegghammer, Thomas. *New issue of Sada al-Malahim*. Jihadica.com, January 19, 2009,
<http://www.jihadica.com/new-issue-of-sada-al-malahim> (Lest: 25.9.2010).

Hegghammer, Thomas. *On the bin Nayef assassination attempt*. Jihadica.com, August 28, 2009, <http://www.jihadica.com/on-the-bin-nayif-assassination-attempt> (Lest: 12.10.2010).

Hegghammer, Thomas. *Palestina og global jihad*. Babylon, oktober 2004
http://hegghammer.com/files/Palestina_og_global_jihad_-_Thomas_Hegghammer_-_Babylon.pdf (Lest 11.11.2010).

Hegghammer, Thomas. *The case for chasing al-Awlaqi*. Foreign Policy, November 24, 2010,
http://mideast.foreignpolicy.com/posts/2010/11/24/the_case_for_chasing_al_awlaki (Lest: 6.1.2011).

Hegghammer, Thomas. "The Ideological Hybridization of Jihadi Groups", I *Current Trends in Islamist Ideology*, Volume 9, November 18, 2009
<http://www.currenttrends.org/research/detail/the-ideological-hybridization-of-jihadi-groups>
(Lest: 25.9.2010).

Hegghammer, Thomas. *Why Jihad Went Global*. The Institute Letter, September 6, 2010,
http://hegghammer.com/files/Hegghammer_-_IAS_Newsletter_-_Why_jihad_went_global.pdf (Lest 10.10.2010).

Hegghammer, Thomas. *Un-inspired*. Jihadica.com, July 6, 2010, <http://www.jihadica.com/un-inspired> (Lest: 24.9.2010).

Hider Shayea, Abdul Elah. *Reviving the Dead: The Yemeni Government and al-Qaida's Resurgence*. arabinsight, 24.8.2010, <http://www.arabinsight.org/aiarticles/229.pdf> (Lest: 13.12.2010).

Holmes, Oliver and Bobby Ghosh. *In Yemen, a WikiLeaks Whiskey Controversy*. Time Magazine, Nov. 29, 2010, <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,2033511,00.html>
(Lest: 20.5.2010).

Horton, Michael. *Why Southern Yemen is pushing for secession*. The Christian Science Monitor, 15.12.2009, <http://www.csmonitor.com/World/Middle-East/2009/1215/Why-southern-Yemen-is-pushing-for-secession> (Lest: 8.1.2011).

Hovdenak, Are. "Al-Qaida – a challenge for Hamas?" *Forsvarets Forskningsinstitutt*, Januar 2009, <http://www.ffi.no/no/Rapporter/00092.pdf> (Lest 5.5.2011).

Huntington, P. Samuel, *The clash of civilizations*. Foreign Affairs, summer 1993, <http://www.foreignaffairs.com/articles/48950/samuel-p-huntington/the-clash-of-civilizations> (Lest 15.10.2010).

International Institute for Counter-Terrorism. *Yemen: the Campaign against Global Jihad and the Houthis- Situation Report and Directions of Development*. International Institute for Counter-Terrorism, October 2010
http://www.ict.org.il/Portals/0/Internet%20Monitoring%20Group/JWVG_Yemen_Global_Jihad.pdf (Lest: 14.12.2010).

International Monetary Fund. *Republic of Yemen– Program Note*. International Monetary Fund, April 8, 2011, <http://www.imf.org/external/np/country/notes/pdf/yemen.pdf> (Lest: 6.7.2011).

Johnsen, Gregory, *The Bassam Sulayman Tarbush Execution*, Waq al-Waq, November 26, 2009, <http://bigthink.com/ideas/26077> (Lest: 13.12.2010).

Johnsen, Gregory. *Wednesdays Papers: Another regional movement*. Waq al-Waq, November 25, 2009, <http://bigthink.com/ideas/25716?showComment=1259215361462> (Lest: 13.12.2010).

Jordan Times, *Al-Qaeda claims rocket attack in Yemen*. The Jordan Times, 8 April, 2008, <http://www.jordantimes.com/index.php?news=6988&searchFor=abdullah> (Lest: 4.12.2010).

Knickmeyer, Ellen. *Attack against U.S Embassy in Yemen blamed on Al-Qaeda*. Washington Post, 18 September, 2008 <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/09/17/AR2008091700317.html> (Lest: 7.12.2010).

Kohlmann, Evan. *Al-Qaida in Saudi-Arabia: excerpts from “The Laws of Targeting Petroleum-Related Interest*. Globalterroralert.com, 2006, <http://azelin.files.wordpress.com/2010/08/al-qaida-in-saudi-arabia-excerpts-from-e2809cthe-laws-of-targeting-petroleum-related-interests.pdf> (Lest: 13.10.2010).

Mareb Press. *Al-Qaeda claims mortar attacks in Yemen*. marebpress.net, 25 March, 2008, http://marebpress.net/news_details.php?lng=english&sid=10363 (Lest: 3.10.2010).

Miller, Greg and DeYoung, Karen. *Bin Laden's preoccupation with U.S. is said to be source of friction with followers*. The Washington Post, May 12, 2011, http://www.washingtonpost.com/national/bin-ladens-preoccupation-with-us-said-to-be-source-of-friction-with-followers/2011/05/11/AFy8zAuG_story.html (Lest 28.05.2011).

New York Times. *The Guantanamo Docket: Said Ali al Shihri*. New York Times, March 24, 2011, <http://projects.nytimes.com/guantanamo/detainees/372-said-ali-al-shihri> (Lest: 12.4.2011).

NRK. *Urix*. NRK, 3.5.2011, <http://www.nrk.no/nett-tv/indeks/262297/> (Lest 10.5.2011).

Philip, Catherine. *Fears for Briton among foreigners kidnapped in Yemen*. The Times, June 16, 2009 http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/middle_east/article6503973.ece (Lest: 13.12.2010).

Raghavan, Sudarsan. *In failed strike on Saudi prince, a new fear of al-Qaeda's tactics*. Washington Post October 7, 2009 <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/10/06/AR2009100603711.html> (Lest: 28.10.2010).

Sada al-Malahim. *Al-Qaida in Yemen: AQIY claims responsibility for christmas airline attack*. NEFA Foundation, (December 28, 2009) <http://nefafoundation.org//file/nefaAQIYChristmas1209.pdf> (Lest: 27. 9.2010).

Sada al-malahim. *Al-Qaida in Yemen Claims Security Camp Bombardment*. NEFA Foundation, (June 4, 2008) <http://nefafoundation.org/file/FeaturedDocs/nefaaqyemen0608.pdf> (Lest: 26.10.2010).

Sada al-Malahim. *Al-Qaida in Yemen: from here we will begin and in Al-Aqsa we shall meet*. NEFA Foundation, (January 23, 2009)

<http://nefafoundation.org//file/FeaturedDocs/nefaqaidayemen0209.pdf> (Lest 12.10.2010).

Sada al-malahim. *An Interview with One of the Most Wanted Men: Abu Hummam al-Qahtani*. Sada al-Malahim, (January 12, 2008) <http://nefafoundation.org//index.cfm?pageID=60> (Lest: 23.9.2010).

Sada al-Malahim. *Bearing no responsibility*. NEFA Foundation, (March 10, 2008) <http://nefafoundation.org/file/nefaqaidayemen1008-3.pdf> (Lest 18.9.2010).

Sada al-malahim. *Why Muhammad bin Naif?*. NEFA Foundation, (September 15, 2009) http://nefafoundation.org//file/nefaAQIY1009_naif2.pdf (Lest: 28.9.2010).

Skinner, Quentin. *Making history – the changing face of the profession in Britain*. (London: April 18, 2008) http://www.history.ac.uk/makinghistory/resources/interviews/Skinner_Quentin.html (Lest: 6.6.2011).

Steinberg, Guido. *Yemen recovers hostages' bodies*. BBC World Service, 16 June, 2009 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8100500.stm> (Lest: 26.11.2010).

Stewart, Scott. *AQAP: Paradigm Shifts and Lesson Learned*. Stratfor Global Intelligence, September 2, 2009, <http://hosted.verticalresponse.com/442059/b97d9cb28d/1641503493/de0450b813> (Lest: 14.12.2010).

Stracke, Nicole. *Al-Qaeda in Yemen Divided*. Middle East Institute, 26 June 2008, <http://www.mei.nus.edu.sg/blog/issues/opposition-movements/al-qaeda-in-yemen-divided> (Lest: 3.10.2010).

The Long War journal. *Al-Qaeda's senior leaders*. The Long War Journal, <http://www.longwarjournal.org/al-qaeda-leaders.php> (Lest: 12.12.2010).

The Telegraph. *Alleged Osama Bin Laden tape released*. The Telegraph, 25 January 2010 <http://www.telegraph.co.uk/telegraphtv/7068777/Alleged-Osama-Bin-Laden-audio-tape-released.html> (Lest: 5.1.2010).

The Telegraph. *Christmas Day bomber seen in al-Qaida video*. The Telegraph, 27 April 2010, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/northamerica/usa/7637799/Christmas-Day-bomber-seen-in-al-Qaeda-training-video.html> (Lest: 5.1.2011).

The Telegraph. *Detroit terror attack: al-Qaeda regional group claims responsibility*. The Telegraph, 28 December 2009, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/northamerica/usa/6901918/Detroit-terror-attack-al-Qaeda-regional-group-claims-responsibility.html> (Lest: 5.1.2010).

Transparency International. *Seeing through corruption: annual report 2009*. Transparency International, 2009, http://www.transparency.org/news_room/in_focus/2010/ar_2009 (Lest: 4.10.2010).

United Nations, *Human development report 2009*. United Nations, 2009, http://hdr.undp.org/en/media/HDR_2009_EN_Complete.pdf (Lest 3.10.2010).

Whitaker, Brian. *Al-Qaeda is bleeding US to bankruptcy, Bin Laden claims*. The Guardian, 3 November 2004 <http://www.guardian.co.uk/world/2004/nov/03/usa.alqaida> (Lest: 8.12.2010).

Worth, F. Robert. *10 are killed in Bombings at Embassy in Yemen*. New York Times, 17 September, 2008 <http://www.nytimes.com/2008/09/18/world/middleeast/18yemen.html> (Lest: 2.12.2010).

Worth, F. Robert. *Belgian tourists killed in Yemen ambush*. New York Times, January 19, 2008, <http://www.nytimes.com/2008/01/19/world/middleeast/19sana.html?pagewanted=print> (Lest: 30.9.2010).

W.W. Norton. *The Commission Report 9/11*. New York: W.W. Norton, 2004 <http://www.9-11commission.gov/report/911Report.pdf> (Lest den 8.10.2010).

Yemen Observer. *Al-Qaeda member arrested in Yemen*. Yemen Observer, December 2, 2007 <http://www.yobserver.com/local-news/10013350.html> (Lest: 27.11.2010).

Yemenonline. *Tourists in Yemen are outnumbered by Al-Qaida*. YemenOnline, March 11, 2008, <http://www.yemenonline.info/news-1190.html> (Lest: 10.10.2010).

Yemen Post. *Yemen says 7 Germans kidnapped in the north*. Yemen Post, 10 April, 2010 <http://yemenpost.net/Detail123456789.aspx?ID=3&SubID=876&MainCat=10> (Lest: 23.11.2010).

Yemen Post staff. *Yemeni Govt Claims Alliance Between Al-Wahayshi and Al-Fadhli*, Yemen Post, 10.4.2010, <http://yemenpost.net/Default.aspx> (Linken til artikkelen kan ikke åpnes) (Lest: 8.10.2010).

Yemen Times. *Hundreds of demonstrators demand arresting Qusailah killers*. Yemen Times, April 30, 2007 <http://www.yementimes.com/DefaultDET.aspx?i=1046&p=local&a=1> (Lest: 27.11.2010).

Andre kilder:

Global terrorism database. <http://www.start.umd.edu/gtd> (Lest: 13.10.2010).

Hegghammer, Thomas. *Jihadisme i Saudi-Arabia og Jemen: Det lokale og internasjonale trusselbildet*. Seminar: Den Norske Atlanterhavs Komite (3.desember, 2010).

Hegghammer, Thomas. 15.9.2009, I møte med undertegnede ved FFI (Forsvarets forskningsinstitutt).

Memorial institute for the prevention of terrorism. <http://www.mipt.org/Home.aspx> (Lest: 13.10.2010).

Worldwide incident tracking system. <http://www.nctc.gov/site/other/wits.html> (Lest: 14.10.2010).

